Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2023-cü il

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat 1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat 3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat 4
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat 5

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları 7
2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri 7
3. Mühüm uçot təxminləri və mühakimələri 18
4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin və mühasibat uçotu sahəsindəki yeniliklərin tətbiqi 25
5. Seqmentlər üzrə məlumatlar 26
6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi 33
7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar 43
8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər 47
9. Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri 47
10. Ticarət və sair debitor borcları 47
11. Mal-material ehtiyatları 48
12. Sair cari aktivlər və sair cari maliyyə aktivləri 48
13. Satış üçün saxlanılan aktivlər və satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər 49
14. Sair uzunmüddətli aktivlər 50
15. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri 50
16. Əmlak, tikili və avadanlıqlar 51
17. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa 52
18. Birgə müəssisələrə investisiyalar 53
19. Asılı müəssisələrə investisiyalar 57
20. Ticarət və sair kreditor borcları və müqavilə öhdəlikləri 61
21. Borc öhdəlikləri 62
22. Ödəniləcək vergilər 63
23. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər 63
24. Təxirə salınmış gəlir 65
25. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər 65
26. Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi 66
27. İcarələr 67
28. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir 68
29. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili 69
30. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili 70
31. Sair əməliyyat gəliri 70
32. Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri 71
33. Maliyyə xərcləri 71
34. Mənfəət vergisi 71
35. Mühüm nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri 76
36. Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər 76
37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri 77
38. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər 86
39. Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr 88
40. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr 92

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.
Port Baku Towers Business Centre
South Tower, 9th floor,
153, Neftchilar Ave.
Baku, AZ1010, Azerbaijan
Tel: +994 (12) 490 70 20
Fax: +994 (12) 490 70 17
www.ey.com/az

Ernst & Yanq Holdinqs (SiAyEs) Bi.Vi.
Port Baku Tauers Biznes Mərkəzi
Cənub Qülləsi, 9-cu mərtəbə
Neftçilər prospekti, 153
Bakı, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 70 20
Faks: +994 (12) 490 70 17

Hazırkı sənəd ingilis dilində olan orijinalın Azərbaycan dilinə tərcüməsidir

Müstəqil auditorun hesabatı

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft
Şirkətinin Rəhbərliyinə və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2023-cü il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsiplərinə dair məlumatlar da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərin auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi"nə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) ("MBESŞ Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Bu məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditi kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən bu məsələlərlə bağlı da yerinə yetirmişik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələləri	Bizim auditin əsas audit məsələsini həll etməsi
Neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarının və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi	
Biz bu məsələni audit zamanı ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik, çünki Qrupun neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarının və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün mühümdür və bu cür aktivlərin dəyərsizləşməsi dəyərsizləşmə və ya dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin mövcud olub-olmamasını müəyyən etmək üçün istifadə edilən mühakimələrin həcminin mühüm olmasına görə subyektivdir. Göstəricilər qısamüddətli dəyişikliklərin səbəblərini deyil, aktivin uzunmüddətli dəyər yaradan potensialına təsir edən fərziyyələrdə yuxarı və ya aşağıya doğru mühüm düzəlişləri əks etdirməlidir.	Biz Qrup tərəfindən dəyərsizləşməyə və dəyərsizləşmənin qaytarılmasına təkan verən amillərin, o cümlədən proqnozlaşdırılan əmtəə qiymətləri üzrə fərziyyələrdə dəyişikliklərin, neft-qaz ehtiyatlarında hərəkətlərin, aktivlərin səmərəliliyində dəyişikliklərin, Qrupun əməliyyat planlarında dəyişikliklərin qiymətləndirməsini və bunlara dair dəyərsizləşmə və ya dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin olub-olmamasını qiymətləndirdik.
Neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarının və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi və dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin mövcud olub-olmamasının müəyyən edilməsində istifadə edilən əsas mühakimələrə xam neft, qaz və neft-kimya məhsulları qiymətlərində dəyişikliklər, emal marjası, diskont dərəcələri və neft-qaz ehtiyatları üzrə təxminlər daxildir.	Rəhbərlikdən ayrı olaraq, əhəmiyyətli neft-qaz əmlakı və avadanlıqlar və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üçün, biz həmçinin Qrupun aktivlərinin bərpa edilə bilən məbləğində mühüm artım və ya azalmanı göstərə bilən bütün mövcud (təsdiqləyici və ziddiyyətli) sübutları nəzərə alaraq dəyərsizləşmə və ya dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirdik.
Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsinə əsasən xam neft, qaz və neft-kimya məhsullarının qiymətləri və emal marjası üzrə fərziyyələr təsir edir. Həmin fərziyyələri təxmin etmək olduqca çətindir, çünki onlara uzunmüddətli iqtisadi inkişaf, geosiyasət, texnoloji inkişaf, enerji keçidi, sənayeyə investisiyalar və sənaye potensialı kimi müxtəlif amillər təsir göstərir. Rəhbərliyin xam neft, neft-kimya məhsullarının qiymətləri və emal marjaları ilə bağlı proqnozlarının həddən artıq nikbin və ya mühafizəkar olması riski mövcuddur. Bu, dəyərsizləşmə və dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin təhlilində, habelə dəyərsizləşmə testində bərpa edilə bilən məbləğin müəyyən edilməsində potensial əhəmiyyətli təhriflərə gətirib çıxara bilər.	Biz daxili qiymətləndirmə ekspertlərini cəlb etməklə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsində istifadə edilən xam neft, qaz və neft-kimya məhsullarının proqnozlaşdırılan qiymətlərini müstəqil bazar proqnozları ilə müqayisə etdik. Biz həmçinin Qrupun emal üzrə marjasının qiymətləndirilməsi metodologiyası və fərziyyələrinin məntiqiliyini skeptik qiymətləndirdik. Qrupun dəyərsizləşməyə təkan verən amillərinin təhlili və dəyərsizləşmə testlərində istifadə edilən qiymət fərziyyələrini (neft, qaz, neft-kimya məhsulları, emal üzrə marjalar), habelə Qrupun istehsal proqnozlarını 2024-cü ilin birinci rübünün faktiki nəticələri ilə müqayisə etdik.

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Əsas audit məsələləri	Bizim auditin əsas audit məsələsini həll etməsi
Müddətlərin uzun olduğunu nəzərə alaraq, neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üçün müəyyən dəyərsizləşmə qiymətləndirmələri tətbiq edilən diskont dərəcəsinə həssasdır. Diskont dərəcələri pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə təxminləri düzəliş edilməmiş aktivlərə xas olan pulun vaxt dəyərini və risklərin bazar qiymətləndirməsini əks etdirməlidir. Risksiz dərəcələrin və risk əlavələrinin uyğun şəkildə müəyyən edilməməsi nəticəsində diskont dərəcəsinin rəhbərlik tərəfindən uyğun şəkildə müəyyən edilməməsi riski mövcuddur, bu da əhəmiyyətli təhriflərə gətirib çıxarır. Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar, rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən əsas fərziyyələr və dəyərsizləşmə testlərinin nəticələrinə dair məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3, 16 və 18 saylı Qeydlərdə açıqlanır.	Biz neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üzrə dəyərsizləşmə testində istifadə edilən diskont dərəcələrinin hesablanmasında Qrupun əsas giriş məlumatlarının məntiqiliyini müstəqil şəkildə qiymətləndirdik. Biz risksiz dərəcələrin və risk əlavələrinin necə müəyyən edildiyini və rəhbərliyin istifadə etdiyi diskont dərəcələrinə necə daxil edildiyini qiymətləndirdik. Biz diskont dərəcələrinin hesablanması üsullarını təhlil etdik. Biz neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların açıqlamasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə təhlil etdik.
Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi	
Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi dəyərsizləşmə testinə, köhnəlmə və istismardan çıxarma ehtiyatlarına mühüm təsir göstərir. Qrup özünün neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsinə beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndislərini cəlb etmişdir. Neft-qaz ehtiyatları ilə bağlı məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3 saylı Qeyddə açıqlanır.	Ehtiyat mühəndislərinin işlətdiyi fərziyyələri Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi və keçmiş dövrlər üzrə məlumatları ilə müqayisə etdik. Biz əsas fərziyyələri qiymətləndirdik və ehtiyat mühəndisləri tərəfindən təqdim edilmiş ehtiyatlara dair təxminləri dəyərsizləşmə, köhnəlmə, tükənmə, amortizasiya və istismardan çıxarma ehtiyatlarının hesablanmasına daxil edilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik. Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə neft-qaz ehtiyatlarının açıqlanmasını təhlil etdik.
Türkiyədəki hiperinflyasiyanın Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri Hiperinflyasiya şəraitində mühasibat uçotu auditimizdə ən çox diqqət çəkən məsələlərdən biridir, çünki Qrupun Türkiyədə fəaliyyət göstərən törəmə müəssisəsinin - SOCAR Türkiye Enerji A.Ş. ("STEAŞ") funksional valyutası hiperinflyasiyalı iqtisadiyyatın valyutası olan Türk lirəsidir. Həmin törəmə müəssisəyə aid olan qalıq və əməliyyatlar mühümdür, və müvafiq mühasibat uçotu standartının –29 saylı "Hiperinflyasiyalı İqtisadiyyatda Maliyyə Hesabatı" adlı MUBS-nin tələblərinə uyğun mürəkkəb hesablamalar və müəyyən dərəcədə subyektivlik ehtiva edir.	Biz Qrupun hiperinflyasiyalı iqtisadiyyatda fəaliyyət göstərən törəmə müəssisələrinin müəyyən edilməsi prosesi haqqında anlayış əldə etdik və hiperinflyasiya şəraitində mühasibat uçotu ilə əlaqədar Qrupun uçot siyasətini qiymətləndirdik. Biz Türkiyə iqtisadiyyatında hiperinflyasiya göstəricilərini qiymətləndirdik və mövcud makroiqtisadi və sənaye hesabatlarını araşdırdıq. Biz Türkiyədəki törəmə şirkətin hiperinflyasiya düzəlişi hesablanmasını tələb edən qeyri-monetar aktiv və öhdəliklərinin siyahısını qiymətləndirdik. Biz aşağıdakılarla bağlı Türkiyədəki törəmə şirkətin komponent auditorunun işinə rəhbərlik etdik və müvafiq nəzarəti təmin etdik:

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Əsas audit məsələləri	Bizim auditin əsas audit məsələsini həll etməsi
Türkiyədəki hiperinflyasiyanın Qrupa təsiri haqqında məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 2 saylı Qeyddə açıqlanır.	- Cari inflyasiya dərəcəsi, məcmu inflyasiya dərəcəsi, qeyri-monetar aktiv və öhdəliklərin yaranma tarixlərində istehlak qiymətləri indeksləri (İQİ), cari hesabat tarixi və əvvəlki ilin hesabat tarixinə İQİ kimi hiperinflyasiya düzəlişinin hesablanmasını əsaslandıran fərziyyələrin qiymətləndirilməsi və onların mövcud xarici məlumatlarla müqayisə edilməsi. - Hesablamaların riyazi düzgünlüyünün yoxlanılması. - 29 saylı MUBS-nin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirinin analitik yenidən hesablamasının həyata keçirilməsi və nəticələrin Qrup tərəfindən tanınan nəticələrlə müqayisə edilməsi. Biz 29 saylı MUBS-nin tətbiqinin təsirləri ilə bağlı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı açıqlamaları qiymətləndirdik.

Qrupun 2023-cü il üzrə İllik hesabatına daxil edilən digər məlumatlar

Digər məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə auditorun hesabatı istisna olmaqla, Qrupun 2023-cü il üzrə İllik hesabatına daxil edilmiş məlumatlardan ibarətdir. Rəhbərlik digər məlumatlara görə məsuliyyət daşıyır. Qrupun 2023-cü il üzrə İllik hesabatının hazırkı auditor hesabatının tarixindən sonra bizə təqdim edilməsi gözlənilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəyimiz digər məlumatları əhatə etmir və biz həmin məlumatlara dair hər hansı formada əminlik ifadə edən heç bir nəticə təqdim etməyəcəyik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditi ilə əlaqədar bizim vəzifəmiz əldə edildiyi zaman yuxarıda göstərilən digər məlumatlarla tanış olmaq və digər məlumatla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və ya audit zamanı əldə etdiyimiz məlumat arasında əhəmiyyətli uyğunsuzluğun olub-olmadığını və ya digər məlumatlarda əhəmiyyətli təhrifin mövcud olub-olmadığını yoxlamaqdır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Rəhbərliyin və Audit Komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativi olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-yə uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-yə uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Saxtakarlıq nəticəsində yaranmış təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki saxtakarlığa gizli sözləşmə, aldatma, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər;
- Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük;
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk;
- Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub – olmaması haqqında nəticə çıxarırıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər;
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk;
- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyırıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyırıq.

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Building a better
working world

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və mühüm audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə müəyyən edilən hər hansı mühüm çatışmazlıqları Audit Komitəsinin nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz Audit Komitəsinə müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda təhdidlərin aradan qaldırılması üçün görülən tədbirlər və tətbiq edilən ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Audit Komitəsinə təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən ictimai faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Turqay Teymurovdur.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

24 may 2024-cü il

Bakı, Azərbaycan

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

31 dekabr 2023-cü il tarixinə

(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Aktivlər			
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	8,041	12,490
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	9	101	305
Depozitlər	8	605	528
Ticarət və sair debitor borcları	10	8,851	9,730
Mal-material ehtiyatları	11	2,469	2,504
Satış üçün saxlanılan aktivlər	13	439	5,527
Sair cari maliyyə aktivləri	12	2,229	2,245
Sair cari aktivlər	12	198	102
Cəmi cari aktivlər		**22,933**	**33,431**
Uzunmüddətli aktivlər			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	16	28,210	29,901
Qudvil	38	409	391
Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	17	1,049	1,028
Birgə müəssisələrə investisiyalar	18	7,674	6,299
Asılı müəssisələrə investisiyalar	19	4,876	4,487
İstifadə hüququ olan aktivlər	27	787	895
Təxirə salınmış vergi aktivləri	34	1,160	986
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	15	4,305	3,011
Sair uzunmüddətli aktivlər	14	563	406
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		**49,033**	**47,404**
Cəmi aktivlər		**71,966**	**80,835**
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	28	5,014	4,760
Əlavə ödənilmiş kapital	28	5,612	5,546
Bölüşdürülməmiş mənfəət		16,187	15,086
Sair kapital ehtiyatları		(128)	(40)
Törəmə müəssisənin səhminin alışından zərər, xalis		(205)	(205)
Məcmu məzənnə fərqləri		6,599	6,998
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		**33,079**	**32,145**
Qeyri-nəzarət payları	28	1,769	1,190
Cəmi kapital		**34,848**	**33,335**

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat (davamı)

	Qeyd	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Öhdəliklər			
Cari öhdəliklər			
Ticarət və sair kreditor borcları	20	10,505	11,508
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	21	5,707	7,746
Sair ödəniləcək vergilər	22	745	737
Müqavilə öhdəlikləri	20	641	1,336
Ödəniləcək mənfəət vergisi	22	406	754
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	26	276	130
Cari icarə öhdəlikləri	27	215	178
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar		14	41
Satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər	13	50	603
HPBS və asılı müəssisədə payların satılması üçün alınmış avanslar	13	–	5,270
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	25	1,012	667
Cəmi cari öhdəliklər		**19,571**	**28,970**
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	21	12,127	11,134
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	34	2,080	2,220
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	23	1,210	1,143
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	27	860	874
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	26	170	456
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar		3	15
Təxirə salınmış gəlir	24	119	70
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	25	978	2,618
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		**17,547**	**18,530**
Cəmi öhdəliklər		**37,118**	**47,500**
Cəmi öhdəliklər və kapital		**71,966**	**80,835**

24 may 2024-cü il tarixində Qrupun adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Cənab Rövşən Nəcəf
Prezident

Cənab Zaur Qurbanov
Vitse-prezident

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə

(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	2023	2022
Gəlirlər	29	85,201	119,228
Satışların maya dəyəri	30	(76,639)	(104,526)
Cəmi mənfəət		**8,562**	**14,702**
Paylaşdırma xərcləri	30	(2,206)	(3,048)
Ümumi və inzibati xərclər	30	(1,939)	(1,851)
Əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsindən gəlir/(zərər)		20	(1)
Sosial xərclər	30	(300)	(214)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri	30	(17)	(7)
Gözlənilən kredit zərəri ("GKZ")	30	(203)	(245)
Sair əməliyyat xərcləri	30	(2,561)	(973)
Sair əməliyyat gəliri	31	843	999
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		**2,199**	**9,362**
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	32	664	367
Maliyyə xərcləri	33	(1,833)	(1,537)
Məzənnə fərqi üzrə zərərlər, xalis		(722)	(498)
Xalis monetar mövqe üzrə gəlir	2	1,003	666
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	18	756	1,475
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	19	612	1,028
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		**2,679**	**10,863**
Mənfəət vergisi xərci	34	(606)	(1,439)
İl üzrə mənfəət		**2,073**	**9,424**
Sair məcmu gəlir/(zərər)			
Xarici əməliyyatlar üzrə məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər, xalis		190	1,628
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməli olmayan sair məcmu zərər – sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərlə hesablanmış investisiyalar üzrə zərər (vergilər çıxılmaqla)		(89)	(6)
Əlaqəli müəssisə və HPBS-də iştirak paylarının satışı üzrə məcmu məzənnə fərqlərinin yenidən təsnif edilməsi	13	(204)	–
İl üzrə sair məcmu (zərər)/gəlir (vergilər çıxılmaqla)		**(103)**	**1,622**
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		**1,970**	**11,046**
Mənfəət/(zərər) aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		2,104	9,460
Qeyri-nəzarət paylarına		(31)	(36)
		2,073	**9,424**
Cəmi məcmu gəlir aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		1,951	10,720
Qeyri-nəzarət paylarına		19	326
		1,970	**11,046**

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə

(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

		Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital								
	Qeyd	Nizamnamə kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Törəmə müəssisə-nin səhmlərinin satışından zərər, xalis	Sair kapital ehtiyatları	Bölüşdürül-məmiş mənfəət	Məzənnə çevrilməsin-dən yaranan fərqlər	Cəmi	Qeyri-nəzarət payları	Cəmi kapital
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq		**4,748**	**5,291**	**(205)**	**(100)**	**6,353**	**5,798**	**21,885**	**865**	**22,750**
İl üzrə mənfəət/(zərər)		–	–	–	–	9,460	–	**9,460**	(36)	**9,424**
Sair məcmu gəlir		–	–	–	60	–	1,200	**1,260**	362	**1,622**
2022-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir		**–**	**–**	**–**	**60**	**9,460**	**1,200**	**10,720**	**326**	**11,046**
Əlavə ödənilmiş kapital	28	–	267	–	–	–	–	**267**	–	**267**
Nizamnamə kapitalında artım	28, 35	12	(12)	–	–	–	–	**–**	–	**–**
Dövlətə ayırmalar	28	–	–	–	–	(527)	–	**(527)**	–	**(527)**
Dövlət üçün bəyan edilmiş dividendlər	28	–	–	–	–	(200)	–	**(200)**	–	**(200)**
Törəmə müəssisələr tərəfindən elan edilmiş dividendlər									(1)	**(1)**
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq		**4,760**	**5,546**	**(205)**	**(40)**	**15,086**	**6,998**	**32,145**	**1,190**	**33,335**
İl üzrə mənfəət/(zərər)		–	–	–	–	2,104	–	**2,104**	(31)	**2,073**
Sair məcmu (zərər) /gəlir		–	–	–	(88)	–	139	**51**	50	**101**
Əlaqəli müəssisə və HPBS-də iştirak paylarının satışı üzrə məcmu məzənnə fərqlərinin yenidən təsnif edilməsi	13	–	–	–	–	–	(204)	**(204)**	–	**(204)**
2023-cü il üzrə cəmi məcmu (zərər)/gəlir		**–**	**–**	**–**	**(88)**	**2,104**	**(65)**	**1,951**	**19**	**1,970**
Əlavə ödənilmiş kapital	28	–	320	–	–	–	–	**320**	–	**320**
Nizamnamə kapitalında artım	28, 35	254	(254)	–	–	–	–	**–**	–	**–**
Dövlətə ayırmalar	28	–	–	–	–	(770)		**(770)**	–	**(770)**
Qeyri-nəzarət payları ilə əməliyyatlar	28	–	–	–	–	(233)	(334)	**(567)**	567	**–**
Törəmə müəssisələr tərəfindən bəyan edilmiş dividendlər		–	–	–	–	–	–	**–**	(7)	**(7)**
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq		**5,014**	**5,612**	**(205)**	**(128)**	**16,187**	**6,599**	**33,079**	**1,769**	**34,848**

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə

(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	2023	2022
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		**2,679**	**10,863**
Düzəlişlər:			
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	30	2,105	1,847
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	27	175	157
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	17, 30	99	78
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	3,16,30	1,936	605
Satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərə yenidən qiymətləndirmə üzrə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri	13, 30	192	–
Birgə müəssisələrə investisiyanın dəyərsizləşməsi	3, 18,30	–	26
Birgə müəssisələrdə olan dəyərsizləşmənin qaytarılması	3, 18, 31	(41)	–
İstifadə hüququ olan aktivlərin dəyərsizləşməsi	27, 30	94	48
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsinin qaytarılması	3, 16, 31	(31)	(97)
GKZ	30	203	245
Əmlak, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən (gəlir)/zərər		(20)	1
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	32	(664)	(367)
HPBS və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üzrə gəlir, xalis	13, 31	(207)	–
Maliyyə xərcləri	33	1,833	1,537
Xalis monetar mövqe üzrə gəlir		(1,003)	(666)
Məzənnə fərqləri		1,583	946
Asılı və birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	18,19	(1,368)	(2,503)
MZƏD ilə kapital alətləri üzrə ədalətli dəyər gəlirləri, xalis		(241)	(213)
Maliyyə alətləri üzrə ədalətli dəyər zərəri/(gəliri), xalis		9	(31)
Satış üçün saxlanılan asılı müəssisədə alınmış dividend	19, 31	–	(247)
Aktivin istismardan çıxarılması öhdəliyi üçün istifadə edilən diskont dərəcəsində dəyişiklik	31	–	(196)
Sair nağdsız əməliyyatlar		(72)	8
		7,261	**12,041**
Aktiv və öhdəliklərdə dəyişikliklər			
Ticarət və sair debitor borclarında artım		(460)	(1,599)
Mal-material ehtiyatlarında (artım) / azalma		(212)	42
Ticarət və sair kreditor borclarında (azalma) / artım		(358)	1,506
Ehtiyatlarda dəyişiklik		(71)	(68)
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitlərində azalma / (artım)		204	(66)
Sair aktivlər və öhdəliklərdə dəyişiklik, xalis (törəmə alətlər üzrə realizasiya olunmamış (gəlirlər)/zərərlər daxil olmaqla)		285	78
Əməliyyatlardan əldə edilmiş pul vəsaitləri		**6,649**	**11,934**
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(1,270)	(1,062)
Ödənilmiş faiz		(1,649)	(1,501)
Əməliyyat fəaliyyətindən xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		**3,730**	**9,371**

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (davamı)

	Qeyd	2023	2022
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Asılı müəssisələr və birgə müəssisələrə əlavə qoyuluş	18, 19, 35	(587)	(116)
ŞD HPBS-də 4.35% payın alınması	13	–	(870)
Əmlak, tikili və avadanlıqların satınalınması		(2,319)	(2,762)
Qeyri-maddi aktivlərin satınalınması		(73)	(23)
Satış üçün saxlanılan aktivlərə əlavələr		(47)	(154)
Depozitlərin yerləşdirilməsi		(95)	(77)
Depozitlərin çıxarılması		418	274
Alınmış faiz		533	220
Asılı müəssisələr və birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər		26	50
Satış üçün saxlanılan asılı müəssisədən alınmış dividendlər	31	–	247
Satış üçün saxlanılan aktivlərin satışından daxilolmalar		–	40
Əmlak, tikili və avadanlıqların satışından daxilolmalar		7	4
HPBS-də əlavə payın alınması üçün ödənilmiş avanslar	14	(116)	–
Asılı və birgə müəssisələrin satışından daxilolmalar		4	–
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kredit	15	(2,837)	(17)
Əlaqəli tərəflərin ödənilmiş kreditləri	15	236	11
Maliyyə alətlərinin satınalınması, satışlar çıxılmaqla	12, 15	(1,306)	(337)
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		**(6,156)**	**(3,510)**
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		13,511	25,977
Borc öhdəliklərinin geri qaytarılması		(14,473)	(28,073)
İcarə öhdəliklərinin ödənilməsi	27	(100)	(151)
Nizamnamə kapitalında və əlavə ödənilmiş kapitalda artım	28	320	267
Dövlətə ayırmalar	28	(770)	(527)
Təxirə salınmış borc öhdəliyinin ödənilməsi	36	–	(72)
Qeyri-nəzarət payları üzrə ödənilmiş dividendlər		(7)	(1)
HPBS və asılı müəssisədə payın satışı üçün alınmış avanslar		–	962
Dövlətə ödənilmiş dividendlər	28	–	(200)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		**(1,519)**	**(1,818)**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi		(534)	(566)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə GKZ-nin qaytarılması	8	30	1
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım		**(4,449)**	**3,478**
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	12,490	9,012
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	**8,041**	**12,490**

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

1. Qrup və onun əməliyyatları

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") 13 sentyabr 1992-ci il tarixli Prezident Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən yaradılmış və Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərir. SOCAR hasilat, nəql və emal əməliyyatları ilə məşğul olur. SOCAR-ın əsas fəaliyyəti neft, qaz və qaz kondensatlarının hasilatı, emalı və nəql edilməsi, eləcə də neftin, qazın və neft məhsullarının satışından ibarətdir. SOCAR 100 faiz Azərbaycan Respublikasına ("Dövlət") məxsusdur.

SOCAR-ın hüquqi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1029, Heydər Əliyev prospekti 121.

Törəmə müəssisələr haqqında məlumatlar

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı əhəmiyyətli törəmə müəssisələr daxildir:

Adı	**Əsas fəaliyyəti**	**Təsis edildiyi ölkə**	**Kapitalda pay, %**	
			2023-cü il	**2022-ci il**
SOCAR Türkiye Enerji A.Ş.	Emal, satış və paylaşdırma	Türkiyə	100.0%	100.0%
Azərbaycan (AÇG) Ltd	Neft istehsalı	Kayman adaları	100.0%	100.0%
Azərbaycan (Şah Dəniz) Ltd	Qaz istehsalı	Kayman adaları	100.0%	100.0%
Caspian Drilling Company (CDC)	Qazma əməliyyatları	Azərbaycan	92.0%	92.0%
SOCAR Energy Georgia MMC	Satış və paylaşdırma	Gürcüstan	91.8%	91.8%
SOCAR Overseas MMC	Satış və paylaşdırma	BƏƏ	100.0%	100.0%
SOCAR Trading Holding	Satış və paylaşdırma	Malta	100.0%	100.0%
Azərbaycan (BTC) Ltd	Satış və paylaşdırma	Kayman adaları	100.0%	100.0%
Cooperative Menkent U.A.	Satış və paylaşdırma	Niderland Krallığı	100.0%	100.0%
SOCAR Energy Holdings AG	Satış və paylaşdırma	İsveçrə	100.0%	100.0%
SOCAR Energy Ukraine	Satış və paylaşdırma	Ukrayna	100.0%	100.0%
Azərbaycan (SCP) LTD	Satış və paylaşdırma	Kayman adaları	100.0%	100.0%
SOCAR Petroleum QSC	Satış və paylaşdırma	Azərbaycan	100.0%	100.0%
SOCAR Abşeron	Neft-qaz istehsalı	Kayman adaları	100.0%	100.0%
SOCAR Qarabağ	Neft-qaz istehsalı	Kayman adaları	100.0%	100.0%
Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC	Gəmiqayırma	Azərbaycan	87.0%	87.0%
SOCAR Polimer İnvestments MMC	Kimya məhsulları istehsalı	Azərbaycan	57.0%	57.0%
BOS Shelf MMC	Tikinti	Azərbaycan	90.0%	90.0%
Gacrux Middle East Investment Holding LTD	Tikinti	BƏƏ	100.0%	100.0%

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri

2.1 Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsasları

SOCAR-ın, onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup" adlandırılır) hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsi ("MUBSK") tərəfindən dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim edilir. Bu mühasibat uçotu prinsipləri təqdim edilən bütün dövrlərə ardıcıl tətbiq edilmişdir. Qrup maliyyə hesabatlarını fəaliyyətinin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən hazırlamışdır.

2.2 Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun və onun törəmə müəssisələrin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə hesabatlarından təşkil olunmuşdur.

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.2 Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Törəmə müəssisələr Qrupun nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərərə məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyekti üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək iqtidarında olsun. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- İnvestisiya obyekti üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- İnvestisiya obyektində iştirakla bağlı zərər və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun; və
- Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyekti üzrə nəzarəti istifadə etmək iqtidarında olsun.

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyekti üzrə nəzarət hüququnun olub-olmamasını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- İnvestisiya obyektində sair səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- Sair müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səsvermə hüquqları.

Qrup investisiya obyekti üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. İl ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş törəmə müəssisələrin aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixə qədər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirin ("SMG") hər bir komponenti, qeyri-nəzarət iştirak paylarının defisit qalığı ilə nəticələnsə belə, Qrupun kapital sahiblərinə və qeyri-nəzarət iştirak paylarına aid edilir. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasətlərinin Qrupun uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Şirkət-daxili əməliyyatlar, balanslar və Qrup üzvləri arasında aparılan əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında nəzərə alınmır. Həmçinin, realizasiya olunmamış zərərlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi hesab edilir.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır.

Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, əlaqəli aktivlərin (o cümlədən qudvilin), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır; nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Saxlanılan investisiyalar ilkin tanınmada ədalətli dəyəri ilə tanınır. Törəmə müəssisənin cəmi məcmu gəlirləri mənfi qalıq yaratdığı halda, belə qeyri-nəzarət paylarına aid edilir. Bu cür investisiyalar sonradan investisiyanın xarakterindən asılı olaraq 28 saylı MUBS və ya 9 saylı MHBS-yə uyğun olaraq ölçülür.

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi alış metodu üzrə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərlə ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləği və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payları məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Hər bir müəssisənin birləşməsi üçün alıcı müəssisə satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət paylarını satın alınan müəssisənin xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir.

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə üçün və müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və alış tarixində qüvvədə olan şərtlərə əsasən təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini qiymətləndirir.

Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir. Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu payı alış tarixindəki ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilir və qudvilin hesablanmasına daxil edilir. Əvvəl saxlanılan payın balans dəyəri ilə onun ədalətli dəyəri arasındakı fərq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda təqdim ediləcək.

Alıcı müəssisə tərəfindən köçürülməli olan hər hansı şərti ödəniş alış tarixində ədalətli dəyərlə tanınır. Kapital kimi təsnifləşdirilmiş şərti ödəniş yenidən ölçülmür və sonrakı ödəniş kapital daxilində uçota alınır. Maliyyə aləti olan və 9 saylı *“Maliyyə alətləri”* adlı MHBS ilə əhatə olunan öhdəlik kimi təsnifləşdirilmiş şərti ödəniş ədalətli dəyərində dəyişikliklər 9 saylı MHBS-yə uyğun olaraq mənfəət və ya zərərdə tanınmaqla ədalətli dəyərlə ölçülür. 9 saylı MHBS ilə əhatə olunmayan sair şərti ödəniş, hər hesabat tarixində ədalətli dəyərdə dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə tanınmaqla ədalətli dəyərlə ölçülür.

Qeyri-nəzarət payları olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnmədiyi halda, Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və qeyri-nəzarət paylarının balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsini əks etdirəcək şəkildə düzəliş edilməlidir.

Qeyri-nəzarət payına verilən düzəliş məbləği və ödənilən və ya qəbul edilən məbləğin ədalətli dəyəri arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir. Qrup bu cür məcmu fərqləri “Törəmə müəssisənin payının satışı/alınmasından gəlir” maddəsi üzrə kapital daxilində ayrıca ehtiyatda təqdim edir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birgə nəzarət altında olan müəssisələrin birləşdirilməsini mühasibat uçotunun alış metodu ilə əks etdirir.

Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar

Qrupun asılı və birgə müəssisələrə investisiyaları pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən uçota alınır. Alış tarixindən sonra asılı və ya birgə müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı və ya birgə müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərinə daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılmır.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı və birgə müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin SMG-də hər hansı dəyişikliyi Qrupun sair məcmu gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Asılı və ya birgə müəssisənin kapitalında birbaşa tanınmış payın satışından hər hansı gəlir və ya zərər Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərindəki payı daxilində gəlir və ya zərər kimi əks etdirilir. Qrup ilə asılı və ya birgə müəssisələr arasında əməliyyatlardan irəli gələn gəlirlər və zərərlər müstəqil investorların asılı və ya birgə müəssisədəki paylarının nisbətində tanınır.

Asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərində Qrupun payı konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı və ya birgə müəssisələrin vergidən sonra mənfəət və ya zərərini və törəmə müəssisələrdə qeyri-nəzarət paylarını əks etdirir.

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərdə ("HPBS-lər") investisiyalar

Qrupun müəyyən kəşfiyyat və hasilat seqmenti üzrə fəaliyyət növləri HPBS-lər ilə tənzimlənir. HPBS-lərin şərtlərinə əsasən, Qrup layihədə öz payına uyğun olaraq aktivlərə sahibdir və öz payına müvafiq öhdəliklərə görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda, Qrup ümumi layihə üzrə çəkilmiş xərclərin və əldə edilən gəlirlərin öz hissəsini almaq hüququna malikdir. Müvafiq olaraq, Qrup HPBS-lərə qoyulan investisiyalarını müvafiq aktivlərin, öhdəliklərin, çəkilmiş xərclərin və qazanılmış gəlirin hissəsini tanımaq yolu ilə bölüşdürülməyən pay metodundan istifadə etməklə uçota alır.

HPBS kommersiya neft və qaz şirkətinin təcrübəsindən istifadə etməklə mineral ehtiyatların hasilatı üsuludur. Yekun hasilatın miqdarından asılı olmayaraq, mineral ehtiyatlar üzrə mülkiyyət hüququ və əksər hallarda ehtiyatların hasilatı üçün yaradılmış bütün əsas vəsaitlər üzrə qanuni hüquqlar Dövlətə məxsusdur. Dövlət, məhsullardan razılaşdırılmış qiymət düsturuna əsasən natura ilə və ya nağd pul şəklində ödənilə bilən müəyyən pay götürür. Müqavilə tərəfləri ancaq müəyyən xərcləri və razılaşdırılmış mənfəət faizini əldə etmək hüququna malik ola bilər. Onlar, həmçinin müəyyən vaxt müddətindən sonra ehtiyatları hasil etmək hüququ qazana bilər. Əməliyyat şirkəti HPBS-ni idarə etmək üçün bir və ya bir neçə podratçı tərəflərin yaratdığı hüquqi şəxsdir.

Müxtəlif HPBS-lərdə podratçı tərəf olan Qrup, HPBS-ləri müqavilənin şərtlərinə əsasən qiymətləndirir və uçota alır. Qrup HPBS-yə əsasən hasil edilmiş neftdə və qazda ancaq öz payını gəlir kimi uçota alır. Dövlətin adından hasil edilərək satılan neft və qaz üzrə yaranan gəlir və ya çəkilmiş xərclər Qrupun hesabatlarında qeydə alınmır. Qrup, Dövlətin agenti kimi çıxış edərək nefti və qazı hasil edir və çatdırır, yaxud nefti və qazı sataraq gəliri Dövlətin hesabına köçürür.

38 saylı MUBS və 16 saylı MUBS əsasında, müvafiq olaraq, qeyri-maddi aktivlər və ya əsas vəsaitlər kimi uçota alınmalı xərclər müəssisənin bir çox iqtisadi risklərə məruz qaldığı və aktivlər üzrə ehtimal edilən gələcək iqtisadi mənfəət əldə etdiyi təqdirdə uçota alınır. Alış, işlənmə və kəşfiyyat xərcləri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən uçot qaydalarına uyğun olaraq qeydə alınır.

Köhnəlmə, tükənmə və ya amortizasiyaya məruz qalan aktivlər HPBS-nin qüvvədə olduğu dövrdə və ya müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) qüvvədə olan uçot siyasətində nəzərdə tutulan müvafiq tükənmə və ya köhnəlmə metoduna əsasən xərcə silinir.

Xarici valyuta çevrilmələri

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər, xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, milyon Azərbaycan manatı ilə ("AZN") ifadə edilmişdir.

Qrupun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin funksional valyutaları onların fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitlərin valyutaları hesab edilir. SOCAR və onun tabeliyində olan 24 struktur bölməsinin funksional valyutası və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan AZN-dir. Buna baxmayaraq, Qrupun törəmə, asılı və birgə müəssisələrində investisiyalarının böyük hissəsi üzrə debitor borcları, gəlirlər, xərclər və borc öhdəlikləri ABŞ dolları, İsveçrə frankı ("CHF"), Gürcüstan larisi ("GEL"), Ukrayna qrivnası ("UAH") və Türk lirəsi ("TL") ilə qiymətləndirildiyinə, çəkildiyinə, ödənildiyinə və ya ölçüldüyünə görə həmin müəssisələrdə həmin valyutalar funksional valyuta hesab edilir.

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

31 dekabrda xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri:

Valyutalar	2023	2022
1 ABŞ dolları	1.7000	1.7000
1 Avro	1.8766	1.8114
1 İsveçrə frankı	2.0204	1.8412
1 Gürcüstan larisi	0.6326	0.6298
1 Ukrayna qrivnası	0.0446	0.0460
1 Türk lirəsi	0.0576	0.0909
100 Yapon yeni	1.2054	1.2813

Hiperinflyasiya İqtisadiyyatlarda Maliyyə Hesabatlılığı

1 yanvar 2022-ci il tarixindən etibarən Qrupun maliyyə hesabatlarına 29 saylı MUBS *"Hiperinflyasiyalı İqtisadiyyatda Maliyyə Hesabatlılığı"* tətbiq edilmişdir, çünki Qrupun törəmə müəssisəsi olan SOCAR Türkiye Enerji A.Ş-nin funksional valyutası (Türk lirəsi) 29 saylı MUBS-yə uyğun olaraq hiperinflyasiyalı iqtisadiyyatın valyutasıdır.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il ərzində, Türk lirəsi hiperinflyasiyalı iqtisadiyyatın valyutası olmağa davam etmişdir. 31 dekabr 2023-cü il və 31 dekabr 2022-ci il tarixlərinə Türk lirəsinin alıcılıq qabiliyyətindəki dəyişiklikləri əks etdirmək üçün 29 saylı MUBS-yə uyğun olaraq müvafiq düzəlişlər edilmişdir. 29 saylı MUBS-nin tələblərinə görə, hiperinflyasiya şəraitində olan iqtisadiyyatın valyutası ilə hazırlanmış maliyyə hesabatları balans hesabatının tarixinə olan ölçü vahidi ilə ifadə edilməlidir. 29 saylı MUBS-nin tətbiqi üçün tələblərdən biri üç illik məcmu inflyasiyanın 100 faizə yaxınlaşması və ya ondan yuxarı olmasıdır.

Türkiyə Statistika Təşkilatının açıqladığı inflyasiya məlumatlarına görə, 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Türkiyə İstehlak Qiymətləri İndeksində (İQİ) üç illik məcmu artım 268 faiz təşkil etmişdir.

29 saylı MUBS-nin tətbiqi zamanı Qrup, Türkiyə Statistika Təşkilatı tərəfindən dərc edilmiş Türkiyə İQİ əsasında əldə edilən çevrilmə əmsalından istifadə etmişdir. Cari və əvvəlki illər üçün İQİ və müvafiq çevrilmə əmsalları Türkiyənin hiperinflyasiyalı hesab olunmağı dayandırıldığı vaxtdan, yəni 1 yanvar 2005-ci ildən etibarən aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Başa çatmış il	İndeks nömrələri	İndeks, %	Çevrilmə əmsalı
2004	113.86	9.35%	16.33
2005	122.65	7.72%	15.16
2006	134.49	9.65%	13.83
2007	145.77	8.39%	12.76
2008	160.44	10.06%	11.59
2009	170.91	6.53%	10.88
2010	181.85	6.40%	10.22
2011	200.85	10.45%	9.26
2012	213.23	6.16%	8.72
2013	229.01	7.40%	8.12
2014	247.72	8.17%	7.51
2015	269.54	8.81%	6.90
2016	292.54	8.53%	6.36
2017	327.41	11.92%	5.68
2018	393.88	20.30%	4.72
2019	440.50	11.84%	4.22
2020	504.81	14.60%	3.68
2021	686.95	36.08%	2.71
2022	1,128.45	64.27%	1.65
2023	1,859.38	64.77%	1.00

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatdakı bütün maddələr hesabat tarixinə cari ölçü vahidi ilə ifadə edilir, Türk lirəsi ilə əməliyyatlara isə orta məzənnə tətbiq edilir. Mənfəət və ya zərərə aid olan bütün məbləğlər gəlir və xərc maddələrinin yarandığı və aylıq olaraq indeksləşdirildiyi tarixlərdən ümumi qiymət indeksində dəyişikliyi tətbiq edilməklə düzəliş edilir.

Hər bir konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada, sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlə, sair məcmu gəlir (SMG) vasitəsilə ədalətli dəyərlə tanınan aktivlər və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modelindən asılıdır.

Mühüm maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla, Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməyən maliyyə aktivləri üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Mühüm maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 saylı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivi almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Aktivdə iştirakın köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri və Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən daha az olanı ilə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri olmayan maliyyə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanmasına ümumi yanaşmanı tətbiq edir.

Ticarət və sair debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün Qrup GKZ-lərin hesablanmasında sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Beləliklə, Qrup kredit riskində dəyişiklikləri izləmir, əvəzinə hər hesabat tarixində AMəGKZ əsasında kredit zərərini tanıyır. Qrup debitorlara və iqtisadi mühitə xas olan perspektiv amilləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri əsasında ehtiyat matrisasını yaratmışdır.

Qrupun SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri yalnız gündəlik likvidlik tələblərini idarə etmək üçün müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması və satılması üçün saxlanılan ticarət və sair debitor borclarından ibarətdir. SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri üçün, Qrup amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə ölçülən maliyyə alətlərinə tətbiq edilən metodologiyanı tətbiq edir.

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları maliyyə aləti üzrə şərtlərə əsasən ödənilməli olan vaxtda borclu tərəfin ödəməni yerinə yetirə bilmədiyi zaman yaranan zərərin əvəzinin Qrup tərəfindən ödənilməsini tələb edən razılaşmalardır. Maliyyə zəmanəti razılaşmaları ilkin olaraq birbaşa zəmanətin emissiyası ilə bağlı olan sövdələşmə xərcləri nəzərə alınmaqla, ədalətli dəyər əsasında öhdəlik kimi uçota alınır. Sonradan, öhdəlik GKZ ehtiyatının məbləği və ilkin olaraq tanınmış məbləğin daha yüksək olan dəyəri ilə, müvafiq hallarda 15 saylı MHBS-yə uyğun olaraq tanınmış gəlir məbləğini çıxmaqla ölçülür.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Törəmə maliyyə alətləri

Neft-qaz törəmə maliyyə alətləri, o cümlədən dövriyyə sənədi və fiziki müqavilə ilə razılaşmalar, ilkin olaraq törəmə müqavilənin imzalandığı tarixdə ədalətli dəyərlə ölçülür və sonradan mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə uçota alınır. Ədalətli dəyər müsbət olduqda törəmə alətlər maliyyə aktivləri kimi, mənfi olduqda isə maliyyə öhdəlikləri kimi uçota alınır. Törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda satışların maya dəyəri kimi tanınır.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan sair qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri onların istifadəsi və ya çıxarılmasını məhdudlaşdıran müqavilə və ya qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş məhdudiyyətlər tətbiq edilən və/yaxud müəyyən məqsəd üçün ayrılan və ümumi biznes fəaliyyətində dərhal istifadə üçün mövcud olmayan vəsaitlərdən ibarətdir.

Köhnəlmə

Neft və təbii qaz əmlakı ilə bağlı əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə istehsal vahidi metodundan istifadə etməklə hesablanır.

Neft və qaz aktivləri üçün köhnəlmə, hər bir yataq üzrə təsdiqlənib işlənilmiş ehtiyatlar əsasında hesablanır. Birgə istifadə olunan neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarına (məsələn daxili təchizat sistemləri, emal qurğuları və s.) cəmi təsdiqlənmiş ehtiyatlar üzrə köhnəlmə hesablanır.

Torpaq üçün köhnəlmə hesablanmır. Neft-qaz əmlakı və avadanlığından başqa əmlak, tikili və avadanlıq üzrə köhnəlmə onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən hesablanır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün köhnəlmə hesablanmır.

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri

Qrup kəşfiyyat və qiymətləndirmə fəaliyyəti zamanı müvafiq resursların istehsalının iqtisadi cəhətdən səmərəliliyi müəyyən edilənə qədər, kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərclərini xərclərə silməklə uçota alır.

İqtisadi cəhətdən səmərəsiz olduğu müəyyən edilmiş resurslar ilə bağlı kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinə əlavə edilir.

İşlənmə xərcləri

Platformalar, boru kəmərləri kimi infrastruktur qurğularının tikilməsi, quraşdırılması və ya tamamlanması və kommersiya cəhətdən təsdiqlənmiş quyuların qazılması üzrə xərclər onların xarakterinə uyğun olaraq maddi və qeyri-maddi aktivlər kimi kapitallaşdırılır. Konkret yataqda işlənmə tamamlandıqdan sonra o, istehsal aktivlərinə (neft-qaz əmlakına) köçürülür.

Neft və qaz hasilatı qurğuları üzrə təxmin edilən sökülmə xərclərinin cari dəyəri (ləğvetmə və ərazinin bərpası xərcləri daxil olmaqla) öhdəlik yarandıqda uçota alınır və istehsalın həcmindən asılı olaraq amortizasiya metodundan istifadə etməklə balans dəyərinə daxil edilir.

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əmlak, tikili və avadanlıqların əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Qudvil

Qudvil ilkin olaraq məcmu ödənişin və qeyri-nəzarət paylarının müəyyən edilə bilən xalis aktivlər və güman olunan öhdəliklərdən artıq olan hissədir və xərc metodu ilə tanınır. Əgər bu məbləğ əldə edilmiş törəmə müəssisənin xalis aktivlərinin ədalətli dəyərindən azdırsa, bu fərq mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. İlkin tanınmadan sonra qudvil maya dəyərindən hər hansı yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ölçülür.

Dəyərsizləşmə testi üçün müəssisələrin birləşməsindən yaranan qudvil, yaranma tarixindən başlayaraq Qrupun birləşmədən fayda götürə biləcək hər bir pul vəsaitlərini yaradan vahidlərinə alınan müəssisənin sair aktiv və ya öhdəliklər bu vahidlərə ayırmasından asılı olmayaraq paylanır. Qudvil PVYV-nin bir hissəsi olduğu və vahid nəzdində fəaliyyətin bir hissəsi ləğv olunduğu təqdirdə, həmin fəaliyyətə aid edilən qudvil onun ləğv olunmasından yaranan gəlir və ya zərərin müəyyən edilməsi üçün ləğv olunan fəaliyyətin balans dəyərinə daxil olunur. Bu cür hallarda silinən qudvil ləğv olunan fəaliyyətin müvafiq dəyəri və qalan pul vəsaitlərini yaradan vahidin dəyəri əsasında ölçülür.

Qeyri-maddi aktivlər

İnkişaf layihələri

İnkişaf layihələri ilə bağlı çəkilmiş xərclər (yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsulların tərtibatı və sınaqdan keçirilməsinə aid olan) layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılmasını nəzərə alaraq, gerçəkləşəcəyi ehtimal edildikdə və yalnız xərclər etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bildikdə, qeyri-maddi aktivlər kimi uçota alınır. Tədqiqat və işlənmə fəaliyyəti ilə bağlı sair xərclər yarandığı dövrdə xərc kimi uçota alınır. Qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşdikdə, onların balans dəyəri bərpa dəyərinə azaldılır. İstifadəyə hazır olmayan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya olunmur, lakin hər il dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddətləri hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onlara düzəlişlər edilir.

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatlarının əsas hissəsi maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyərdə qeydə alınır. Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərinə birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal iş həcminə əsasən) daxildir.

Qiymətdə dəyişikliklər və ya broker-treyderlərin marjasından mənfəət yaradan, yaxın gələcəkdə təkrar satış məqsədilə alınmış mal-material ehtiyatlarının qalan hissəsi satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərlə uçota alınır.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınması və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyi barədə əsaslı əminlik yarandıqda, ədalətli dəyərlə uçota alınır. Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması ilə bağlı alınmış Dövlət qrantları uzunmüddətli öhdəliklərdə təxirə salınmış gəlir kimi uçota alınır və müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində düz xətt üsuluna əsasən mənfəət və ya zərərdə gəlirə aid edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrant xərci qarşıladığı təqdirdə, kompensasiyası nəzərdə tutulan aidiyyəti xərclər məsrəflərə silindiyi dövrlər üzrə sistematik şəkildə gəlir kimi tanınır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup qurğu və ya avadanlığın bir hissəsinin sökülməsi və ya ləğv edilməsi və onların yerləşdiyi ərazini bərpa etməsi üzrə öhdəliyə malik olduqda və həmin öhdəliklə bağlı əsaslı təxminlər irəli sürüldükdə aktivlərin silinməsi ilə bağlı xərclər üzrə öhdəliklər uçota alınır. Neft və təbii qazın hasilatı və ya nəqli üçün nəzərdə tutulan qurğular kimi yeni qurğularla bağlı öhdəliklər tikinti və ya quraşdırılma zamanı uçota alınır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlik qanunvericilikdə baş vermiş dəyişiklik ilə əlaqədar olaraq qurğunun istismar dövrü ərzində yarana bilər. Uçota alınmış məbləğ yerli şərait və tələblərə uyğun olaraq müəyyən edilmiş gözlənilən gələcək xərclərin cari dəyərini əks etdirir.

Bundan əlavə, əmlak, avadanlıqlar və qurğuların maya dəyərində aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün təxmin edilən öhdəliklərin məbləği həcmində düzəliş aparılır.

Gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklərə görə öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş hər hansı dəyişiklik ehtiyat və əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə kapitallaşdırılmış müvafiq xərclərə düzəliş kimi göstərilir. Tamamilə köhnəlmiş qurğu və ya avadanlığın sökülməsi və ya ləğv edilməsi üçün gələcək xərclərin məbləği və ya müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə uçota alınır. Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş nəticəsində öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş dəyişikliklər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərcləri kimi göstərilir.

Dövlətə ayırmalar

Dövlətə ayırmalar Dövlətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və Dövlətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlətin ayırmaları

Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, sair dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Dövlətin sair müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi keçirilən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır.

Əlavə dəyər vergisi

Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu

ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla satış üzrə ƏDV məbləğidir. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərə əsasən, 1 yanvar 2020-ci il tarixindən etibarən satışlarla bağlı ƏDV ödənişin alınmasından sonra vergi orqanlarına ödənilməlidir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə GKZ uçota alındıqda, dəyərsizləşmə zərəri uyğun olduqda, ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinənə qədər saxlanılır.

Müştərilərdən artıq toplanmış olan satışlara aid ƏDV və artıq ödənilmiş olan alışlara aid ƏDV konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis əsasla tanınır və aktiv və ya öhdəlik kimi açıqlanır. Hesabat tarixinə ödənilməmiş satışlara aid ƏDV (ƏDV-nin hesablanması) ƏDV üzrə ödəniləcək məbləğlərə daxil edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixində ödənilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Şah Dəniz, Abşeron, AÇG HPBS, Qarabağ və Ümid Babək yataqlarına dair Risk Xidməti Sazişinə (RXS) əsasən mal və xidmətlər təchizatçılarının karbohidrogen fəaliyyətləri ilə bağlı Azərbaycan (Şah Dəniz) Ltd, SOCAR Abşeron MMC, Azərbaycan AÇG Ltd, SOCAR Qarabağ MMC və "Umid, Babek Exploration and Production Company"yə ("UBEP") çatdırılan mallar və göstərilən xidmətlərə sıfır faiz ƏDV tətbiq edilməlidir, o şərtlə ki, müvafiq şirkətlər uyğun qaydada vergi orqanlarından ƏDV-nin ödənilməsindən azad edilmə haqqında şəhadətnamə alsınlar.

Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlərin uçotu

Qrupun biznesi neft və neft məhsulları, karbohidrogen məhsulları və təbii qaz həcmlərinin satışı, eləcə də əsasən tikinti xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlər mallar və ya xidmətlər üzrə nəzarət Qrupun həmin malların və ya xidmətlərin müqabilində gözlədiyi ödənişi əks etdirən məbləğdə müştəriyə köçürüləndə tanınır.

Xam neftin satışından yaranan gəlirlər adətən neftin tankerə və ya sair nəqliyyat vasitələrinə yükləndiyi zaman qeydə alınır. Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər adətən məhsulların yükləndiyi zaman qeydə alınır. Təbii qazın satışından yaranan gəlirlər qaz sayğaclarındakı göstəricilərə (hər ay nəzarət edilir) və sonuncu göstəricidən hesabat dövrünün sonuna qədər istehlakçıların proqnozlaşdırılan qaz sərfiyyatına əsasən hesablanır. Təbii qazın qiyməti və qazın son istehlakçıya nəqli tarifləri Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən müəyyən edilir. Tikinti əməliyyatlarından əldə edilən gəlirlər müştərilərlə müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq konkret vaxt və ya müddət ərzində tanınır.

Faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə maliyyələşdirmə vaxtına proporsional şəkildə gəlirə daxil edilir.

Dəyişkən ödəniş

Müqavilədə vəd edilən ödənişə dəyişkən məbləğ daxil olarsa, Qrup vəd edilmiş malların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi əvəzində ala biləcəyi vəsaitlərin məbləğini hesablamalıdır.

Qrup əldə edəcəyi dəyişkən ödəniş məbləğini onu daha yaxşı proqnozlaşdıran aşağıdakı metodlardan birini istifadə etməklə hesablamalıdır:

- Gözlənilən dəyər – gözlənilən dəyər mümkün ödəniş məbləğləri həddində ehtimal üzrə ölçülmüş məbləğlərin cəmini əks etdirir. Qrupun böyük sayda eyni tipli müqavilələri olarsa, gözlənilən dəyər dəyişkən ödənişin müvafiq təxmini ola bilər;
- Ən çox ehtimal olunan məbləğ – mümkün ödəniş həddində ən çox ehtimal olunan məbləğdir (yəni müqavilənin ən çox ehtimal olunan yeganə nəticəsi). Müqavilənin yalnız iki mümkün nəticəsi olarsa (məsələn, Qrup işin nəticələrinə görə mükafat alır və ya almır), ən çox ehtimal olunan məbləğ dəyişkən ödənişin məbləğinin müvafiq təxmini ola bilər.

Qrup ən uyğun metodu müqavilənin xüsusi faktları və şəraitləri əsasında seçir.

Qrup seçdiyi metodu müqavilənin müddəti ərzində ardıcıl olaraq dəyişkən ödənişin hər bir növünə tətbiq edir və hər bir hesabat dövrünün sonunda ehtimal edilən dəyişkən ödənişi yeniləyir. Bir müqavilə daxilində dəyişkən ödənişlərin müxtəlif növlərinin hesablanması üçün Qrup müxtəlif metodlardan (məs. Gözlənilən dəyər və ya ən çox ehtimal olunan məbləğ) istifadə edə bilər.

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Əsas tərəfin və vasitəçinin vəzifəsi

Qrupun əsas tərəf və ya vasitəçi kimi çıxış etməsinin müəyyən edilməsi Qrupun tanıdığı gəlirlərin məbləğinə təsir göstərir. Qrup vəd edilmiş malı və ya xidməti müştəriyə köçürdükdən əvvəl onlara nəzarət etdiyi halda əsas tərəfdir (və müvafiq olaraq gəlirləri ümumi əsasla qeydə alır). Qrup mallar və xidmətlərin cəlb olunmuş digər müəssisə tərəfindən çatdırılmasını təşkil edəndə vasitəçi olur (və buna görə də gəlirləri vasitəçi xidmətləri üçün saxladığı xalis məbləğdə əks etdirir).

Overlift və anderlift mövqelərinin uçotu

Qrupun birgə əməliyyatların səhmdar kapitalında payları mövcuddur. Qeyd edilən birgə razılaşmalarda Qrup overlift və anderlift mövqelərində ola bilər. Qrup onun birgə əməliyyatda olan payına əsasən hüququ çatdığı saydan artıq məhsul götürüb müştəriyə satarsa, overlift mövqeyində olur. Qrup onun birgə əməliyyatda olan payına əsasən hüququ çatdığı saydan az məhsul götürüb müştəriyə satarsa, o, anderlift mövqeyində olur.

Qrup 15 saylı MHBS əsasında müştərilərlə müqavilələrdən gəliri həmin dövrdə faktiki müştərilərə satışlar əsasında tanıyır. Məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və Qrupun cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun payı arasındakı qeyri-bərabərliyin uçota alınması üçün düzəliş edilməmişdir.

İstehsal xərclərinin tanındığı həcmləri satılan həcmlərlə (gəlirləri 15 saylı MHBS əsasında tanınan) uyğunlaşdırmaq üçün Qrup istehsal xərclərinə düzəlişlər edir.

Qrup fiziki hesablaşmanı tətbiq edir. Fiziki hesablaşma halında:

- Overlift öhdəliyi 37 saylı *Ehtiyatlar, Şərti Öhdəliklər və Şərti Aktivlər* adlı MUBS-yə uyğun olaraq qeydə alınır. Overlift öhdəliyi maya dəyəri ilə uçota alınır;
- Anderlift aktivi Qrupa digər iştirakçıdan müəyyən həcmdə məhsul almaq hüququnu verir. Bu hüquq əvvəlcədən ödənilmiş malların alınmasına dair forvard müqaviləsinə bərabərdir və ya əlavə fiziki mal-materiallar üzrə hüquq təşkil edir və beləliklə, 2 saylı *Mal-material ehtiyatları* adlı MUBS tətbiq edilir. Anderlift aktivi daha aşağı maya dəyəri və ya xalis mümkün satış dəyəri ilə ölçülür.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, illik məzuniyyət və bülletenlər üzrə ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məsələn səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Əlaqəli tərəflər

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 saylı *"Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar"* adlı MUBS-yə uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir. Dövlət tərəfindən Qrupun üzərinə Azərbaycan Respublikasındakı müştərilərə dövlətin nəzarət etdiyi qiymətlərlə davamlı olaraq neft və qaz təchiz etmək öhdəliyi qoyulmuşdur. Dövlətlə əməliyyatlara Qeyd 22-də göstərilən vergilər daxildir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər.

Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Əhəmiyyətli mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Əhəmiyyətli uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Payların ötürülməsi haqqında müqavilələr

Qrupun maliyyələşdirilən tərəf kimi iştirak etdiyi payların ötürülməsi haqqında müqavilə maliyyələşdirən tərəfin hər iki tərəfin iştirak payı olduğu layihədə maliyyələşdirilən tərəfin hasilatdan əvvəlki xərclərinin bir hissəsini və ya hamısını ödəmək üçün razılaşdığı müqavilədir. Layihə uğursuz olduqda, maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkdiyi xərclər ona ödənilmir. Layihə uğurlu olarsa, maliyyələşdirən tərəfin çəkdiyi xərclər maliyyələşdirilən tərəfə aid olan hasilatdakı pay üzrə daxilolmalardan nağd pul şəklində və ya maliyyələşdirilən xərclər tam bərpa edilənə qədər hasilatdan qeyri-proporsional yüksək pay əldə etməklə ödənilir.

Payların ötürülməsi haqqında müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq, Qrup həmin müqavilələri maliyyələşdirmə müqaviləsi və ya alqı-satqı müqaviləsi kimi tanıyır.

Maliyyələşdirmə müqavilələrində maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfi maliyyə vəsaiti ilə təmin etməsi və təmin edilmiş vəsaitlər üzrə borcverəndən faiz alması ehtimal edilir. Bu halda əlavə hasilat hüququ müqaviləni dəstəkləyən təminat kimi çıxış edir.

Alqı-satqı müqaviləsində maliyyələşdirilən tərəf effektiv olaraq layihədəki payını tam və ya qismən maliyyələşdirən tərəfə satır. Layihə uğurlu olduğu təqdirdə, maliyyələşdirən tərəfin daxilolmalardakı payının artması müqabilində layihəni maliyyələşdirməsi tələb olunur və maliyyələşdirilən tərəfin daxilolmalardakı payı azalır. Qrupun hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış alış/satış tipli razılaşması yoxdur.

Layihələrin kəşfiyyat mərhələsində layihələrin nəticələri və maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkilmiş xərcləri qaytarması ehtimalı qeyri-müəyyən olduqda, Qrup payların ötürülməsi ilə bağlı əməliyyatları və qalıqları konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə almır.

Satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar

Uzunmüddətli aktivlərin və satılıq əməliyyat qruplarının balans dəyəri istifadənin davam etdirilməsi deyil, satış əməliyyatı nəticəsində bərpa olunacaqsa, Şirkət onları satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edir. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan bu cür uzunmüddətli aktivlər və satılıq əməliyyat qrupları onların balans dəyəri və ya satış xərcləri/ paylaşdırma xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərlə (hansı daha az olarsa) ölçülür.

3. Mühüm uçot təxminləri və mühakimələri

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlik tərəfindən mühakimə, qiymətləndirmə və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bu isə maliyyə hesabatlarına daxil edilən gəlirlərin, xərclərin, aktivlərin və öhdəliklərin məbləğlərinə, maliyyə hesabatlarına əlavə edilən qeydlərə və şərti öhdəliklərin açıqlamasına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələr və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik, əlaqəli aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində gələcək dövrlərdə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə gətirib çıxara bilər. Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərinin tətbiq edilməsi prosesində rəhbərlik, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə mühüm dərəcədə təsir göstərən mühakimələr etmişdir.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan mühüm risk yaradan, hesabat tarixində gələcəyə aid olan əsas fərziyyələr və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyinin digər əsas mənbələri ilə əlaqədar başlıca ehtimallar aşağıda müzakirə olunur. Qrup qiymətləndirmə və fərziyyələrini konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları hazırlandığı zaman mövcud olan parametrlərə əsaslandırmışdır.

Lakin mövcud olan vəziyyət və gələcək dəyişikliklərə dair fərziyyələr bazarda baş verən dəyişikliklərdən və ya Qrupun nəzarətində olmayan şəraitlərdən asılı olaraq dəyişə bilər. Həmin dəyişikliklər baş verdiyi zaman rəhbərliyin fərziyyələrində öz əksini tapır.

3. Mühüm uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Neft-qaz ehtiyatları Qrupun investisiya sahəsində qərar qəbul edilməsi prosesində əsas elementlərdir. Təsdiqlənmiş neft-qaz ehtiyatlarında, xüsusilə də, təsdiqlənib işlənilmiş ehtiyatlarda baş verən dəyişikliklər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əks olunan istehsal həcmindən asılı olan amortizasiya xərclərinə təsir göstərir.

Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatları mövcud iqtisadi və əməliyyat şəraitində (yəni qiymətləndirmə tarixinə qiymətlər və xərclər) geoloji və mühəndislik məlumatlarının gələcək illərdə məlum yataqlardan məsrəflərin ödənilməsini kifayət qədər əminliklə göstərdiyi xam neft və təbii qazın qiymətləndirilmiş miqdarıdır. Təsdiqlənib işlənilmiş ehtiyatlar dedikdə, mövcud quyularda mövcud avadanlıqlar və onların istismar üsulları vasitəsi ilə bərpa edilməsi gözlənilə bilən ehtiyatlar başa düşülür. Neft-qaz ehtiyatlarının ilkin qiymətləndirmələri mahiyyət etibarilə ilə qeyri-müəyyəndir və qazma və istehsal fəaliyyətləri, məhsul qiyməti, müqavilə şərtləri və inkişaf planları da daxil olmaqla iqtisadi amillərdə dəyişikliklər kimi yeni məlumatlara əsaslanaraq, mülahizələrin tətbiq edilməsini tələb edir və gələcəkdə yenidən baxılmalıdır.

Müvafiq olaraq, təsdiqlənib işlənilmiş və ya təsdiqlənmiş ehtiyatlara əsaslanan maliyyə və uçot ölçüləri də (tükənmə və amortizasiya xərcləri və aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar) dəyişə bilər.

Ümumiyyətlə, işlənməmiş və ya qismən işlənmiş yataqlarla bağlı ehtiyatlar üzrə qiymətləndirmələr, işlənmiş və ya tükənən yataqlara nisbətən, gələcək istismar müddəti ərzində daha böyük qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Yataqda hasilat işləri başlandıqda, əlavə quyuların qazılmasına və ya hasilat şəraitində olan rezervuarın uzunmüddətli fəaliyyətinə dair əlavə məlumatlar əldə etdikdən sonra, təsdiqlənmiş ehtiyatların miqdarına gələcəkdə yenidən baxılmalıdır. Bu yataqlar işləndikcə, yeni məlumatlar dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər.

SOCAR-ın təsdiqlənmiş ehtiyatları 31 dekabr 2023-cü il tarixinə olan ehtiyat hesabatına əsasən hazırlanmışdır. Bu hesabat Neft Ehtiyatlarının İdarə Edilməsi Sisteminin qaydalarına uyğun olaraq müstəqil rezervuar mühəndisləri tərəfindən hazırlanmışdır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrupun hüquqi və təcrübədən irəli gələn öhdəlikləri ilə əlaqədar rəhbərlik neft və qaz hasilatı obyektlərinin, saxlama obyektlərinin, kəmərlərin və köməkçi avadanlıqların istismardan çıxarılması və yerləşdikləri əraziləri bərpa etməsi və bu aktivlərin gələcək dəyəri və faydalı istifadə müddətinə dair təxminlərə əsasən ətraf mühitin bərpası məqsədilə gələcək xərclər üçün ehtiyatlar yaradır. Gələcək aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərin müəyyənləşdirilməsi mürəkkəb məsələdir və rəhbərlikdən uzaq gələcəkdə baş verəcək öhdəliklərin silinməsinə dair təxminlərin və mühakimələrin yaradılmasını tələb edir. Mövcud öhdəliklərin ölçüsündə baş verən dəyişikliklər təxmin edilmiş vaxt, gələcək xərclər və ya qiymətləndirmədə istifadə edilmiş diskont dərəcələrində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yarana bilər. Bu xərclərin yataqların və əmlakların hesabat tarixindən sonra 5-59 il arasında olan faydalı istifadə müddəti üzrə çəkilməsi gözlənilir.

Qrup, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Şərhi Komitəsi (BMHŞK) 1, *"İstismardan Çıxarılma, Bərpa üzrə Mövcud və Oxşar Öhdəliklərdə Dəyişikliklər"* haqqında qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirir. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərhlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun aktivlərin ləğv olunması üzrə əsas (yekun) öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq, belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən aktivlərin ləğv olunması öhdəliklərinin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 23 saylı Qeyddə açıqlanır.

3. Mühüm uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər

Qrup yaranmasından əvvəlki dövrlərdə göstərdiyi fəaliyyət və irsi olaraq həyata keçirdiyi əməliyyatlar (konstruktiv öhdəliklər) nəticəsində əsasən Abşeron yarımadası ərazisində ətraf mühitə dəymiş zərərin ödənilməsi üçün təxmin edilən xərclər üçün ehtiyat yaradır.

Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qədər qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərhlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən, Qrupun ətraf mühitin bərpası üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq, belə xərclərin yekun məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Qrup təxmin edilmiş ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəlikləri "Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar" sətrində təqdim edir.

Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər

Qrup Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə uyğun olaraq iş yerində xəsarət almış işçilərə kompensasiya ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır və uyğun olaraq özündə ehtiyat yaradır. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, normativ aktlar və onlara dair müvafiq şərhlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq, belə xərclərin həm məbləği, həm də ehtimal edilən vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Qrup əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişləri "Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər" sətrində təqdim edir.

Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti və qalıq dəyəri

Rəhbərlik, əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Qrupun əmlak, tikili və avadanlıqlarının (neft-qaz əmlakından başqa) və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Binalar və tikililər	5-40 il
Maşın və avadanlıqlar	3-50 il
Gəmilər	25-30 il
Qeyri-maddi aktivlər	3-50 il

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, Qrupun həmin aktivin satışından əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ, satış ilə bağlı təxmin edilən xərclər çıxılmaqla aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və ləğv etmə dəyəri mühüm deyilsə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və lazım olduqda düzəliş edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Mühüm uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin uçotu

Təxirə salınmış xalis vergi aktivləri vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisindən ibarətdir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri realizasiya oluna biləcəyi məbləğdə uçota alınır. Gələcək vergi tutulan mənfəət və gələcəkdə istifadə edilməsi ehtimal edilən vergi faydasının məbləğini ehtimal edərkən, rəhbərlik mənfəət və mövcud şəraitdə məqbul hesab edilən gələcək gəlirlər barədə gözləntilər üzrə təxminlər edir.

Qrup müəyyən törəmə müəssisələrdən bölüşdürülməmiş mənfəətin yaxın gələcəkdə dividendlər şəklində ödəniləcəyi gözləniləndə, törəmə müəssisələrdən kənar fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi öhdəliyini tanıyır. Belə gözlənti olmayanda, Qrup törəmə müəssisələrdən kənar fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi öhdəliyini tanımır.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Rəhbərlik qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərinin bərpa edilə bilməməsini göstərən hadisə və ya şəraitlərə əsasən, hər hesabat tarixində bu aktivlərin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını təhlil edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, əmtəə qiymətlərində rentabelsiz fəaliyyətə səbəb olan mənfi dəyişikliklər, məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər və neft və qaz əmlakına gəldikdə isə − təxmin edilmiş təsdiqlənmiş ehtiyatların mühüm dərəcədə azalması. Qudvil və qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və sair vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Sair qeyri-maliyyə aktivləri, balansın bərpa edilə bilməməsinə dair göstəricilər mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Dəyərsizləşmə, aktivin balans dəyəri onun bərpa oluna bilən dəyərindən artıq olduqda yaranır. Bərpa oluna bilən dəyər satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyərin və istifadə dəyərinin daha yüksək olanı hesab olunur. Satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər, oxşar aktivlərin satışı üzrə kommersiya şərtləri ilə həyata keçirilən məcburi bazar əməliyyatlarından əldə edilən məlumatlara və ya müşahidə olunan bazar qiymətləri və aktivləri satmaq üçün çəkiləcək marjinal xərclərə əsaslanır. İstifadə dəyəri diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti (DPVH) modeli ilə hesablanır. Pul vəsaitlərinin hərəkəti növbəti bir neçə il üzrə büdcədən götürülür və Qrupun hələ tərəf olmadığı restrukturizasiya əməliyyatlarını və ya yoxlanılan pul vəsaitləri yaradan vahidin (PVYV) aktivlərinin nəticələrini yaxşılaşdıracaq mühüm gələcək investisiyaları nəzərə almır. Bərpa edilən məbləğ DPVH modeli üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi, həmçinin gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin axını və ekstrapolyasiya məqsədləri üçün istifadə edilən artım dərəcəsinə həssasdır.

2023-cü ildə bəzi PVYV-lər zəif nəticə göstərdiyinə görə, Qrup dəyərsizləşmə testini aparmış və həmin aktivlərin bərpa oluna bilən dəyərini istifadə dəyəri əsasında müəyyən etmişdir. Test nəticəsində, sair əməliyyat xərclərinin tərkibində 1,936 AZN (2022-ci il: 631 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə xərci tanınmışdır (Qeyd 30).

Aktivlərin bütün növləri üzrə dəyərsizləşmə zərərləri və dəyərsizləşmənin qaytarılması aşağıda təsvir edilir. Aktivlərin seqmenti və sinifləri üzrə dəyərsizləşmə haqqında ətraflı məlumat müvafiq olaraq 5 və 16 saylı Qeydlərdə təqdim olunur.

Dəyərsizləşmə zərərləri	**2023**	**2022**
Borular	(899)	−
Emal zavodları	(855)	(39)
Avadanlıqlar	(152)	−
Sair biznes və şirkətlər	(30)	(592)
Cəmi dəyərsizləşmə zərərləri	**(1,936)**	**(631)**

Dəyərsizləşmənin qaytarılması	**2023**	**2022**
Qazma qurğusu	72	−
Emal zavodları	−	97
Cəmi dəyərsizləşmənin qaytarılması	**72**	**97**

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

Boru kəmərləri

2023-cü il üzrə 899 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri əsasən Azərbaycanda yerləşən boru kəmərləri ilə bağlı çəkilmiş zərərlərə (576 AZN) aiddir və əsas etibarilə tarif qiymətləri proqnozunun dəyişməsindən və əməliyyat xərclərinin artmasından əmələ gəlmişdir. Əlavə 323 AZN məbləği Azərbaycandakı boru kəmərləri ilə bağlı olmuş və gələcək iqtisadi faydaların mühüm dərəcədə azalması nəticəsində yaranmışdır. 2023-cü ildə dəyərsizləşmə xərcləri tanınmış bütün PVYV-lərin bərpa edilə bilən məbləği 1,008 AZN-ə bərabər olmuşdur. Tətbiq edilmiş diskont dərəcələri vergidən əvvəl 11,5-15,0 faiz arasında dəyişmişdir.

Emal zavodları

2023-cü il üzrə 855 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri əsasən Azərbaycanda yerləşən bəzi zavodlarla bağlı gələcək iqtisadi faydaların (227 AZN) və bazar qiymətləri ilə bağlı proqnozlarının (560 AZN) mühüm dərəcədə azalması nəticəsində yaranmışdır. 68 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 39 AZN) məbləğində əlavə dəyərsizləşmə zərəri Türkiyədə yerləşən zavodlarla bağlı biznes fəaliyyətinin miqyasında və pul vəsaitlərinin daxilolma müddətində baş verən mənfi dəyişikliklər səbəbindən yaranmışdır. 2023-cü ildə dəyərsizləşmə xərcləri tanınmış bütün PVYV-nin bərpa edilə bilən məbləği 1,008 AZN (31 dekabr 2022-ci il: sıfır) təşkil etmişdir. Tətbiq edilmiş diskont dərəcələri vergidən əvvəl 10.1-15.9 faiz (31 dekabr 2022-ci il: 14.0-17.6 faiz) arasında dəyişmişdir.

2022-ci il üzrə 97 AZN məbləğində dəyərsizləşmənin qaytarılması əsasən Azərbaycandakı müəyyən neft emalı zavodu ilə bağlı qaytarılmalara aiddir və əsasən Qrupun neft və neft-kimya məhsulları üzrə qiymət fərziyyələrinin artması nəticəsində yaranmışdır. 2022-ci ildə tanınmış dəyərsizləşmənin geri qaytarılması üzrə PVYV-nin bərpa edilə bilən məbləği 604 AZN təşkil etmişdir. Tətbiq olunmuş diskont dərəcəsi vergidən əvvəl 17.6 faiz təşkil etmişdir.

Avadanlıqlar

2023-cü il üzrə 152 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri əsasən avadanlıqların istifadəsindən gələcək iqtisadi faydaların mühüm dərəcədə azalması nəticəsində yaranmışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə PVYV-nin bərpa edilə bilən məbləği sıfıra bərabər olmuşdur. Tətbiq olunmuş diskont dərəcəsi vergidən əvvəl 13.03 faiz təşkil etmişdir.

Sair bizneslər və şirkətlər

2023-cü il üzrə 30 AZN məbləğində (31 dekabr 2022-ci il: 157 AZN) dəyərsizləşmə zərəri əsasən Azərbaycan Respublikasında yerləşən mənfəət gətirməyən neft yataqlarına investisiyalarla bağlı yaranmışdır. 31 dekabr 2023-cü il və 31 dekabr 2022-ci il tarixlərinə həmin neft yataqları üzrə bərpa edilə bilən məbləğlər sıfıra bərabər olmuşdur.

2022-ci il üzrə 409 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri biznes proqnozunda və aktivin gələcək istifadəsi ilə bağlı planlarda baş verən dəyişiklik səbəbindən əsasən Azərbaycanda yerləşən özüllərə aiddir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə özüllərin bərpa edilə bilən məbləği sıfıra bərabər olmuşdur.

Qazma qurğuları

2023-cü il üzrə 72 AZN məbləğində dəyərsizləşmənin qaytarılması əsasən Azərbaycanda yerləşən müəyyən qazma qurğularına aiddir və əsas etibarilə biznes mühitinin yaxşılaşması ilə əlaqədar dəyişikliklər nəticəsində yaranmışdır. 2023-cü ildə dəyərsizləşmənin qaytarılması tanınmış bütün PVYV-lərin bərpa edilə bilən məbləği 301 milyon AZN təşkil etmişdir. Tətbiq edilmiş diskont dərəcələri vergidən əvvəl 10.4 – 11.8 faiz arasında dəyişmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Mühüm uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərəri üçün ehtiyat

Ticarət debitor borcları

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Qrup ehtiyat matrisindən istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafiya, məhsul növü, müştəri növü və reytinqi, akkreditiv və ya sair kredit sığortası növü ilə əhatə olunma baxımından) müxtəlif müştəri seqmentlərinin qruplaşmasına görə gecikmə günlərinin sayına əsasən hesablanır.

Ehtiyat matrisi ilk öncə Qrupun keçmiş dövrlərdə müşahidə edilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Qrup ehtiyat matrisasını keçmiş kredit zərəri təcrübəsini gələcək yönümlü informasiyaya uyğunlaşdırmaq üçün düzəldir. Məsələn, əgər proqnozlaşdırılmış iqtisadi vəziyyətin (məsələn, ümumi daxili məhsulun) növbəti illərdə pisləşəcəyi və bunun nəticəsində sektordakı defolt saylarının artacağı gözlənilirsə, keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrinə müvafiq düzəlişlər edilir. Keçmiş dövrlər ərzində müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər və proqnozlardakı dəyişikliklərin təhlili hər bir hesabat dövründə həyata keçirilir.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz iqtisadi vəziyyət ilə GKZ-lər arasındakı əlaqənin qiymətləndirilməsi mühüm təxmin hesab edilir. GKZ-lərin məbləği mövcud şərtlərin və proqnozlaşdırılmış iqtisadi vəziyyətin dəyişməsinə həssasdır. Həmçinin, Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəsi və iqtisadi şəraitlərin proqnozu müştərinin gələcəkdə faktiki defolta uğramasını göstərməyə bilər. Qrupun ticarət debitor borcları üzrə GKZ-lərə dair məlumatlar Qeyd 10-da açıqlanır.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınmış sair maliyyə aktivləri

Qeyd 2-də açıqlandığı kimi, Qrup ticarət və sair debitor borcları olmayan və YƏMFÖ meyarına uyğun olan maliyyə aktivləri üçün GKZ-ni ümumi yanaşma əsasında qiymətləndirir. Vəziyyət və şəraitlərdə dəyişikliklərə həssas olan GKZ-nin qiymətləndirilməsi mühüm ehtimal hesab olunur.

İcarələr

İcarənin uzadılması hüququ ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyənləşdirilməsində mühüm mühakimə

İcarəçi və icarədar müqavilənin icarənin başlanğıcında icarə olub-olmadığını müəyyən etməlidir. Başlanğıc tarixi icarə müqaviləsinin qüvvəyə minməsi və tərəflərin icarə predmetinin əsas şərtlərinə və hallarına dair öhdəlikləri qəbul etməsi tarixlərindən ən tez başlayan tarixdir. Əsas aktiv icarə müqaviləsinin mövzusu olan və həmin aktivi üzrə istifadə hüququ icarədar tərəfindən icarəçiyə verilən aktivdir. İcarənin başlanma tarixi icarədarın əsas aktivi icarəçinin istifadəsi üçün əlçatan etməsi tarixidir.

İcarə müddəti icarə müddətinin başlanğıc tarixində başlayır və icarədar tərəfindən icarəçiyə icarə haqqı ödəmədən verilmiş hər hansı müddəti özündə cəmləşdirir.

Qrup icarə müddətini aşağıdakı müddətlərlə birlikdə ləğv edilməyən icarə müddəti kimi müəyyən edir:

- İcarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər; və
- İcarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər.

Alış opsionları icarənin müddətini uzatmaq və ya ona xitam vermək opsionlarına oxşar şəkildə qiymətləndirilir. Əsas aktivi almaq opsionu iqtisadi cəhətdən əsas aktivin qalan iqtisadi istifadə müddəti üçün icarə müddətinin uzadılması opsionu ilə oxşardır.

3. Mühüm uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

İcarələr (davamı)

Qrup icarə müddətini icarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər və icarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər daxil olmaqla ləğv edilməyən müddət kimi müəyyən edir. Qrup, icarəçinin bu hüququndan istifadə etməsi və ya etməməsi üçün, icarənin başlanğıc müddətindən bu hüququn istifadə edilmə tarixinədək faktlar və şərtlərdə gözlənilən dəyişikliklər daxil olmaqla, ona iqtisadi stimul yaradacaq bütün müvafiq fakt və şərtləri nəzərə alır.

Borc üzrə artan faiz dərəcəsi (AFD)

Qrup icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsini dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün artan faiz dərəcəsindən (AFD) istifadə edir. AFD Qrupun oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Qrupun nəyi “ödəməli olduğunu” əks etdirir, bu isə heç bir müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda (məs. maliyyə əməliyyatları aparmayan törəmə müəssisələr üçün) və ya icarə şərtlərini əks etdirmək üçün düzəliş edilməli olduqda (məs. icarələr törəmə müəssisənin funksional valyutasında olmadıqda) qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir.

Qrup AFD-ni mümkün olduqda müşahidə edilən giriş məlumatlarından (bazardakı faiz dərəcələri kimi) istifadə etməklə qiymətləndirir və müəssisənin xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla (məs. törəmə müəssisənin kredit reytinqi) aparmalıdır.

Əks faktorinq razılaşmaları

İş fəaliyyətinin adi gedişində Qrup maliyyə təşkilatları ilə əks faktorinq razılaşmaları bağlayır. Həmin razılaşmalara əsasən maliyyə təşkilatı Qrupun alınmış mallara görə təchizatçılara ödəməli olduğu məbləğləri hesab-fakturada göstərilən ödəniş tarixində ödəyir. Qrup bu məbləğlərin əvəzini hesablanmış faizlə birlikdə təchizatçıların maliyyə təşkilatlarından ödəniş aldıqları tarixdən sonra maliyyə təşkilatına ödəməyə razılıq verir.

Qrup əsas etibarı ilə əks faktorinq razılaşmalarından yaranan qalıqları qısamüddətli borc öhdəlikləri kimi təqdim edir və əlaqəli pul vəsaitlərinin hərəkəti konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında aşağıdakı kimi təqdim edilir:

- Maliyyə müəssisələri təchizatçılara ödəniş etdiyi tarixdə − həm maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində maliyyə müəssisələrindən pul vəsaitlərinin mədaxili, həm də əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində təchizatçılar üzrə pul vəsaitlərinin məxarici; və
- Qrup maliyyə müəssisələrinə ödəniş etdiyi tarixdə − maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində pul vəsaitləri məxarici kimi.

Rəhbərlik hesab edir ki, əks faktorinq razılaşmaları ilə bağlı qalıqların və pul vəsaitlərinin hərəkətinin bu cür təqdim edilməsi belə əməliyyatların mahiyyətini və iqtisadi mümkünlüyünü əks etdirir, çünki:

- Maliyyə təşkilarlarının təchizatçıya ödənişlər etməsindən sonra Qrup qanuni şəkildə təchizatçı qarşısındakı öhdəliklərdən azad edilir;
- Razılaşmalar Qrupu uzadılmış kredit şərtləri ilə təmin edir;
- Razılaşmalara əsasən tutulan faizlər təchizatçılardan gecikdirilmiş hesab-fakturalar üzrə ödəniləcək faiz dərəcələri deyil, Qrupun maliyyə təşkilatlarından qısamüddətli kreditlər üçün ümumi borcalma dərəcələrinə uyğundur;
- Razılaşmalar Qrupun əlavə pul vəsaitlərini borclanma qabiliyyətini məhdudlaşdırır, yəni mövcud kredit xətti limitlərini azaldır;
- Razılaşmaların şərt və müddəaları maliyyə təşkilatları və Qrup (alıcı) arasında razılaşdırılır və Qrup maliyyə təşkilatı qarşısındakı öhdəliyini ödəmədiyi halda, həmin maliyyə təşkilatının təchizatçıdan bu ödənişi tələb etmək hüququ yoxdur.

3. Mühüm uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Əks faktorinq razılaşmaları (davamı)

Bundan əlavə, rəhbərlik bu razılaşmaların maliyyə təşkilatından birbaşa öz hesabına ödəniş aparılmasını tələb etməyə yol verdiyini və daha sonra bu vəsaitləri dərhal təchizatçıya ödəməyə icazə verir. Rəhbərlik hesab edir ki, pul vəsaitlərinin hərəkətinin təqdimatı yalnız vəsaitlər təchizatçıya köçürüldükdən əvvəl pul vəsaitlərini bank hesabına qəbul etmək hüququndan istifadə edib-etməməyə qərar verməsindən asılı olmamalıdır, çünki rəhbərlik, hansı köçürmə üsulunu seçməsindən asılı olmayaraq, iqtisadi cəhətdən vəsaitlərlə bağlı eyni hüquq və öhdəliklərə malikdir.

Rəhbərlik həmçinin hesab edir ki, aldığı vəsaitdən təchizatçıya ödənişlərin aparılmasından savayı digər məqsədlə istifadə edə bilməməsi həmin vəsaitlərin pul vəsaitləri kimi təsnif edilməsinə mane olmur. Bu, müəssisə tərəfindən yalnız müəyyən məqsəd və ya layihə üçün istifadə oluna bilən xüsusi kreditlərə tətbiq olunan yanaşmaya uyğundur.

Rəhbərlik həmçinin pul vəsaitləri hərəkətinin “xalis” şəkildə təqdim edilməsinin (yəni maliyyə təşkilatı tərəfindən təchizatçıya ödənişin qeyri-nağd əməliyyat kimi qəbul edilməsinin) əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkətində “süni” artımla nəticələnəcəyini və bu səbəbdən həm eyni fəaliyyətlərdə iştirak edən (əks faktorinqdən istifadə etməyən) digər müəssisələr ilə müqayisəni təhrif edəcəyini, həm də pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda təqdim olunan məlumatların proqnoz dəyərini azaldacağını hesab edir.

Bundan əlavə rəhbərlik qeyd etmişdir ki, MHBS-də qarşı tərəfin adından pul vəsaitlərinin köçürülməsini nəzərdə tutan əməliyyatlarda agent-əsas tərəf münasibətlərini müəyyənləşdirmək üçün xüsusi göstəriş olmadığından, bu məsələ ümumi nəzarət anlayışı əsasında həll olunur. Beləliklə, vəsaitlər təchizatçıya köçürüldükdən əvvəl rəhbərliyin onlara nəzarət etdiyini nəzərə alaraq (bu fakt, ödənişlərin birbaşa təchizatçının cari hesabına deyil, Qrupun cari hesabına ödənilməsini tələb etmək hüququ ilə sübuta yetirilir), Qrup bu ödənişlər üçün faktiki olaraq əsas tərəf, maliyyə təşkilatı isə onun agenti kimi çıxış edir. Bu hal, Qrupun müqavilə əsasında öz cari hesabına pul vəsaitlərini qəbul etmək hüququ olmadığı hallardan fərqlənir.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin və mühasibat uçotu sahəsindəki yeniliklərin tətbiqi

Qrup 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən müəyyən standartları və düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir (digər hal nəzərdə tutulmayıbsa). Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı digər standart, şərh və ya düzəlişi erkən tətbiq etməmişdir.

Aşağıda 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq olunan yeni və ya yenilənmiş standartların siyahısı təqdim edilir:

- 17 saylı MHBS “Sığorta müqavilələri”;
- Uçot qiymətləndirmələrinin tərifi – 8 saylı MUBS-yə düzəlişlər;
- Mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması – 1 saylı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2-yə düzəlişlər;
- Vahid əməliyyatdan yaranan aktivlər və öhdəliklərlə bağlı təxirə salınmış vergi – 12 saylı MUBS-yə düzəlişlər;
- Beynəlxalq Vergi İslahatı – Pillar 2 modelinin qaydaları – MUBS 12-yə düzəlişlər.

Beynəlxalq Vergi İslahatının məqsədləri üçün Qrup hazırda Qrupa daxil olan hansı müəssisələrdə yeni GloBE yurisdiksiyalarının qəbul ediləcəyini müəyyən etmək üçün yerli qanunvericiliyə edilmiş dəyişiklikləri qiymətləndirməyə davam edir. Qrup effektiv vergi dərəcəsi (“EFD”) 15 faizdən aşağı olduğuna görə GloBE vergisi tətbiq edilən müəssisələri açıqlamışdır. Əlavə məlumat üçün 34-cü Qeydə nəzər yetirin.

Yuxarıda qeyd olunan düzəlişlər Qrupun 31 dekabr 2023-cü il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin və mühasibat uçotu sahəsindəki yeniliklərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərhlər aşağıda təqdim olunur. Qrup bu yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhləri müvafiq olduğu hallarda, qüvvəyə mindikdən sonra qəbul etmək niyyətindədir.

- 16 saylı MHBS-yə düzəlişlər: Satış və geriyə icarə əməliyyatında icarə öhdəliyi;
- 1 saylı MUBS-yə düzəlişlər – Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi;
- 7 saylı MUBS-yə və 7 saylı MHBS-yə düzəlişlər: Təchizatçının maliyyə sövdələşmələri.

Bu düzəlişlərin Qrupun maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar

Əməliyyat seqmenti − biznes fəaliyyəti həyata keçirərək gəlir əldə edən və ya xərclər çəkən, əməliyyat nəticələri Qrupun rəhbərliyi tərəfindən müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları mövcud olan komponentlərdir.

Qrup dörd hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- Neft-qaz – neft-qaz məhsullarının hasilatını əks etdirir;
- Emal − xam neft emalı və neft-kimya məhsullarının istehsalını əks etdirir;
- Neft mədən xidmətləri – qazma, quyu tikintisi və tamamlaması işlərini əks etdirir;
- Satış və paylaşdırma − xam neft, təbii qaz, neft məhsulları və neft-kimya məhsullarının nəqli və satışını əks etdirir.

Yuxarıda göstərilən əməliyyat hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri cəmlənməyib.

Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi üçün ayrı-ayrılıqda biznes vahidləri və törəmə müəssisələrinin əməliyyatlarının nəticələrinə nəzarət edir.

Rəhbərlik hər bir seqmentin fəaliyyətini vergidən sonrakı mənfəət göstəricisinə əsasən qiymətləndirir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat seqmentləri haqqında məlumatlar aşağıda təqdim edilir:

	Neft-qaz	Emal	Neft-mədən xid-mətləri	Satış və paylaş-dırma	Bölüşdü-rülməmiş (*)	Silinmələr (**)	Cəmi
2023							
Gəlirlər							
Kənar müştərilər	4,100	3,243	620	76,409	829	–	**85,201**
Seqmentlər arası	4,867	1,524	503	1,898	705	(9,497)	**–**
Cəmi gəlirlər	**8,967**	**4,767**	**1,123**	**78,307**	**1,534**	**(9,497)**	**85,201**
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(1,998)	(3,499)	(157)	(74,118)	(324)	8,251	**(71,845)**
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(386)	(415)	(306)	(917)	(604)	184	**(2,444)**
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	(1,172)	(571)	(78)	(238)	(77)	31	**(2,105)**
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət	(439)	(26)	(121)	(1,208)	(81)	222	**(1,653)**
GKZ-nın qaytarılması/(xərci)	–	–	28	(199)	(32)	–	**(203)**
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	(24)	(813)	(146)	(880)	(73)	–	**(1,936)**
İstifadə hüququ olan aktivlərin dəyərsizləşməsi	(94)	–	–	–	–	–	**(94)**
Mədən vergisi	(144)	–	–	–	–	–	**(144)**
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	(47)	(3)	(58)	(60)	(7)	–	**(175)**
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(121)	(35)	(8)	(41)	(3)	–	**(208)**
Amortizasiya xərci	(15)	(24)	(3)	(42)	(15)	–	**(99)**
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(498)	(86)	(91)	(107)	(72)	262	**(592)**
Kommunal xərclər	(16)	(499)	–	(26)	(9)	–	**(550)**
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlarda dəyişiklik	(4)	5	(3)	1	(9)	–	**(10)**
Satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərə yenidən qiymətləndirmə üzrə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri	(192)	–	–	–	–	–	**(192)**
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə gəlir/(zərər)	2	(2)	(2)	6	63	(47)	**20**
Sosial xərclər	(25)	(12)	(7)	(85)	(171)	–	**(300)**
Sair əməliyyat gəliri	182	67	40	221	1,177	(844)	**843**
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	1	49	7	407	4,638	(4,438)	**664**
Maliyyə xərcləri	(341)	(409)	(9)	(422)	(1,085)	433	**(1,833)**
Məzənnə fərqindən gəlirlər/(zərərlər), xalis	3	(230)	(2)	122	(615)	–	**(722)**
Monetar gəlir /(zərər)	–	303	–	(71)	771	–	**1,003**
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	9	710	29	7	1	–	**756**
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	539	–	(1)	71	3	–	**612**
Digər	(517)	(262)	(211)	(741)	(297)	713	**(1,315)**
Mənfəət vergisi (xərci) /faydası	(630)	(79)	(40)	124	15	4	**(606)**
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	**3,040**	**(1,064)**	**(16)**	**111**	**4,728**	**(4,726)**	**2,073**

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı bölüşdürülməmiş gəlirlər və xərclər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Silinmələr kimi göstərilən məbləğlərə şirkətdaxili və seqmentlər arası əməliyyatlar daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar (davamı)

	Neft-qaz	Emal	Neft-mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Silinmələr (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	1,887	–	6	2,954	29	–	**4,876**
Birgə müəssisələrə investisiyalar	40	7,132	312	178	12	–	**7,674**
Hesabat seqmentinə aid olan sair aktivlər	21,028	13,300	2,220	21,378	30,214	(28,724)	**59,416**
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi aktivlər	**22,955**	**20,432**	**2,538**	**24,510**	**30,255**	**(28,724)**	**71,966**
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	**(9,312)**	**(8,407)**	**(884)**	**(14,242)**	**(16,716)**	**12,443**	**(37,118)**
Əsaslı məsrəflər (***)							
Əlavələr − biznes vahidləri və törəmə müəssisələr	1,440	876	134	826	84	11	3,371
Əlavələr − BM və asılı müəssisələr	–	460	–	173	–	–	633
Cəmi əsaslı məsrəflər	**1,440**	**1,336**	**134**	**999**	**84**	**11**	**4,004**

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Silinmələr kimi göstərilən məbləğlərə şirkətdaxili və seqmentlər arası qalıqlar və əməliyyatlar daxildir.

(***) Əsaslı məsrəflərə maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı müavinət aktivləri istisna olmaqla, uzunmüddətli aktivlərə əlavələr daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat seqmentləri haqqında məlumatlar aşağıda təqdim edilir:

	Neft-qaz	Emal	Neft-mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Silinmələr (**)	Cəmi
2022-ci il							
Gəlirlər							
Kənar müştərilər	7,309	5,313	517	105,609	480	–	**119,228**
Seqmentlər arası	3,723	1,532	750	538	597	(7,140)	**–**
Cəmi gəlirlər	11,032	6,845	1,267	106,147	1,077	(7,140)	**119,228**
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(532)	(4,906)	(224)	(99,108)	(177)	5,600	**(99,347)**
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(391)	(341)	(330)	(1,002)	(431)	143	**(2,352)**
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	(1,076)	(384)	(85)	(235)	(90)	23	**(1,847)**
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət	(999)	(25)	(155)	(1,873)	(79)	303	**(2,828)**
GKZ (xərci) / qaytarılması	–	–	–	(256)	11	–	**(245)**
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	(566)	–	(26)	–	(39)	–	**(631)**
İstifadə hüququ olan aktivin dəyərsizləşməsi	(48)	–	–	–	–	–	**(48)**
Mədən vergisi	(151)	–	–	–	–	–	**(151)**
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	(39)	(7)	(5)	(96)	(10)	–	**(157)**
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(245)	(28)	(5)	(43)	(89)	–	**(410)**
Amortizasiya xərci	–	(23)	(2)	(38)	(15)	–	**(78)**
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(422)	(98)	(166)	(105)	(49)	255	**(585)**
Kommunal xərclər	(17)	(515)	(2)	(63)	(6)	–	**(603)**
Öhdəlik və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlarda dəyişiklik	–	–	(6)	(4)	(11)	–	**(21)**
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə gəlir/(zərər)	76	(10)	–	(2)	(65)	–	**(1)**
Sosial xərclər	(17)	(8)	(4)	(74)	(111)	–	**(214)**
Sair əməliyyat gəliri	302	129	48	347	257	(84)	**999**
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	–	97	–	174	3,565	(3,469)	**367**
Maliyyə xərcləri	(232)	(266)	(3)	(393)	(858)	215	**(1,537)**
Məzənnə fərqindən gəlirlər/(zərərlər), xalis	6	(177)	(2)	111	(436)	–	**(498)**
Monetar gəlir /(zərər)	–	64	–	(34)	636	–	**666**
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	7	1,451	14	3	–	–	**1,475**
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	–	–	(2)	1,028	2	–	**1,028**
Sair	(489)	(163)	(473)	(769)	(207)	754	**(1,347)**
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(837)	83	(31)	(647)	(7)	–	**(1,439)**
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	**5,362**	**1,718**	**(192)**	**3,068**	**2,868**	**(3,400)**	**9,424**

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı bölüşdürülməmiş gəlirlər və xərclər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Silinmələr kimi göstərilən məbləğlərə şirkətdaxili və seqmentlər arası əməliyyatlar daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar (davamı)

	Neft-qaz	Emal	Neft-mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Silinmələr (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	−	−	4	4,461	22	−	**4,487**
Birgə müəssisələrə investisiyalar	37	6,003	247	−	12	−	**6,299**
Hesabat seqmentinə aid olan sair aktivlər	27,176	14,736	1,881	26,041	29,366	(29,151)	**70,049**
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi aktivlər	**27,213**	**20,739**	**2,132**	**30,502**	**29,400**	**(29,151)**	**80,835**
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	**(13,761)**	**(8,918)**	**(989)**	**(20,701)**	**(17,253)**	**14,122**	**(47,500)**
Əsaslı məsrəflər (***)							
Əlavələr − biznes vahidləri və törəmə müəssisələr	2,944	1,133	69	269	54	(98)	**4,371**
Əlavələr − BM və asılı müəssisələr	−	24	−	92	−	−	**116**
Cəmi əsaslı məsrəflər	**2,944**	**1,157**	**69**	**361**	**54**	**(98)**	**4,487**

(*) *Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.*

(**) *Silinmələr kimi göstərilən məbləğlərə şirkətdaxili və seqmentlər arası qalıqlar və əməliyyatlar daxildir.*

(***) *Əsaslı məsrəflərə maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı müavinət aktivləri istisna olmaqla, uzunmüddətli aktivlərə əlavələr daxildir.*

Coğrafi məlumat

Hər bir ayrıca ölkə üzrə gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2023	2022
İsveçrə	58,649	77,647
Türkiyə	8,795	24,268
Azərbaycan	8,233	11,071
BƏƏ	5,676	1,897
Gürcüstan	1,559	1,625
Sair	2,289	2,720
Cəmi konsolidasiya edilmiş gəlirlər	**85,201**	**119,228**

Təhlil satışı həyata keçirən şirkətin təsis edildiyi ölkəyə əsaslanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Coğrafi məlumat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2023-cü il tarixinə müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirləri təqdim edilir:

Seqmentlər	Neft-qaz	Emal	Neft mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Cəmi
Xam neftin satışı, xalis	2,131	–	–	46,792	–	**48,923**
Neft məhsullarının satışı, xalis	1,215	–	–	17,775	–	**18,990**
Təbii qazın satışı, xalis	742	–	–	8,839	–	**9,581**
Neft-kimya məhsullarının satışı	–	3,243	–	1,406	–	**4,649**
Kirayə gəliri	–	–	325	–	16	**341**
Sair gəlirlər	12	–	295	1,597	813	**2,717**
Cəmi	**4,100**	**3,243**	**620**	**76,409**	**829**	**85,201**
İsveçrə	–	–	–	58,649	–	**58,649**
Türkiyə	–	3,157	–	5,144	494	**8,795**
Azərbaycan	4,100	86	547	3,165	335	**8,233**
BƏƏ	–	–	73	5,603	–	**5,676**
Gürcüstan	–	–	–	1,559	–	**1,559**
Sair	–	–	–	2,289	–	**2,289**
Cəmi	**4,100**	**3,243**	**620**	**76,409**	**829**	**85,201**
Konkret vaxtda köçürülmüş mallar	4,100	3,243	–	75,975	27	**83,345**
Müəyyən vaxt ərzində göstərilmiş xidmətlər	–	–	620	434	802	**1,856**
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	**4,100**	**3,243**	**620**	**76,409**	**829**	**85,201**
Gəlirlər						
Kənar müştəri	4,100	3,243	620	76,409	829	**85,201**
Seqmentlər arası	4,867	1,524	503	1,898	705	**9,497**
Cəmi	**8,967**	**4,767**	**1,123**	**78,307**	**1,534**	**94,698**
Silinmələr	**(4,867)**	**(1,524)**	**(503)**	**(1,898)**	**(705)**	**(9,497)**
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	**4,100**	**3,243**	**620**	**76,409**	**829**	**85,201**

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Coğrafi məlumat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2022-ci il tarixinə müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirləri təqdim edilir:

Seqmentlər	**Neft-qaz**	**Emal**	**Neft mədən xidmətləri**	**Satış və paylaşdırma**	**Bölüşdürülməmiş (*)**	**Cəmi**
Xam neftin satışı, xalis	2,943	–	–	64,628	–	**67,571**
Neft məhsullarının satışı, xalis	1,227	–	–	23,054	–	**24,281**
Təbii qazın satışı, xalis	3,120	–	–	14,642	–	**17,762**
Neft-kimya məhsullarının satışı	–	5,313	–	1,466	–	**6,779**
Kirayə gəliri	–	–	25	–	–	**25**
Sair gəlirlər	19	–	492	1,819	480	**2,810**
Cəmi	**7,309**	**5,313**	**517**	**105,609**	**480**	**119,228**
İsveçrə	–	–	–	77,647	–	**77,647**
Türkiyə	–	5,181	–	18,794	293	**24,268**
Azərbaycan	7,309	132	395	3,048	187	**11,071**
BƏƏ	–	–	122	1,775	–	**1,897**
Gürcüstan	–	–	–	1,625	–	**1,625**
Sair	–	–	–	2,720	–	**2,720**
Cəmi	**7,309**	**5,313**	**517**	**105,609**	**480**	**119,228**
Konkret vaxtda köçürülmüş mallar	7,309	5,313	–	105,300	44	**117,966**
Müəyyən vaxt ərzində göstərilmiş xidmətlər	–	–	517	309	436	**1,262**
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	**7,309**	**5,313**	**517**	**105,609**	**480**	**119,228**
Gəlirlər						
Kənar müştəri	7,309	5,313	517	105,609	480	**119,228**
Seqmentlər arası	3,723	1,532	750	538	597	**7,140**
Cəmi	**11,032**	**6,845**	**1,267**	**106,147**	**1,077**	**126,368**
Silinmələr	(3,723)	(1,532)	(750)	(538)	(597)	**(7,140)**
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	**7,309**	**5,313**	**517**	**105,609**	**480**	**119,228**

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

Maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər istisna olmaqla, hər bir ölkə üzrə uzunmüddətli aktivlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2023	**2022**
Azərbaycan	29,338	30,268
Türkiyə	11,868	10,939
İsveçrə	925	858
Gürcüstan	885	727
BƏƏ	187	268
Sair	364	311
Cəmi	**43,567**	**43,371**

Təhlil aktivlərin yerləşdiyi məkana əsaslanır.

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri

Qrupun törəmə alətlər olmayan əsas maliyyə öhdəlikləri ticarət və sair kreditor borcları və borc öhdəliklərindən ibarətdir. Bu maliyyə öhdəliklərinin əsas məqsədi Qrupun əməliyyatlarını maliyyələşdirməkdir. Qrupun əsas maliyyə aktivlərinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısa müddətli depozitlər və birbaşa əməliyyatlardan yaranan ticarət və sair debitor borcları daxildir. Qrup həmçinin borc və kapital alətlərində investisiyalara malikdir və törəmə alətlər üzrə əməliyyatlarda iştirak edir.

Fəaliyyətinin adi gedişində Qrup bazar, kredit və likvidlik risklərinə məruz qalır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini diqqət mərkəzində saxlayır və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı hədəfləyir. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün, Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyini qoruyub saxlamaqdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətinin ədalətli dəyəri və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin bazar qiymətlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bazar riski üç növ risklərdən ibarətdir: məzənnə riski, əmtəə qiyməti riski və faiz dərəcəsi riski. Maliyyə riskinə məruz qalan maliyyə alətlərinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər, ticarət və sair debitor borcları, ticarət və sair kreditor borcları, borc öhdəlikləri və törəmə alətlər daxildir.

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətin adi gedişində, əsasən də ABŞ dolları və Türk lirəsi məzənnəsi ilə əlaqədar olaraq xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır (bu aktiv və öhdəliklər Qrupun müəssisələrinin funksional valyutasından fərqli valyutada ifadə edildikdə).

Qrupun pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitləri, ticarət və sair debitor borcları, ticarət və sair kreditor borcları və borc öhdəliklərinin əksər hissəsi ABŞ dolları ilə ifadə edilir.

Bütün sair dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən əvvəlki mənfəətinin ABŞ dolları, Avro, TL üzrə məzənnələrdəki ağlabatan mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

2023	**Məzənnənin dəyişməsi (+/-)**	**Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir**
ABŞ dolları / AZN	10.00%/-10.00%	(296)/296
Avro / AZN	10.19%/-10.19%	(27)/27
ABŞ dolları / TL	35.00%/-20.00%	(406)/232
Avro / TL	35.00%/-20.00%	(263)/150

2022	**Məzənnənin dəyişməsi (+/-)**	**Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir**
ABŞ dolları / AZN	20.00%/-3.00%	(723)/108
Avro / AZN	21.00%/-9.00%	(100)/43
ABŞ dolları / TL	35.00%/-20.00%	(71)/41
Avro / TL	35.00%/-20.00%	(291)/166

2 saylı Qeyddə göstərilən, digər valyutalarda əsaslı olaraq mümkün olan dəyişikliyə qarşı həssaslıq Qrupun vergidən əvvəlki mənfəəti üçün əhəmiyyətli deyildir.

Qrupun bütün sair valyutalar üzrə xarici valyuta riski əhəmiyyətli deyil.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

(ii) Əmtəə qiyməti riski

Qrupun qiymət riski həmçinin ticarət limitlərinin və siyasətlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə və siyasətlərə riayət olunmanın müntəzəm ölçülməsi və müvafiq hesabatın təqdim edilməsi vasitəsilə idarə olunur. Bu hesabatlar Qrupun rəhbərliyinə təqdim edilir. Açıq mövqelər hər gün daxili ticarət sistemi və "Riskə məruz dəyər" metodologiyası üzrə bazar qiymətləndirmələri vasitəsilə ölçülür. Bundan əlavə, idarəetmə komitəsi tərəfindən hər bir treyder üçün bir treyder və bir portfel üzrə xalis mövqe limiti müəyyən edilir və təsdiq edilir.

Riskə məruz dəyərin hesablanması müəyyən zaman kəsiyində və xüsusi etimad səviyyəsindən istifadə etməklə, mənfi bazar hərəkətləri nəticəsində aktivlər portfelində baş verə biləcək potensial zərərləri qiymətləndirmək üçün nəzərdə tutulmuş statistik risk təhlili alətidir. Qrupun standart göstəricisi 95 faiz etimad səviyyəsi ilə bir günlük vaxt kəsiyinə əsaslanır və hər gün bazara uyğunlaşdırılan ticarət mövqelərini əhatə edir. Model əvvəlki dövrlər üzrə məlumatlardan istifadə edir, lakin ən son fəaliyyətə daha çox diqqət yetirir, bununla da bazarın cari volatilliyi daha dəqiq əks etdirilir. Modelin effektivliyini daim artırmaq üçün rəhbərlik riskə məruz dəyəri faktiki nəticələrlə müqayisə edir. 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il ərzində Qrupun orta riskə məruz dəyəri 5 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 9 AZN), 31 dekabr 2023-cü il tarixinə riskə məruz dəyər isə 18,5 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 4 AZN) təşkil etmişdir.

(iii) Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər, əsasən, borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərinə (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Qrup bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər riskinə, əsasən, dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə əlaqədar məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə, Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq, rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik mühüm hesab edildiyi təqdirdə, rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirinin bölüşdürülməsini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil.

2023-cü ilin iyun ayından əvvəl Qrupa tətbiq edilən əsas etalon faiz dərəcəsi, əsasən faizli öhdəliklər və aktivlərə münasibətdə ABŞ dolları ilə 3 aylıq London Banklararası Satış Faiz nisbəti ("LİBOR") olmuşdur.

2023-cü il ərzində SOCAR alternativ etalon dərəcələrə keçid etmişdir. Banklararası Satış Faiz nisbəti ("İBOR") etalon dərəcələri tətbiq edilən maliyyə alətləri müvafiq qarşı tərəflərlə yenidən müzakirə edilmiş və əsas etibarilə, alternativ risksiz etalonlara keçid edilmişdir.

Maliyyə borcu şərtlərinə düzəlişlər yalnız əvvəlki faiz etalonları ilə iqtisadi ekvivalentliyi təmin etmək üçün zəruri dəyişikliklərlə məhdudlaşmışdır. Əvvəllər ABŞ dolları ilə LIBOR-a əsaslanan alətlər əsasən Təminatlı Birgünlük Maliyyələşdirmə Dərəcəsinə ("SOFR") keçmişdir. Keçid heç bir əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

Faizli öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişkən faiz dərəcəsi, Qrupu əsasən LİBOR, SOFR və Avro banklararası təklif dərəcəsində ("EURİBOR") olan dəyişikliklərə görə faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

Kreditlər və borc öhdəlikləri üzrə, kreditlər üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla, faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir.

2023	**Baza dərəcələrində artım/azalma**	**Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir**
Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə debitor borcları çıxılmaqla		
ABŞ dolları	+60/-60	(33)/33
Avro	+45/-45	(10)/10

2022-ci il	**Baza dərəcələrində artım/azalma**	**Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir**
Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə debitor borcları çıxılmaqla		
ABŞ dolları	+60/-60	(50)/50
Avro	+45/-45	(12)/12

Kredit riski və kredit riskinin konsentrasiyası

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə, Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinin konsentrasiyasına məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, o cümlədən məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri daxil olmaqla, ticarət debitor borcları və kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	2023	**2022**
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	8,032	12,518
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	28	252
Depozitlər (Qeyd 8)	611	531
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	7,973	8,626
Sair cari maliyyə aktivləri	1,559	1,476
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	2,922	786
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 37)	152	883
Cəmi kredit riski	**21,277**	**25,072**

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında və xaricdə nüfuzlu maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrup mütəmadi olaraq hesablarının saxlandığı bankların vəziyyətinə nəzarət edir.

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit riskinin konsentrasiyası (davamı)

Ticarət debitor borcları xam neft, neft məhsulları və təbii qaz satışına görə yerli və xarici müştərilər, o cümlədən əlaqəli tərəflərlə yaranmış balanslardan ibarətdir. SOCAR, Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan müəyyən müştərilərin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən "Azərkontrakt" ASC və "AZAL" QSC kimi ictimai əhəmiyyətli müəssisələri xam neft, neft məhsulları və təbii qazla fasiləsiz təchizatını təmin etmək öhdəliyini daşıyır. Qrupun bu müştərilərlə münasibətlərinə tətbiq edilən faktiki hesablaşma şərtləri Azərbaycan Hökumətinin qəbul etdiyi sosial və iqtisadi qərarlardan əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Qrupun müştərilərlə ticarət balansından yaranan kredit riski onların ödəmə qabiliyyətini daimi nəzarət altında saxlamaqla azaldılır. Qrupun rəhbərliyi, gələcəkdə qaytarılması gözlənilməyən bütün debitor borclar üçün hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar hesablandığına görə, Qrupun mövcud debitorlarla bağlı yüksək kredit riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

Qrup ümumi maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara bölmüşdür:

31 dekabr 2023-cü il	**Standart**	**Qeyri-standart**	**Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş**	**Defolta uğramış**
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	8,032	–	–	–
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	28	–	–	–
Depozitlər (Qeyd 8)	611	–	–	–
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	6,197	149	941	686
Sair cari maliyyə aktivləri	1,559	–	–	–
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	–	2,922	–	–
Cəmi	**16,427**	**3,071**	**941**	**686**

31 dekabr 2022-ci il	**Standart**	**Qeyri-standart**	**Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş**	**Defolta uğramış**
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	12,489	–	–	29
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	214	–	–	38
Depozitlər (Qeyd 8)	531	–	–	–
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	7,014	345	852	415
Sair cari maliyyə aktivləri	1,476	–	–	–
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	–	786	–	–
Cəmi	**21,724**	**1,131**	**852**	**482**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit riskinin konsentrasiyası (davamı)

Standart dərəcəyə minimum kredit riskinə məruz qalan sabit maliyyə vəziyyəti və borcun ödənilməsi tarixçəsi olan qarşı tərəflər daxildir. Bundan əlavə, bu maliyyə aktivlərində qarşı tərəflər bir qayda olaraq yüksək kredit reytinqinə malik olur və ya kifayət qədər təminatlı olur. Qeyri-standart dərəcə yüksək kredit reytinqi olmayan qarşı tərəflərin ödəniş müddəti keçməmiş və defolta uğramamış maliyyə alətlərini əhatə edir.

Aşağıdakı meyarlardan biri qarşılandıqda, Qrup kredit riskində mühüm artımın baş verməsini hesab edir:

- Müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə;
- Qarşı tərəfin beynəlxalq reytinq agentlikləri tərəfindən müəyyən edilmiş xarici kredit reytinqinin ilkin tanınma tarixinə nisbətdə, qarşı tərəfin risk dərəcəsinin 3 və ya daha çox pillə aşağı salınması;
- Moody's reytinq agentliyinin "Ba1" xarici reytinqi (və ya S&P və Fitch agentliklərinin ekvivalent reytinqləri) və ya daha aşağı olması.

Aşağıdakı meyarlardan biri qarşılandıqda, Qrup maliyyə aktivini defolta uğramış hesab edir:

- Müqavilə üzrə ödənişlərdə 90 gündən artıq gecikmə;
- Qarşı tərəfin müflis olması, ödəniş qabiliyyətini itirməsi və ya oxşar şəraitə düşməsi/düşəcəyi haqqında məlumatın mövcud olması;
- Beynəlxalq reytinq agentliklərinin qarşı tərəfin defolta uğramasını elan etməsi.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi riskidir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm normal, həm də stressli şəraitdə, qəbul edilməyən zərərlər çəkməyərək və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmayaraq, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən, Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövriyyə kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlarına gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun maliyyə öhdəlikləri törəmə və qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan son ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti müqavilələri üçün maksimal məbləğ müqavilənin ləğv edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2023-cü il	3 ayadək	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditor borcları (Qeyd 20)	9,590	504	–	–	**10,094**
İcarə öhdəlikləri	74	222	623	1,091	**2,010**
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi (Qeyd 26)	–	276	–	170	**446**
Sair cari maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 25)	129	883	–	–	**1,012**
Faizli borc öhdəlikləri	2,843	3,465	12,105	2,130	**20,543**
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 25)	–	–	398	86	**484**
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 37)	–	152	–	–	**152**
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	**12,636**	**5,502**	**13,126**	**3,477**	**34,741**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2022-ci il	3 ayadək	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditor borcları (Qeyd 20)	10,474	443	–	–	**10,917**
İcarə öhdəlikləri	54	161	514	1,273	**2,002**
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi (Qeyd 26)	–	130	–	456	**586**
Sair cari maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 25)	5	662	–	–	**667**
Faizli borc öhdəlikləri	4,697	3,840	10,579	2,822	**21,938**
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 25)	–	–	2,124	73	**2,197**
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 37)	–	134	749	–	**883**
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	**15,230**	**5,370**	**13,966**	**4,624**	**39,190**

Qrup gözləyir ki, müddəti bir ildən beş illədək dəyişən müqavilələrin müddəti başa çatanadək maliyyə zəmanətlərinin hamısının icrası tələb olunmayacaq.

Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumət, investor və kreditorun güvənini saxlayaraq, biznes fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	2023	2022
Cəmi borc öhdəlikləri (Qeyd 21)	17,834	18,880
Cəmi kapital	34,848	33,335
Çıxılsın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	(8,041)	(12,490)
Cəmi idarə edilən kapital	**44,641**	**39,725**

Qrupdan vaxtaşırı olaraq dövlət büdcəsinə və Azərbaycan Hökuməti tərəfindən maliyyələşdirilən müxtəlif layihələrə vəsait köçürməsi tələb olunur. İl ərzində Qrupun kapitalın idarə edilməsi üzrə yanaşmasında heç bir dəyişiklik olmamışdır.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mühakimələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2023-cü il	
	Balans dəyəri	**Ədalətli dəyər**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	8,041	8,041
Depozitlər (Qeyd 8)	605	605
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	28	28
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	6,865	6,865
Sair cari maliyyə aktivləri	2,229	2,229
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	4,305	4,292
Cəmi maliyyə aktivləri	**22,073**	**22,060**
Ticarət və sair kreditor borcları (Qeyd 20)	(10,094)	(10,094)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 25)	(1,012)	(1,012)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 21)	(5,707)	(5,707)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 21)	(12,127)	(11,927)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin cari hissəsi	(276)	(276)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin uzunmüddətli hissəsi (Qeyd 26)	(170)	(161)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 25)	(484)	(485)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**(29,870)**	**(29,662)**

	31 dekabr 2022-ci il	
	Balans dəyəri	**Ədalətli dəyər**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	12,490	12,490
Depozitlər (Qeyd 8)	528	528
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	214	214
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	7,718	7,718
Sair cari maliyyə aktivləri	2,245	2,245
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	3,011	2,977
Cəmi maliyyə aktivləri	**26,206**	**26,172**
Ticarət və sair kreditor borcları (Qeyd 20)	(10,917)	(10,917)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 25)	(667)	(667)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 21)	(7,746)	(7,746)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 21)	(11,134)	(10,907)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin cari hissəsi	(130)	(130)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin uzunmüddətli hissəsi (Qeyd 26)	(456)	(393)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 25)	(2,197)	(2,102)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**(33,247)**	**(32,862)**

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

(i) Cari maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri, əsas etibarilə bu alətlərin qısa ödəmə müddətlərinə görə, balans dəyərlərini təxmin edir;

(ii) Uzunmüddətli sabit və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi kredit ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq, Səviyyə 3-ün məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir;

(iii) Qrup əsasən investisiya kredit reytinqi olan maliyyə təşkilatları kimi müxtəlif qarşı tərəflərlə törəmə maliyyə alətləri üzrə müqavilə bağlayır. Fyuçerslər, svoplar və əmtəə forvard müqavilələri bazarda müşahidə edilən giriş məlumatlarının istifadəsini nəzərdə tutan qiymətləndirmə mexanizmlərində istifadə etməklə qiymətləndirilir. Ən çox tətbiq edilən qiymətləndirmə mezanizmlərinə cari dəyərin hesablamalarını istifadə edən proqnoz qiymətqoyma və svop modelləri daxildir. Modellərə müxtəlif giriş məlumatları, o cümlədən qarşı tərəflərin kredit ödəmə qabiliyyəti, müvafiq malların faiz dərəcəsi əyriləri və forvard dərəcəsi əyrisi daxildir. Bəzi törəmə alətlər üzrə müqavilələr pul vəsaitləri ilə tam təmin edildiyi üçün, qarşı tərəf və Qrupun özü tərəfindən öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi riskinə məruz qalmır. Bu cür törəmə alətləri üzrə müqavilələr sair cari maliyyə aktivləri və sair cari maliyyə öhdəlikləri daxilində uçota alınır.

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2023-cü il tarixinə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Mühüm müşahidə edilə bilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Mühüm müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərlə ölçülmüş aktivlər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	**593**	10	583	–
SMGƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	**987**	987	–	–
SMGƏD ilə tanınan ticarət debitor borları	**1,107**	–	1,107	–
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	**1,024**	–	46	978
Ədalətli dəyərlə ölçülmüş öhdəliklər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə öhdəlikləri	**(853)**	(285)	(568)	–
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	**(125)**	–	(125)	–
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Depozitlər	**605**	–	605	–
Ticarət və sair debitor borcları	**5,758**	–	–	5,758
Sair cari maliyyə aktivləri	**649**	–	–	649
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	**3,268**	–	–	3,268
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Ticarət və sair kreditor borcları	**(10,094)**	–	–	(10,094)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	**(159)**	–	–	(159)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	**(5,707)**	(30)	–	(5,677)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	**(11,927)**	(1,044)	–	(10,883)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	**(437)**	–	–	(437)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	**(360)**	–	–	(360)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2022-ci il tarixinə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

	Cəmi	**Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)**	**Mühüm müşahidə edilə bilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)**	**Mühüm müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)**
Ədalətli dəyərlə ölçülmüş aktivlər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	**659**	128	531	−
SMGƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	**50**	50	−	−
SMGƏD ilə tanınan ticarət debitor borcları	**374**	−	374	−
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	**2,228**	−	585	1,643
Ədalətli dəyərlə ölçülmüş öhdəliklər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə öhdəlikləri	**(598)**	(105)	(493)	−
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	**(1,563)**	−	(615)	(948)
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Depozitlər	**528**	−	528	−
Ticarət və sair debitor borcları	**7,345**	−	−	7,345
Sair cari maliyyə aktivləri	**1,536**	−	−	1,536
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	**749**	−	−	749
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Ticarət və sair kreditor borcları	**(10,917)**	−	−	(10,917)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	**(69)**	−	−	(69)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	**(7,746)**	(1,683)	−	(6,063)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	**(10,907)**	(1,294)	−	(9,613)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	**(523)**	−	−	(523)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəliklər	**(539)**	−	−	(539)

Aşağıdakı cədvəllərdə ədalətli dəyərlə qeydə alınan Səviyyə 3-ə aid maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin açılış və bağlanış məbləğləri üzləşdirilir:

	MZƏD ilə sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri
1 yanvar 2022-ci il	**940**
Alışlar	740
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış yenidən ölçülmə (Qeyd 31)	243
Təqdimat valyutasına çevirmə	(280)
31 dekabr 2022-ci il	**1,643**
Hesablaşmalar	(910)
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış yenidən ölçülmə (Qeyd 31)	263
Təqdimat valyutasına çevirmə	(18)
31 dekabr 2023-cü il	**978**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

	MZƏD ilə sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri
1 yanvar 2022-ci il	**–**
Alışlar	(948)
31 dekabr 2022-ci il	**(948)**
Hesablaşmalar	948
31 dekabr 2023-cü il	**–**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixinə mümkün alternativ fərziyyələrin istifadə edilməsinin Səviyyə 3-ə aid alətlərin ədalətli dəyərinə təsiri göstərilir:

	Balans dəyəri	**Qiymətləndirmə üsulu**	**Mühüm müşahidə edilməyən giriş məlumatları**	**İnterval**	**Giriş məlumatlarının ədalətli dəyərə həssaslığı**
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri TANAP-a kapital investisiyası	978	Diskontlaşdırılmış dividend modeli	Diskont dərəcəsi	10.6%-dən 14.6%-dək	Diskont dərəcəsində 2% dəyişiklik ədalətli dəyərdə +238/-196 AZN artım/azalma ilə nəticələnəcək

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə mümkün alternativ fərziyyələrin istifadə edilməsinin Səviyyə 3-ə aid alətlərin ədalətli dəyərinə təsiri göstərilir:

	Balans dəyəri	**Qiymətləndirmə üsulu**	**Mühüm müşahidə edilməyən giriş məlumatları**	**İnterval**	**Giriş məlumatlarının ədalətli dəyərə həssaslığı**
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri Əmtəə forvard müqavilələri	873	Novatek əqdinin opsionluğu JKM və Brent 301 (Novatek) arasında spred opsionu kimi modelləşdirilir. Dəqiq analitik həll mövcud deyil və qiymətləndirmə Monte Carlo simulyasiyaları vasitəsilə aparılır.	Japan Korea Market (JKM) və Dutch Title Transfer Facility (TTF) fyuçerslərin spredi 2025-2026-cı illərdə müşahidə edilmir	17.655 ABŞ dollarından 19.632 ABŞ dollarınadək	Diskont dərəcəsində 10% dəyişiklik ədalətli dəyərdə +90/-90 AZN artım/azalma ilə nəticələnəcək
TANAP-a kapital investisiyası	770	Diskontlaşdırılmış dividend modeli	Diskont dərəcəsi	11.9%-dən 15.9%-dək	Diskont dərəcəsində 2% dəyişiklik ədalətli dəyərdə +178/-148 AZN artım/azalma ilə nəticələnəcək
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri Əmtəə forvard müqavilələri	(948)	Novatek əqdinin opsionluğu JKM və Brent 301 (Novatek) arasında spred opsionu kimi modelləşdirilir. Dəqiq analitik həll mövcud deyil və qiymətləndirmə Monte Carlo simulyasiyaları vasitəsilə aparılır.	Japan Korea Market (JKM) və Dutch Title Transfer Facility (TTF) fyuçerslərin spredi 2025-2026-cı illərdə müşahidə edilmir	11.565 ABŞ dollarından 13.087 ABŞ dollarınadək	Qiymətdə 10% dəyişiklik ədalətli dəyərdə +101/-101 AZN artım/azalma ilə nəticələnəcək

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixinə 9 saylı MHBS-ə əsasən təsnifləşdirilmiş maliyyə aktivləri göstərilir:

	Amortizasiya olunmuş maya dəyəri	**SMGƏD**	**MZƏD**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	8,041	–	–
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	28	–	–
Depozitlər (Qeyd 8)	605	–	–
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	5,758	1,107	–
Sair cari maliyyə aktivləri	649	987	593
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	3,281	–	1,024
GKZ-dən sonra cəmi maliyyə aktivləri	**18,362**	**2,094**	**1,617**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 9 saylı MHBS-yə əsasən təsnifləşdirilmiş maliyyə aktivləri göstərilir:

	Amortizasiya olunmuş maya dəyəri	**SMGƏD**	**MZƏD**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	12,490	–	–
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	214	–	–
Depozitlər (Qeyd 8)	528	–	–
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	7,344	374	–
Sair cari maliyyə aktivləri	1,536	50	659
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	784	–	2,227
GKZ-dən sonra cəmi maliyyə aktivləri	**22,896**	**424**	**2,886**

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar

Baş rəhbərliyə ödənişlər

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun baş rəhbərliyinə SOCAR-ın Prezidenti və 10 vitse-prezident (2022-ci il: SOCAR-ın Prezidenti, onun birinci vitse-prezidenti və doqquz vitse-prezident) daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq əmək haqqı və mükafatlar, eləcə də Qrupun müəyyən şirkətlərində Direktorlar Şurasının üzvləri olduqlarına görə ödənişlər almaq hüququna malikdirlər. 2023-cü il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 1.699 AZN (2022-ci il: 1.844 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun mühüm əməliyyatlar apardığı və ya hesablaşmalar üzrə mühüm balanslara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə mühüm qalıqlar və əməliyyatlar

31 dekabr 2023-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət və sair maliyyə debitor borcları		349	1,750
GKZ		(181)	(22)
Cəmi maliyyə debitor borcları		**168**	**1,728**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		1,400	−
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri		76	−
Depozitlər		18	−
Sair cari maliyyə aktivləri		−	17
Cəmi cari aktivlər		**1,662**	**1,745**
Digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri		1,022	2,851
Cəmi aktivlər		**2,684**	**4,596**
ARDNF qarşısında ticarət və sair kreditor borcları		1,680	−
Ticarət və sair kreditor borcları		287	905
Cəmi maliyyə kreditor borcları		**1,967**	**905**
CQD qarşısında təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	26	−	316
Öhdəliklər və xərclər üçün digər ehtiyatlar, cari		1	
İcarə öhdəlikləri		221	−
Müqavilə öhdəlikləri		80	65
Digər uzunmüddətli öhdəliklər		−	218
Cəmi öhdəliklər (borc öhdəlikləri istisna olmaqla)		**2,269**	**1,504**

31 dekabr 2023-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə borc öhdəlikləri üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir:

Kreditorun adı	**Faiz dərəcəsi**	**Ödəniş tarixi**	**2023**
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	0.1%-1.5%	15 dekabr 2029 − 1 aprel 2039	254
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	4.4%-4.8%	19 noyabr 2024 − 11 oktyabr 2026	227
"Aqrarkredit" QSC	0.16%-5%	1 mart 2027 − 4 yanvar 2041	78
Cəmi borc öhdəlikləri			**559**

31 dekabr 2023-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə mövcud istiqrazlar üzrə kreditor borclarının qalıqları aşağıda göstərilir:

İstiqraz sahibi	**Kupon dərəcəsi**	**Ödəniş tarixi**	**2023**
ARDNF	3.20%	1 avqust 2030	808
ARDNF	LIBOR + 4%	31 dekabr 2029	623
ARDNF	3.80%	1 sentyabr 2028	540
ARDNF	6.00%	30 oktyabr 2031	515
ARDNF	4.60%	31 dekabr 2029	350
ARDNF	3.40%	30 dekabr 2030	319
ARDNF	3.80%	1 noyabr 2029	275
Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti	4%	30 dekabr 2027	159
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	5%	30 iyun 2025	111
ARDNF	SOFR + 1%	1 dekabr 2024	64
Cəmi ödəniləcək istiqrazlar			**3,764**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə mühüm qalıqlar və əməliyyatlar (davamı)

Dövlət, Maliyyə Nazirliyi vasitəsilə, Qrupun 761 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 1,021 AZN) məbləğində müəyyən borc öhdəlikləri üzrə zəmanətçi qismində çıxış edir.

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı	423	1,283
Neft məhsullarının satışı	526	349
Xam neftin satışı	−	11,221
Göstərilmiş xidmətlər	136	246
Əlaqəli tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər üzrə faiz gəliri (Qeyd 32)	14	202
Əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə maliyyə xərci	(227)	(31)
Kommunal xərclər	(91)	(3)
Sair əməliyyat xərcləri	(55)	(45)
Sosial xərclər	(78)	−
Nəqliyyat xərcləri	(106)	(825)
Ekoloji xidmət və ətraf mühitin qorunması	−	(3)
Təhlükəsizlik xərcləri	(15)	−
ƏTA və mal-material ehtiyatlarının satınalınması	(10,547)	(9,073)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər (Qeyd 18)	−	8
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər (Qeyd 19)	−	18
Sair əməliyyat gəliri	14	237

"Əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə maliyyə xərci"-nə 106 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 141 AZN) məbləğində kapitallaşdırılmış borc öhdəliyi üzrə xərc daxildir (Qeyd 16).

31 dekabr 2022-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət və sair maliyyə debitor borcları		133	2,028
GKZ		(40)	(6)
Cəmi maliyyə debitor borcları		**93**	**2,022**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		4,423	−
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri		87	89
Sair cari maliyyə aktivləri		−	31
Cəmi cari aktivlər		**4,603**	**2,142**
Digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri		947	221
Cəmi aktivlər		**5,550**	**2,363**
ARDNF qarşısında ticarət və sair kreditor borcları		2,674	−
Ticarət və sair kreditor borcları		532	963
Cəmi maliyyə kreditor borcları		**3,206**	**963**
HPBS-də payın satışı üçün alınmış avanslar	13	−	5,270
CQD qarşısında təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	26	−	456
Öhdəliklər və xərclər üçün digər ehtiyatlar, cari		30	−
İcarə öhdəlikləri		235	−
Müqavilə öhdəlikləri		73	45
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		−	105
Cəmi öhdəliklər (borc öhdəlikləri istisna olmaqla)		**3,544**	**6,839**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə mühüm qalıqlar və əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə borc öhdəlikləri üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir:

Kreditorun adı	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2022
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	0.1%-3.0%	12 yanvar 2024 − 1 aprel 2039	386
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	4%-4.8%	24 aprel 2023 − 11 oktyabr 2026	382
"Aqrarkredit" QSC	0.16%-5.0%	1 mart 2027 − 4 yanvar 2041	81
Cəmi borc öhdəlikləri			**849**

31 dekabr 2022-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə mövcud istiqrazlar üzrə kreditor borclarının qalıqları aşağıda göstərilir:

İstiqraz sahibi	Kupon dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2022
ARDNF	3.20%	1 avqust 2030	861
ARDNF	LIBOR + 4%	31 dekabr 2029	733
ARDNF	3.80%	1 sentyabr 2028	648
ARDNF	4.60%	31 dekabr 2029	411
ARDNF	3.40%	30 dekabr 2030	340
ARDNF	3.80%	1 noyabr 2029	321
Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti	4%	30 dekabr 2027	158
ARDNF	LIBOR + 1%	1 dekabr 2024	124
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	5%	30 iyun 2025	111
Cəmi ödəniləcək istiqrazlar			**3,707**

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı	291	3,961
Neft məhsullarının satışı	668	431
Xam neftin satışı	−	12,448
Göstərilmiş xidmətlər	63	222
Əlaqəli tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər üzrə faiz gəliri (Qeyd 32)	17	96
Əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə maliyyə xərci	(214)	(52)
Kommunal xərclər	(87)	(3)
Sair əməliyyat xərcləri	(43)	(45)
Sosial xərclər	(69)	−
Nəqliyyat xərcləri	(119)	(1,930)
Ekoloji xidmət və ətraf mühitin qorunması	−	(4)
Təhlükəsizlik xərcləri	(20)	−
ƏTA və mal-material ehtiyatlarının satınalınması	(19,190)	(11,548)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər (Qeyd 18)	−	38
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər (Qeyd 19,31)	−	283

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların aparılması şərtləri və qaydaları

Dövlətə və dövlət nəzarəti altında olan müəssisələrə əsas satışlar və onlardan alışlar Azərbaycan Hökuməti tərəfindən tənzimlənən qiymətlər ilə həyata keçirilir. İlin sonuna qalıqlar təminatlı deyildirlər və hesablaşmalar köçürmə yolu ilə aparılır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər

	2023	2022
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	5,347	9,950
AZN ilə bank qalıqları	2,041	1,591
Avro ilə bank qalıqları	210	420
TL ilə bank qalıqları	169	438
CHF ilə bank qalıqları	123	85
Sair valyuta ilə bank qalıqları	142	28
Yolda olan pul vəsaitləri	–	6
Kassada olan pul vəsaitləri	23	16
GKZ	(14)	(44)
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	**8,041**	**12,490**

Depozitlər

31 dekabr 2023-cü il tarixinə müddətli depozitlərə cəmi 611 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 531 AZN) məbləğində müddəti bir il olan, müqavilə ilə təyin olunmuş sabit faiz dərəcəsi illik 1-3 faiz (31 dekabr 2022-ci il: illik 1-3 faiz) arasında dəyişən qoyuluşlar daxildir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrup depozitlər üzrə 6 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 3 AZN) məbləğində GKZ tanımışdır.

9. Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

	2023	2022
Əmtəə alışları üçün məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	7	196
ƏDV depoziti	73	91
Sair	21	56
Çıxılsın: GKZ	–	(38)
Cəmi məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	**101**	**305**

10. Ticarət və sair debitor borcları

	2023	2022
Ticarət debitor borcları	7,824	8,281
Sair debitor borcları	149	345
Çıxılsın: GKZ	(1,108)	(908)
Cəmi maliyyə debitor borcları	**6,865**	**7,718**
Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV	935	972
Avans ödənişləri	735	667
Vergilər üzrə debitor borcları	164	207
Anderlift neft qalığı	80	61
Sair	72	105
Cəmi ticarət və sair debitor borcları	**8,851**	**9,730**

Ticarət debitor borcları, əsasən, Qrupun müştərilərinə satılmış xam neft, neft məhsulları və təbii qaza görə alınacaq borcları əks etdirir. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə 7,232 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 8,050 AZN) məbləğində maliyyə debitor borcları xarici valyutalarda, əsasən ABŞ dollarında ifadə edilmişdir.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixinə alışlar üzrə əvəzləşdirilməmiş ƏDV-ni əks etdirir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda, satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

10. Ticarət və sair debitor borcları (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə ticarət debitor borcları üzrə GKZ ehtiyatında hərəkət göstərilir:

	2023	**2022**
1 yanvarda	**908**	**686**
GKZ	214	243
Silinmə	(7)	(3)
Məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq	(7)	(18)
31 dekabrda	**1,108**	**908**

11. Mal-material ehtiyatları

	2023	**2022**
Xammal və ehtiyat hissələri	756	652
Hazır mallar	721	768
Yolda olan mallar	540	332
Xam neft	272	517
Tamamlanmamış işlər	111	156
Sair	69	79
Cəmi mal-material ehtiyatları	**2,469**	**2,504**

31 dekabr 2023-cü il tarixinə satışların maya dəyərində 71,845 AZN (2022-ci il: 99,347 AZN) məbləğində mal-material ehtiyatları üzrə xərc tanınmışdır (Qeyd 30).

31 dekabr 2023-cü il tarixinə 302 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 231 AZN) və 2,167 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 2,273 AZN) məbləğlərində mal-material ehtiyatları üzrə qalıqlar, müvafiq olaraq, ədalətli dəyər və maya dəyəri ilə ölçülmüşdür.

12. Sair cari aktivlər və sair cari maliyyə aktivləri

Sair cari aktivlər

Müqavilə aktivləri

31 dekabr 2023-cü ildə sair cari qeyri-maliyyə aktivləri nəql etmə və demerec, mühəndislik, satınalma və tikinti xidmətləri üçün 198 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 102 AZN) məbləğində müqavilə aktivlərindən ibarət olmuşdur.

Sair cari maliyyə aktivləri

31 dekabr 2023-cü il və 2022-ci il tarixlərinə sair cari maliyyə aktivləri əsasən SMGƏD və MZƏD ilə tanınan törəmə alətlər və kapital alətlərindən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2023-cü il tarixində Qrupun 1,155 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 2,089 AZN) məbləğində marja depozitləri və maliyyə törəmə alətləri ilə bağlı qalıqları olmuşdur.

2023-cü il ərzində Qrup orta faiz dərəcəsi 4.93 faiz olan xalis 966 AZN (31 dekabr 2022-ci il: sıfır) məbləğində ABŞ xəzinə veksellərini əldə etmişdir. Qrup bütün bu alətləri SMGƏD ilə təsnif etmişdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun MZƏD və SMGƏD ilə müvafiq olaraq 55 AZN və 22 AZN (31 dekabr 2022-ci il: müvafiq olaraq 27 AZN və 50 AZN) məbləğində kapital investisiyaları olmuşdur.

13. Satış üçün saxlanılan aktivlər və satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər

31 dekabr 2023-cü il tarixinə satış üçün saxlanılan aktivlər

Satış üçün saxlanılan HPBS payları (Abşeron)

2023-cü ilin avqust ayında Qrup (törəmə müəssisəsi SOCAR Abşeron vasitəsilə) üçüncü tərəf "ADNOC International ProjectCo 1 RSC" ("ADNOC") Limited ilə "Abşeron" hasilatın pay bölgüsü sazişində ("bundan sonra Abşeron HPBS") 15 faiz iştirak payının 381 AZN (224 milyon ABŞ dolları) müqabilində satışı barədə müqavilə imzalamışdır. Müqavilənin bütün şərtləri hesabat dövründən sonrakı dövrdə tam icra edilmişdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Abşeron HPBS ilə bağlı müvafiq olaraq 439 AZN və 50 AZN məbləğində aktiv və öhdəliklər (389 AZN məbləğində xalis aktivlər) müvafiq olaraq "Satış üçün saxlanılan aktivlər" və "Birbaşa satış üçün saxlanılan aktivlərlə əlaqəli olan öhdəliklər" kateqoriyalarında təqdim edilmişdir. "Satış üçün saxlanılan aktivlər"in və "Birbaşa satış üçün saxlanılan aktivlərlə əlaqəli olan öhdəliklər"in əsas sinfi müvafiq olaraq əmlak, tikili və avadanlıqlar və aktivin ləğv edilməsi öhdəliyi qalıqlarından ibarətdir.

Satış üçün saxlanılan xalis aktivlərin balans dəyəri satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərindən yüksək olduğuna görə, 2023-cü il ərzində digər əməliyyat xərclərində 192 AZN (113 milyon ABŞ dolları) məbləğində ədalətli dəyərə silinmə tanınmışdır. İştirak payının satışı 2024-cü ilin fevral ayında yekunlaşmışdır (Qeyd 40).

31 dekabr 2022-ci il tarixinə satış üçün saxlanılan aktivlər

Satış üçün saxlanılan HPBS payları (AzŞD)

2014-cü ilin iyul ayında Qrup (törəmə müəssisəsi AzŞD vasitəsilə) "Şahdəniz" Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişində (bundan sonra "ŞD HPBS") 10 faiz iştirak payını 1,455 AZN (1,855 milyon ABŞ dolları) müqabilində satmaq üçün asılı müəssisəsi Cənub Qaz Dəhlizi ("CQD") ilə müqavilə imzalamışdır. Həmin tarixə ABŞ dolları/AZN məzənnəsi 0,7844 təşkil etmişdir. Bu vəsait HPBS və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üçün alınan avansların tərkibində öhdəlik kimi tanınmışdır.

Bundan əlavə, 2021-ci ilin dekabr ayında Qrup Petronas Azərbaycan (Şahdəniz) S.A.R.L. ilə ŞD HPBS-də 870 AZN (512 milyon ABŞ dolları) müqabilində əlavə 4,35 faiz iştirak payının alınması haqqında müqavilə imzalamışdır. Alış 17 fevral 2022-ci il tarixində həyata keçirilmişdir. 18 fevral 2022-ci ildə Qrup 870 AZN (512 milyon ABŞ dolları) məbləğində ŞD HPBS-də yuxarıda qeyd olunan 4,35 faiz iştirak payının satışına dair əlaqəli tərəflə müqavilə imzalamış, bu məbləğ 2022-ci ilin fevral ayında əldə edilmiş və HPBS və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üçün alınan avansların tərkibində öhdəlik kimi tanınmışdır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə ŞD HPBS ilə bağlı müvafiq olaraq 4,649 AZN və 603 AZN məbləğində aktiv və öhdəlikləri (4,046 AZN məbləğində xalis aktivlər) "Satış üçün saxlanılan aktivlər" və "Satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər" kateqoriyalarında təqdim edilmişdir. "Satış üçün saxlanılan aktivlər" və "Satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər"in əsas sinifləri müvafiq olaraq əmlak, tikili və avadanlıqlar və aktivlərin ləğv edilməsi öhdəliyi qalıqlarından ibarətdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə HPBS-də iştirak paylarının satışı üçün alınmış avansların qalığı 4,024 AZN (2,367 milyon ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

İştirak payının satışı 31 mart 2023-cü il tarixində tamamlanmışdır.

Qrup satış üçün saxlanılan aktivlərlə bağlı hər hansı bir dəyərsizləşmə tanımamışdır, çünki ilkin təsnifat tarixi olan 31 mart 2022-ci il tarixindən 31 mart 2023-cü ilə təsadüf edən satış tarixinədək (həmin tarix daxil olmaqla) onların balans dəyəri satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərindən aşağı olmuşdur.

Satış tarixinə satış üçün saxlanılan aktivlər, əlaqəli öhdəliklər və məzənnə fərqləri üzrə məcmu gəlir müvafiq olaraq 4,841 AZN, 652 AZN və 426 AZN, alınan avanslar isə 4,024 AZN təşkil etmişdir. Müvafiq olaraq, Qrup digər əməliyyat gəlirinin tərkibində 133 AZN məbləğində asılı müəssisədə əlaqəli olmayan investorların iştirak payları (51 faiz) həcmində satış üzrə gəlir tanımışdır.

Satış üçün saxlanılan asılı müəssisə

2014-cü ilin iyul ayında Qrup (törəmə müəssisəsi AzCQBK vasitəsilə) 533 AZN (679 milyon ABŞ dolları) müqabilində asılı müəssisə CQD Cənubi Qafqaz Boru Kəmərində (bundan sonra "CQBK") 10 faiz iştirak payını satmaq üçün əlaqəli tərəflə müqavilə imzalamışdır. Həmin tarixə ABŞ dolları/AZN məzənnəsi 0,7844 təşkil etmişdir. Bu vəsait HPBS-də və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üçün alınan avansların tərkibində öhdəlik kimi tanınmışdır.

13. Satış üçün saxlanılan aktivlər və satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər (davamı)

Satış üçün saxlanılan asılı müəssisə (davamı)

Bundan əlavə, 2021-ci ilin dekabr ayında Qrup Petronas (South Caucasus Pipeline) S.A.R.L. ilə asılı müəssisə CQBK-də 92 AZN (54 milyon ABŞ dolları) müqabilində asılı müəssisə CQBK-də əlavə 4,35 faiz iştirak payının alınması haqqında müqavilə imzalamışdır. Alış 17 fevral 2022-ci il tarixində həyata keçirilmişdir. 18 fevral 2022-ci ildə Qrup CQBK-də yuxarıda göstərilən 4,35 faiz iştirak payının 92 AZN (54 milyon ABŞ dolları) müqabilində satışına dair əlaqəli tərəflə müqavilə imzalamış, bu məbləğ 2022-ci ilin fevral ayında əldə edilmiş və HPBS və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üçün alınan avansların tərkibində öhdəlik kimi tanınmışdır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə asılı müəssisədə payın satışı üçün alınmış avansların qalığı 1,246 AZN (733 milyon ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə, asılı müəssisə CQBK-ya 878 AZN məbləğində investisiya "Satış üçün saxlanılan aktivlər" kateqoriyasında təqdim edilmişdir.

İştirak payının satışı 31 mart 2023-cü il tarixində başa çatmışdır. Qrup satış üçün saxlanılan aktivlərlə bağlı hər hansı dəyərsizləşmə tanımamışdır, çünki ilkin təsnifat tarixi olan 31 mart 2022-ci il tarixindən 31 mart 2023-cü ilə təsadüf edən satış tarixinədək (həmin tarix daxil olmaqla) onların balans dəyəri satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərindən aşağı olmuşdur.

Satış tarixinə satış üçün saxlanılan aktivlər və məzənnə fərqləri üzrə məcmu zərər müvafiq olaraq 878 AZN və 222 AZN, AzCQBK-nın asılı müəssisəsində payın satışı üçün alınan avanslar isə 1,246 AZN təşkil etmişdir. Müvafiq olaraq, Qrup əməliyyat gəlirinin tərkibində 74 AZN məbləğində asılı müəssisədə əlaqəli olmayan investorların iştirak payları (51 faiz) həcmində satış üzrə gəlir tanımışdır.

14. Sair uzunmüddətli aktivlər

31 dekabr 2023-cü il tarixində sair uzunmüddətli aktivlər, əsasən, 245 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 235 AZN) məbləğində əmlak, tikili və avadanlıqların alınması üçün edilmiş uzunmüddətli əvvəlcədən ödənişləri, 84 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 105 AZN) məbləğində ƏDV üzrə uzunmüddətli debitor borcları, 1 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 36 AZN) məbləğində xalis müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə aktivləri və Azəri-Çıraq-Günəşli ("AÇG") HPBS-də əlavə iştirak payının alınması üçün 116 AZN məbləğində əvvəlcədən ödənişi əks etdirir.

15. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri

31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərində sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri əsasən əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən, üçüncü tərəflərdən kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən, MZƏD ilə tanınan kapital investisiyası, uzunmüddətli depozitlərdən və törəmə alətlərdən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-da ədalətli dəyər ilə 978 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 754 AZN) məbləğində 7 faizlik payı olmuşdur. Əlavə olaraq, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun TANAP-dan 193 AZN məbləğində kreditlər üzrə alınacaq məbləği olmuşdur (31 dekabr 2023-cü il tarixinə tam ödənilmişdir).

2023-cü il ərzində, Qrup əlaqəli tərəfə 2,837 AZN məbləğində kreditlər vermiş, bu kreditlərin 236 AZN məbləğində əsas hissəsi geri ödənilmişdir. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə, Qrupun əlaqəli tərəflərdən kredit üzə alınacaq məbləği 2,787 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 186 AZN) təşkil etmişdir.

2023-cü il ərzində Qrup SOFR + 5.60 faiz kupon dərəcəsi ilə ödəniş müddəti 2026-cı ildə başa çatan 340 AZN məbləğində istiqrazlar əldə etmişdir. Qrup bu istiqrazları MZƏD ilə uçota alır.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə, Qrupun xarici banklarda yerləşdirilmiş 121 AZN məbləğində (31 dekabr 2022-ci il: 283 AZN), yerli banklarda isə 11 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 94 AZN) məbləğində uzunmüddətli depozitləri olmuşdur.

Qiymət və xarici valyuta risklərini azaltmaq məqsədilə, Qrup bir sıra əmtəə svopları, fyuçerslər, forvard müqavilələri və valyuta fyuçerslərindən istifadə etmişdir. 31 dekabr 2023-cü il tarixində Qrupun ədalətli dəyəri 46 AZN (2022-ci il: 1,457 AZN) məbləğində olan törəmə alətləri olmuşdur. Ədalətli dəyər bazar dəyəri ilə alış və satış müqavilələrindəki sabit dəyər arasındakı fərq əsasında müəyyən edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

16. Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Əmlak, tikili və avadanlıqların ("ƏTA") balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Neft-qaz əmlakı və avadanlığı	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və port avadanlıqları	İşlənmə xərcləri	Tamamlan-mamış tikinti	Sair	Cəmi
İlkin dəyər								
1 yanvar 2022-ci il	**3,263**	**33,247**	**8,156**	**797**	**1,086**	**3,724**	**1,648**	**51,921**
Əlavələr	21	945	240	2	536	1,557	9	**3,310**
ŞD HPBS-də əlavə 4.35% payın alınması	–	1,041	–	–	–	–	–	**1,041**
Silinmələr	(39)	(254)	(71)	(8)	–	(7)	(10)	**(389)**
İstismardan çıxarma öhdəliklərinin qiymətləndirilməsində dəyişiklik	–	(549)	–	–	(10)	–	–	**(559)**
Satış üçün saxlanılan aktivlərdən yenidən/(aktivlərə) təsnif etmə	61	(5,837)	5	42	–	–	(21)	**(5,750)**
Köçürmələr	(113)	146	422	5	–	(552)	92	**–**
Hesabat valyutasına çevirmə*	169	523	1,522	26	–	156	800	**3,196**
31 dekabr 2022-ci il	**3,362**	**29,262**	**10,274**	**864**	**1,612**	**4,878**	**2,518**	**52,770**
Əlavələr	8	1,019	409	4	235	1,405	53	**3,133**
Silinmələr	(5)	(70)	(38)	(47)	(7)	(225)	(19)	**(411)**
İstismardan çıxarma öhdəliklərinin qiymətləndirilməsində dəyişiklik	–	(35)	–	–	–	–	–	**(35)**
Satış üçün saxlanılan aktivlərə təsnif etmə	–	(624)	–	–	–	–	–	**(624)**
Köçürmələr	19	706	226	5	(326)	(665)	35	**–**
Hesabat valyutasına çevirmə*	57	39	262	2	–	133	(25)	**468**
31 dekabr 2023-cü il	**3,441**	**30,297**	**11,133**	**828**	**1,514**	**5,526**	**2,562**	**55,301**
Köhnəlmə və dəyərsizləşmə								
1 yanvar 2022-ci il	**(2,134)**	**(13,441)**	**(3,852)**	**(163)**	**–**	**(506)**	**(924)**	**(21,020)**
İl üzrə köhnəlmə xərci	(181)	(1,174)	(395)	(37)	–	–	(78)	**(1,865)**
Silinmə	35	244	62	8	–	–	7	**356**
Satış üçün saxlanılan (aktivlərdən) yenidən/aktivlərə təsnif etmə	(4)	1,440	(2)	–	–	–	30	**1,464**
Dəyərsizləşmə (Qeydlər 3, 30)	–	(114)	–	–	–	(486)	(5)	**(605)**
Dəyərsizləşmənin qaytarılması (Qeydlər 3, 31)	7	–	80	–	–	–	10	**97**
Köçürmələr	(3)	(24)	(46)	–	–	17	56	**–**
Hesabat valyutasına çevirmə*	(28)	(255)	(968)	(5)	–	–	(40)	**(1,296)**
31 dekabr 2022-ci il	**(2,308)**	**(13,324)**	**(5,121)**	**(197)**	**–**	**(975)**	**(944)**	**(22,869)**
İl üzrə köhnəlmə xərci	(163)	(1,265)	(574)	(35)	–	–	(102)	**(2,139)**
Silinmə	5	14	35	9	–	–	8	**71**
Dəyərsizləşmə (Qeydlər 3, 30)	(526)	(600)	(711)	–	–	(64)	(35)	**(1,936)**
Dəyərsizləşmənin qaytarılması (Qeydlər 3, 31)	31	–	–	–	–	–	–	**31**
Köçürmələr	2	(14)	(5)	–	–	15	2	**–**
Hesabat valyutasına çevirmə*	(14)	(24)	(223)	(4)	–	10	6	**(249)**
31 dekabr 2023-cü il	**(2,973)**	**(15,213)**	**(6,599)**	**(227)**	**–**	**(1,014)**	**(1,065)**	**(27,091)**
Xalis balans dəyəri								
1 yanvar 2022-ci il	**1,129**	**19,806**	**4,304**	**634**	**1,086**	**3,218**	**724**	**30,901**
At 31 dekabr 2022-ci il	**1,054**	**15,938**	**5,153**	**667**	**1,612**	**3,903**	**1,574**	**29,901**
At 31 dekabr 2023-cü il	**468**	**15,084**	**4,534**	**601**	**1,514**	**4,512**	**1,497**	**28,210**

* *Hesabat valyutasına çevirməyə hiperinflyasiyanın təsiri də daxildir (Qeyd 2).*

16. Əmlak, tikili və avadanlıqlar (davamı)

2023-cü il ərzində Qrup 106 AZN məbləğində aktivlərin tikintisinə aid edilmiş maliyyə xərclərini kapitallaşdırmışdır (31 dekabr 2022-ci il: 141 AZN).

17. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa

Qudvil istisna olmaqla, qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları	Sudan istifadə hüquqları	Ticarət adı	Müştəri ilə münasibətlər	Lisenziya və imtiyaz hüquqları	Sair qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər							
1 yanvar 2022-ci il	**35**	**51**	**19**	**283**	**313**	**332**	**1,033**
Əlavələr	–	–	–	2	2	38	**42**
Hesabat valyutasına çevirmə*	111	141	39	60	56	31	**438**
Köçürmələr	–	–	–	–	–	8	**8**
Silinmə	–	–	–	–	–	(9)	**(9)**
31 dekabr 2022-ci il	**146**	**192**	**58**	**345**	**371**	**400**	**1,512**
Əlavələr	–	–	–	5	4	64	**73**
Hesabat valyutasına çevirmə*	(5)	(9)	(2)	27	14	25	**50**
Silinmə	–	–	–	–	(1)	(5)	**(6)**
31 dekabr 2023-cü il	**141**	**183**	**56**	**377**	**388**	**484**	**1,629**
Amortizasiya və dəyərsizləşmə							
1 yanvar 2022-ci il	**(8)**	**(16)**	**(4)**	**(125)**	**(45)**	**(164)**	**(362)**
İl üzrə amortizasiya xərci (Qeyd 30)	–	–	–	(15)	(21)	(42)	**(78)**
Silinmə	–	–	–	–	–	1	**1**
Hesabat valyutasına çevirmə *	7	5	–	(17)	(20)	(20)	**(45)**
31 dekabr 2022-ci il	**(1)**	**(11)**	**(4)**	**(157)**	**(86)**	**(225)**	**(484)**
İl üzrə amortizasiya xərci (Qeyd 30)	–	–	–	(15)	(39)	(45)	**(99)**
Silinmə	–	–	–	–	–	2	**2**
Hesabat valyutasına çevirmə *	–	4	–	(14)	3	8	**1**
31 dekabr 2023-cü il	**(1)**	**(7)**	**(4)**	**(186)**	**(122)**	**(260)**	**(580)**
Xalis balans dəyəri							
1 yanvar 2022-ci il	**27**	**35**	**15**	**158**	**268**	**168**	**671**
31 dekabr 2022-ci il	**145**	**181**	**54**	**188**	**285**	**175**	**1,028**
31 dekabr 2023-cü il	**140**	**176**	**52**	**191**	**266**	**224**	**1,049**

* *Hesabat valyutasına çevirməyə hiperinflyasiyanın təsiri də daxildir (Qeyd 2).*

Torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları

Proqram təminatı yığılmış amortizasiyanı çıxmaqla, maya dəyəri ilə uçota alınır. Amortizasiya bu cür aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri ərzində bərabər hissələrə bölünməklə hesablanır. Torpaq üzrə mülkiyyət hüquqları ümumi infrastruktur üzərindəki hüquqlardan ibarətdir. Petkim Petrokimya Holdinq A.Ş.-nin ("Petkim") alınması zamanı əldə edilən torpaq üzrə mülkiyyət hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixində 3 saylı MHBS-yə uyğun olaraq ədalətli dəyərləri ilə tanınmış və satınalma tarixindən etibarən qalan istifadə müddəti üzrə amortizasiya edilmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

17. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa (davamı)

Sudan istifadə hüquqları

Petkim şirkətinin satınalınması ilə əldə edilmiş sudan istifadə hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixində 3 saylı MHBS-yə əsasən ədalətli dəyərlə uçota alınmış və satınalma tarixindən başlayaraq onların 47 illik faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya edilmişdir.

Petkim ticarət adı

46 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 48 AZN) məbləğində ticarət adı 30 may 2008-ci il tarixində “Petkim”-in satınalınması zamanı tanınmışdır. Aktiv ilkin olaraq 3 saylı MHBS-yə uyğun olaraq ədalətli dəyərlə tanınmışdır. Petkim ticarət adı üzrə amortizasiya hesablanmır, çünki onun faydalı istifadə müddəti qeyri-müəyyən hesab edilir (Qeyd 38).

Müştəri ilə münasibətlər

Petkim şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi kimi yaranmış müştəri ilə münasibətlər ilkin olaraq 30 may 2008-ci il tarixinə 3 saylı MHBS-yə əsasən ədalətli dəyərlə uçota alınmış və satınalma tarixindən başlayaraq 22 illik qalan faydalı istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır.

SOCAR Energy Holdings AG-nın xalis aktivlərinin bir hissəsi olaraq alınmış müştəri ilə münasibətlər ilkin olaraq 30 iyun 2012-ci il tarixində 3 saylı MHBS-yə əsasən ədalətli dəyərlə uçota alınmışdır və satınalma tarixindən başlayaraq qalan faydalı istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır. Pərakəndə kart müştərilərinin hesablanmış faydalı istifadə müddəti 18 il təşkil edir, pərakəndə paylama şəbəkəsi və yanacaq üzrə müştərilərin faydalı istifadə müddəti isə 30 ildir.

Lisenziya və imtiyaz hüquqları

31 dekabr 2023-cü il tarixinə qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərinə 82 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 100 AZN) məbləğində “Umid Babek Exploration and Production Company”-nin (“UBEP”) lisenziyası daxil olmuşdur. Lisenziya “Ümid” yatağının istismar müddəti ərzində istehsal vahidi metodu ilə amortizasiya edilir.

Əlavə olaraq, qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərinə 17 iyun 2019-cu il tarixində müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə əldə edilmiş EVE Holdinqdə imtiyaz hüquqları daxildir və əldə etmə tarixindən başlayan 15 illik qalan istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır. Bu hüquqların balans dəyəri 238 AZN məbləğindədir (31 dekabr 2022-ci il: 314 AZN).

2023-cü il ərzində 99 AZN (2022-ci il: 78 AZN) məbləğində ümumi amortizasiya xərcləri 16 AZN (2022-ci il: 19 AZN) məbləğində ümumi və inzibati xərclərə, 58 AZN (2022-ci il: 37 AZN) məbləğində satışların maya dəyərinə və 25 AZN (2022-ci il: 22 AZN) məbləğində marketinq, satış və paylaşdırma xərclərinə aid edilmişdir.

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar

Qrupun birgə müəssisələrə investisiya qoyuluşlarının balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2023	2022
1 yanvarda balans dəyəri		**6,299**	**5,024**
Əlavələr		630	24
Vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay		756	1,475
Alınmış dividendlər	7	(8)	(38)
Dəyərsizləşmənin qaytarılması /(dəyərsizləşmə)	3, 30, 31	41	(26)
Silinmə		(2)	–
Məzənnə fərqləri		(16)	(183)
Sair		(26)	23
31 dekabrda balans dəyəri		**7,674**	**6,299**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzləşdirmə əsasında ümumi maliyyə məlumatları aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	STYAŞ	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri MI Drilling Fluids	SOCAR AQS	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	SA Maritime
Təsis edildiyi ölkə	**Türkiyə**			**Azərbaycan**				
Cari aktivlər	4,155	88	121	77	221	146	58	79
O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	*1,120*	*1*	*44*	*–*	*2*	*128*	*33*	*46*
Uzunmüddətli aktivlər	12,919	83	153	7	218	561	8	275
Cari öhdəliklər	(3,125)	(71)	(24)	(24)	(175)	–	(10)	(1)
O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditor borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	*(969)*	–	*(11)*	–	*(49)*	–	–	–
Uzunmüddətli öhdəliklər	(2,457)	–	–	(22)	(69)	–	–	–
O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (sair kreditor borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	*(2,097)*	–	–	–	*(66)*	–	–	–
Xalis aktivlər	**11,492**	**100**	**250**	**38**	**195**	**707**	**56**	**353**
Qrupun mülkiyyətinin payı	60%	40%	60%	51%	13%	10%	51%	50%
Xalis aktivlərdə pay	**6,895**	**40**	**150**	**19**	**25**	**71**	**29**	**177**
Düzəlişlər	236*	–	–	–	–	(15)	–	–
Balans dəyəri	**7,131**	**40**	**150**	**19**	**25**	**56**	**29**	**177**
Alınmış dividendlər	–	**(6)**	–	–	–	–	–	–

* *Düzəlişə Qrupun birgə müəssisələrinin səhmdar kapitalına başlanğıcdan cari tarixədək akkreditiv üzrə ödənilmiş komissiya haqqı ilə bağlı 263 AZN məbləğində əlavə qoyuluşlar daxildir. 27 AZN məbləğində qalan məbləğ, STAR ilə bağlı əlaqə qiymətin silinməsindən ibarətdir.*

	STYAŞ	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri MI Drilling Fluids	SOCAR AQS	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	SA Maritime
Gəlirlər	16,075	71	216	71	95	36	87	28
Satışların maya dəyəri	(13,717)	(41)	(195)	(61)	(90)	*(20)*	(69)	(15)
O cümlədən köhnəlmə	*(247)*	*(7)*	*(9)*	–	*(6)*	*(20)*	*(1)*	*(4)*
Ümumi və inzibati xərclər	(90)	–	(9)	(1)	–	(30)	(4)	–
Sair gəlir	9	1	–	6	–	49*	–	–
Sair xərc	(141)	–	1	–	–	–	–	1
Məzənnə fərqindən zərərlər, xalis	(309)	–	–	–	–	–	–	–
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	97	–	–	–	–	1	–	–
Maliyyə xərcləri	(416)	–	–	–	–	–	–	–
Vergidən əvvəl mənfəət	**1,508**	**31**	**13**	**15**	**5**	**36**	**14**	**14**
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(322)	(8)	(3)	(2)	3	(13)	(4)	–
İl üzrə mənfəət	**1,186**	**23**	**10**	**13**	**8**	**23**	**10**	**14**
İl üzrə mənfəətdə Qrupun payı	**712**	**9**	**6**	**7**	**1**	**2**	**5**	**7**

* *Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı nəticələrində paya 5 AZN məbləğində Qrupun investisiya obyekti tərəfindən tanınmış dəyərsizləşmə xərcində payı daxildir.*

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixində Qrupun fərdi və məcmu şəkildə mühüm olmayan sair birgə müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlirlər və mənfəət və ya zərər haqqında məlumatlar aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun-müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Oil and Gas ProServ MMC	8	2	(7)	(3)	4	–	55%	Azərbaycan
SOCAR STP MMC	38	2	(24)	(35)	8	–	8%	Azərbaycan
Sarmatia MMC	1	–	–	–	–	–	27%	Polşa
SOCAR KBR	36	1	(13)	–	56	4	51%	Azərbaycan
SOCAR Dalgic MMC	13	4	–	(13)	9	–	51%	Azərbaycan
SOCAR Uniper	10	81	(22)	(24)	53	2	51%	Azərbaycan
SOCAR Fugro	8	–	(2)	–	15	1	51%	Azərbaycan
SOCAR KCM Adi Ortaklığı	6	–	–	–	136	–	10%	Türkiyə
SOCAR Petrofac	16	–	(24)	(4)	95	(2)	51%	Azərbaycan
Caspian Geo	17	25	(32)	–	9	(1)	51%	Azərbaycan
SOCAR-Nefteqazstroy MMC	4	–	–	–	–	–	10%	Azərbaycan
BOS Enerji	11	–	(1)	–	–	2	50%	Türkiyə
Cəmi	**168**	**115**	**(125)**	**(79)**	**385**	**6**		

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzləşdirmə əsasında ümumi maliyyə məlumatları aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	STYAŞ	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR AQS	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE
Təsis edildiyi ölkə	**Türkiyə**	**Azərbaycan**					
Cari aktivlər	3,658	77	296	80	185	188	58
O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	*1,070*	*4*	*161*	*2*	*6*	*98*	*14*
Uzunmüddətli aktivlər	12,833	77	25	3	296	590	9
Cari öhdəliklər	(3,641)	(61)	(81)	(52)	(271)	(70)	(22)
O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditor borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	*(1,618)*	–	*(32)*	*(24)*	*(80)*	–	–
Uzunmüddətli öhdəliklər	(3,282)	–	–	(5)	(18)	(23)	–
O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (sair kreditor borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	*(3,272)*	–	–	*(5)*	*(19)*	–	–
Xalis aktivlər	**9,568**	**93**	**240**	**26**	**192**	**685**	**45**
Qrupun mülkiyyətinin payı	60%	40%	60%	51%	13%	10%	51%
Xalis aktivlərdə pay	**5,741**	**37**	**144**	**13**	**26**	**69**	**23**
Düzəlişlər	260*	–	–	–	–	(56)	–
Balans dəyəri	**6,001**	**37**	**144**	**13**	**26**	**13**	**23**
Alınmış dividendlər	**–**	**(11)**	**–**	**(18)**	**–**	**–**	**(6)**

* *Düzəlişə Qrupun birgə müəssisələrinin səhmdar kapitalına başlanğıcdan cari tarixədək akkreditiv üzrə ödənilmiş komissiya haqqı ilə bağlı 246 AZN məbləğində əlavə qoyuluşlar daxildir. 14 AZN məbləğində qalan məbləğ Qrup tərəfindən artıq maliyyələşdirmədən ibarətdir, çünki, digər səhmdar öz payına mütənasib olaraq kapital qoyuluşları etməmişdir.*

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

	STYAŞ	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri MI Drilling Fluids	SOCAR AQS	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE
Gəlirlər	19,305	74	571	103	88	10	104
Satışların maya dəyəri	(15,269)	(36)	(456)	(91)	(93)	(33)	(82)
O cümlədən köhnəlmə	*(248)*	*(7)*	*(8)*	*(1)*	*(15)*	*(33)*	*(3)*
Ümumi və inzibati xərclər	(148)	(12)	(8)	(3)	(23)	(267)	(5)
Sair gəlir	8	–	1	–	1	–	–
Sair xərc	(6)	–	–	–	–	–	–
Məzənnə fərqindən (zərərlər)/gəlir, xalis	(204)	–	(2)	–	5	–	–
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	116	–	–	–	24	1	–
Maliyyə xərcləri	(951)	–	–	–	(5)	–	–
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	**2,851**	**26**	**106**	**9**	**(3)**	**(289)**	**17**
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(436)	(8)	(23)	(2)	5	–	(3)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	**2,415**	**18**	**83**	**7**	**2**	**(289)**	**14**
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı, düzəlişdən əvvəl	**1,449**	**7**	**50**	**4**	**–**	**(29)***	**7**

* *Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı nəticələrində paya 24 AZN məbləğində Qrupun investisiya obyekti tərəfindən tanınmış dəyərsizləşmə xərcində payı daxildir.*

31 dekabr 2022-ci il tarixində Qrupun fərdi və məcmu şəkildə mühüm olmayan sair birgə müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlirlər və mənfəət və ya zərər haqqında məlumatlar aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun-müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Oil and Gas ProServ MMC	8	1	(6)	(2)	4	1	55%	Azərbaycan
SOCAR STP MMC	32	2	(28)	(24)	17	(14)	8%	Azərbaycan
Sarmatia MMC	–	–	–	–	–	–	27%	Polşa
SOCAR Baglan MMC	1	14	(13)	(6)	–	–	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Wheeler Engineering	2	1	(2)	–	8	(1)	65%	Azərbaycan
SOCAR KBR	31	–	(12)	–	45	4	51%	Azərbaycan
SOCAR Dalgic MMC	13	6	(1)	(14)	12	2	51%	Azərbaycan
AAS-Ekol	2	–	–	–	3	1	48%	Azərbaycan
SOCAR Uniper	8	77	(16)	(29)	43	6	51%	Azərbaycan
SOCAR Fugro	8	–	(3)	–	12	2	51%	Azərbaycan
SOCAR Construction	–	–	–	–	–	–	0%	Azərbaycan
SOCAR KCM Adi Ortaklığı	28	–	(16)	–	331	8	10%	Türkiyə
SOCAR Petrofac	19	–	(24)	(4)	89	1	51%	Azərbaycan
Caspian Geo	10	3	(1)	–	13	–	51%	Azərbaycan
SOCAR-Nefteqazstroy MMC	4	–	–	–	3	–	10%	Azərbaycan
BOS Enerji	14	–	–	–	–	–	50%	Türkiyə
Cəmi	**180**	**104**	**(122)**	**(79)**	**580**	**10**		

2015-ci ildə Qrup Star (STYAŞ-nin törəmə müəssisəsi) Emal zavodunun tikintisi ilə əlaqədar akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır. Qrupun 2023-cü ildə cəmi 18 AZN (2022-ci il: 19 AZN) məbləğində ödədiyi komissiya haqları və faizlər STYAŞ-yə əlavə investisiya kimi tanınmışdır. Birgə müəssisələrin şərti öhdəlikləri və təəhhüdləri Qeyd 37-də açıqlanır. 442 AZN məbləğində qalıq birbaşa nizamnamə kapitalına əlavə edilmişdir.

2023-cü il ərzində Qrup birgə müəssisəsi SOCAR Türkiye Yatırım A.Ş.-nin ("STYAŞ") səhmdar kapitalına 460 AZN (2022-ci il: 24 AZN) məbləğində əlavə vəsait yatırmışdır.

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

Mülkiyyət payı 50 faizdən çox və ya 20 faizədək olan investisiyaların birgə müəssisələr kimi uçota alınması investisiya obyektinin müvafiq əməliyyatları ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi üçün bütün nəzarətçi tərəflərin yekdil razılığının tələb olunması faktına əsaslanır.

2023-cü il ərzində "Azərbaycan Caspian Shipping" QSC ilə "SA MARITIME AFEZCO" adlı yeni birgə müəssisə təsis etmişdir. Qrup bu şirkətdə 50 faizlik paya sahibdir. İl ərzində Qrup təsis edilmiş birgə müəssisənin səhmdar kapitalına 170 AZN (100 milyon ABŞ dolları) məbləğində vəsait qoymuşdur.

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar

Qrupun asılı müəssisələrə investisiya qoyuluşlarının balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2023	2022
1 yanvarda balans dəyəri		**4,487**	**4,228**
Əlavələr	13	3	92
Vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay		612	1,028
Alınmış dividendlər	7	(18)	(36)
Məzənnə fərqləri		8	(13)
Satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnif edilmiş	13	–	(878)
HPBS-də investisiyaların asılı müəssisəyə satışından reallaşdırılmamış gəlirin silinməsi		(199)*	–
Sair		(17)	66
31 dekabrda balans dəyəri		**4,876**	**4,487**

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun əsas asılı müəssisələrinin MHBS maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzləşdirmə əsasında bu asılı müəssisələrə dair ümumiləşdirilmiş maliyyə məlumatları aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2023	**CQD**	**BTC Co**
Təsis edildiyi ölkə	**Azərbaycan**	**Kayman adaları**
Cari aktivlər	6,060	594
Uzunmüddətli aktivlər	19,701	7,068
Cari öhdəliklər	(5,347)	(439)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(8,595)	(595)
Ümumi xalis aktivlər	**11,819**	**6,628**
Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər çıxılmaqla	(4,783)	–
Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payı çıxılmaqla xalis aktivlər	**7,036**	**6,628**
Qrupun mülkiyyət payı	49%	25%
Xalis aktivlərdə pay	**3,448**	**1,657**
Düzəlişlər	(276)*	–
Balans dəyəri	**3,172**	**1,657**
Alınmış dividendlər	**–**	**(18)**

* *31 dekabr 2023-cü il tarixinə düzəlişə 34 AZN məbləğində Qrup tərəfindən CQD-nə artıq maliyyələşdirmə və 16 AZN məbləğində Qrupun 2014-cü ildə ŞD HPBS-dəki əlavə payının CQD-nə satışından zərərdə payından ibarətdir. Bundan əlavə, 127 AZN 2018-ci ildə CQD-nin TANAP Doğalgaz İletim A.Ş-də 7 faizlik payının satışından reallaşdırılmamış gəlirin silinməsindən ibarətdir. 199 AZN ŞD HPBS-nin və CQBK -nin mülkiyyət paylarının 2023-cü ildə CQD-nə satışından reallaşdırılmamış gəlirin silinməsindən ibarətdir.*

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

2023	**CQD**	**BTC Co**
Gəlirlər	5,194	1,005
Satışların maya dəyəri	(999)	(528)
Ümumi və inzibati xərclər	(625)	(343)
Paylaşdırma xərcləri	(273)	–
Sair gəlir	116	54
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	198	15
Maliyyə xərcləri	(954)	(47)
Məzənnə fərqindən zərər, xalis	2	–
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	121	–
Vergidən əvvəlki mənfəət	**2,780**	**156**
Mənfəət vergisi xərci	(613)	(144)
İl üzrə mənfəət	**2,167**	**12**
Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər çıxılmaqla	(894)	–
Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payı çıxılmaqla xalis aktivlər	**1,273**	**12**
Qrupun mülkiyyət payı	49%	25%
İl üzrə mənfəətdə Qrupun payı	**624**	**3**
Düzəlişlər	–	(18)
Cəmi	**624**	**(15)**

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun həm ayrı-ayrılıqda, həm də birlikdə mühüm olmayan digər asılı müəssisələrdəki payları və onların ümumi aktivləri, öhdəlikləri, gəlirləri və mənfəət və ya zərərləri daxil olmaqla, ümumiləşdirilmiş məcmu maliyyə məlumatları aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	**Cəmi aktivlər**	**Cəmi Öhdəliklər**	**Gəlirlər**	**Mənfəət/ (zərər)**	**İştirak payı**	**Təsis edildiyi ölkə**
AzLab	3	(3)	4	–	50%	Azərbaycan
Kros Kaspian Oyl and Qəs Lojistiks MMC	3	(2)	–	–	34%	Azərbaycan
Atəşgah Sığorta Şirkəti	57	(40)	37	–	10%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings MMC	12	(8)	20	(4)	50%	Azərbaycan
Tankanlagen Mellingen AG (“TAMAG”)	20	(7)	6	1	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG (“TLT”)	5	(7)	3	–	21%	İsveçrə
SOGEP AG	12	(8)	9	–	34%	İsveçrə
UBAG AG	41	(25)	33	15	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	8	(5)	7	–	17%	İsveçrə
SARACO SA	46	(35)	24	4	20%	İsveçrə
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	5,009	(5,009)	20,596	–	28%	Kayman adaları
Electrogas Malta	1,142	(1,230)	472	17	33%	Malta
Octogone	58	(60)	4	(1)	20%	Benin
CI GNL	–	(2)	–	–	26%	Fildişi Sahili
Cəmi	**6,416**	**(6,441)**	**21,215**	**32**		

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun əsas asılı müəssisələrinin MHBS maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzləşdirmə əsasında bu asılı müəssisələrə dair ümumiləşdirilmiş maliyyə məlumatları aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2022	**CQD**	**BTC Co**	**CQBK**
Təsis edildiyi ölkə	**Azərbaycan**	**Kayman adaları**	**Kayman adaları**
Cari aktivlər	2,794	374	1,051
Uzunmüddətli aktivlər	20,611	7,415	7,700
Cari öhdəliklər	(1,520)	(482)	(990)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(12,213)	(577)	(596)
Ümumi xalis aktivlər	**9,672**	**6,730**	**7,165**
Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər çıxılmaqla	(3,890)	–	–
Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payı çıxılmaqla xalis aktivlər	**5,782**	**6,730**	**7,165**
Qrupun mülkiyyət payı	49%	25%	14.35%
Xalis aktivlərdə pay	**2,833**	**1,683**	**1,028**
Satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnifləşdirmə (Qeyd 13)	–	–	(878)
Düzəlişlər	(77)**	–	(150)*
Balans dəyəri	**2,756**	**1,683**	**–**
Alınmış dividendlər	**–**	**(36)**	**(247)*** **

* *31 dekabr 2022-ci il tarixinə düzəlişə satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnifləşdirmə səbəbindən tanınmamış CQBK nəticələrindəki paydan ibarət olan 150 AZN daxildir.*

** *31 dekabr 2022-ci il tarixinə düzəlişə Qrup tərəfindən CQD üçün 34 AZN məbləğində artıq maliyyələşdirmə və Qrupun ŞD HPBS-də əlavə paylarının 2014-cü ildə CQD-yə satışı üzrə zərərdə Qrupun 16 AZN məbləğində payı daxildir. Əlavə olaraq, 127 AZN CQD-nin TANAP Doğalgaz İletim A.Ş-dakı 7 faizlik payının 2018-ci ildə satışından irəli gələn reallaşdırılmamış gəlirin silinməsi ilə bağlıdır.*

*** *31 dekabr 2022-ci il tarixinə satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnifləşdirmədən sonrakı dövr ərzində CQBK-dən 247 AZN məbləğində dividend almışdır. Qrup müvafiq məbləği digər əməliyyat gəlirinin tərkibində tanımışdır (Qeyd 31).*

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

2022	**CQD**	**BTC Co**	**CQBK**
Gəlirlər	4,494	829	2,247
Satışların maya dəyəri	(587)	(378)	(541)
Ümumi və inzibati xərclər	(528)	(295)	–
Paylaşdırma xərcləri	(114)	–	–
Sair xərclər	–	(19)	(2)
Sair gəlir	217	8	–
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	148	–	5
Maliyyə xərcləri	(938)	(21)	–
Məzənnə fərqindən zərər, xalis	2	–	–
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	106	–	–
Vergidən əvvəlki mənfəət	**2,800**	**124**	**1,709**
Mənfəət vergisi faydası/(xərci)	29	–	(437)
İl üzrə mənfəət	**2,829**	**124**	**1,272**
Çıxılsın: Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payına aid olan mənfəət	(849)	–	–
Xalis mənfəət, asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payı çıxılmaqla	1,980	124	1,272
Qrupun mülkiyyət payının nisbəti	49%	25%	14.35%
İl üzrə mənfəətdə Qrupun payı	**970**	**31**	**183**
Düzəlişlər	–	(7)	(150)*
Cəmi	**970**	**24**	**33**

* *31 dekabr 2022-ci il tarixinə, düzəlişə satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnifləşdirmə səbəbindən tanınmamış CQBK-nin nəticələrində 150 AZN məbləğində pay daxildir.*

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun həm ayrı-ayrılıqda, həm də birlikdə mühüm olmayan digər asılı müəssisələrdəki payları və onların ümumi aktivləri, öhdəlikləri, gəlirləri və mənfəət və ya zərərləri daxil olmaqla, ümumiləşdirilmiş məcmu maliyyə məlumatları aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	**Cəmi aktivlər**	**Cəmi Öhdəliklər**	**Gəlirlər**	**Mənfəət/ (zərər)**	**İştirak payı**	**Təsis edildiyi ölkə**
Kaspian Geofizikal Kompani	15	(12)	5	2	45%	Azərbaycan
AzLab	3	(3)	5	(1)	50%	Azərbaycan
South Caucasus Pipeline Holding Company	149	(10)	35	35	10%	Kayman adaları
Kros Kaspian Oyl and Qəs Lojistiks MMC	3	(2)	–	–	34%	Azərbaycan
Atəşgah Sığorta Şirkəti	47	(30)	30	–	10%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings MMC	20	(12)	7	(4)	50%	Azərbaycan
Tankanlagen Mellingen AG (“TAMAG”)	15	(4)	6	–	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG (“TLT”)	4	(2)	3	–	21%	İsveçrə
SOGEP AG	10	(9)	8	–	34%	İsveçrə
UBAG AG	37	(31)	19	2	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	9	(6)	6	–	17%	İsveçrə
SARACO SA	37	(30)	14	3	20%	İsveçrə
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	7,075	(7,075)	35,906	–	28%	Kayman adaları
Electrogas Malta	1,105	(1,256)	476	2	33%	Malta
Octogone	56	(54)	17	10	20%	Benin
CI GNL	–	(37)	–	–	26%	Fildişi Sahili
Cəmi	**8,585**	**(8,573)**	**36,537**	**49**		

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun balans dəyəri sıfır olan asılı müəssisələrin zərərlərində 30 AZN (xalis aktiv pozisiyasını tutulan faizə vurmaqla hesablanır) (31 dekabr 2022-ci il: 59 AZN) məbləğində tanınmamış payı olmuşdur. Sıfır balans dəyəri ilə asılı müəssisələr hesabat tarixinə mənfi xalis aktiv qalıqları olan asılı müəssisələrlə təmsil olunmuşdur. Qrupun asılı müəssisələrin öhdəliklərində payının yerinə yetirilməsi ilə bağlı rəsmi öhdəliyinin olmadığını nəzərə alaraq, müvafiq asılı müəssisələrə investisiyanın balans dəyəri maliyyə hesabatlarında sıfır səviyyəsində saxlanılmışdır. Asılı müəssisələrin şərti öhdəlikləri və təəhhüdləri Qeyd 37-də açıqlanır.

Mülkiyyət payı 20 faizədək olan investisiyaların asılı müəssisələr kimi uçota alınması Qrupun investisiya obyektinin idarə heyətində təmsil olunması, siyasətin formalaşması proseslərində və ya mühüm texniki məlumatların təqdim olunmasında iştirak etməsi faktına əsaslanır.

20. Ticarət və sair kreditor borcları və müqavilə öhdəlikləri

	2023	2022
Ticarət kreditor borcları	5,804	7,269
Hesablanmış öhdəliklər	3,263	2,350
Sair kreditor borcları	1,027	1,298
Cəmi maliyyə kreditor borcları	**10,094**	**10,917**
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	411	591
Cəmi ticarət və sair kreditor borcları	**10,505**	**11,508**

8,764 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 9,928 AZN) məbləğində maliyyə kreditor borcları, əsasən ABŞ dolları olmaqla, xarici valyutalarda ifadə olunmuşdur. Kreditor borclarına əsasən xam neft, neft məhsulları, qazın alışı və Qrupun təchizatçıları tərəfindən göstərilmiş tikinti, qazma, nəqletmə və kommunal xidmətlər ilə bağlı yaranan borclar daxildir.

Qrupun hesablanmış öhdəlikləri alınmış xam neft və neft məhsulları üçün hələ hesab-faktura alınmamış öhdəliklərdən ibarətdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə, 26 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 27 AZN) məbləğində əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödəniş üzrə öhdəliklərin cari hissəsi işçilərə ödəniləcək məbləğlərə daxil edilmişdir.

Müqavilə öhdəlikləri

31 dekabrda qalan icra öhdəliklərinə (yerinə qismən yetirilmiş və ya yetirilməmiş) bölüşdürülmüş əməliyyat qiymətləri aşağıda təqdim edilir:

	2023	2022
Bir il ərzində	641	1,336
Bir ildən çox (Qeyd 25)	112	107
Cəmi müqavilə öhdəlikləri	**753**	**1,443**

Qısamüddətli müqavilə öhdəlikləri əsasən tikinti layihələri və malların və xidmətlərin satışı üçün, müvafiq olaraq, 295 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 244 AZN) və 346 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 1,078 AZN) məbləğində alınmış avans ödənişlərdən ibarətdir.

2023-cü il ərzində qısamüddətli müqavilə öhdəliklərinin qalığı müştərilərdən yeni avans ödənişlərinin alınmasına görə 4,736 AZN məbləğində artmışdır. İcra öhdəlikləri yerinə yetirildikdən sonra, müqavilə öhdəklərindən 5,431 AZN konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabata daxil edilmiş və 2023-cü il ərzində gəlirlər kimi tanınmışdır.

Bir ildən çox müddətdə yerinə yetirilməsi gözlənilən qalan icra öhdəliklərinin əksəriyyəti Bursagaz və Kayserigaz tərəfindən həyata keçirilən qazlaşdırma işləri üçün alınmış haqlara aiddir. Bu öhdəliklər sair uzunmüddətli öhdəliklərdə təqdim edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

21. Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	**Faiz dərəcəsi**	**Ödəniş tarixi**	**İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi**	**31 dekabr 2023-cü il tarixində balans**
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	1.00% - 12.00%	yanvar 2024 − dekabr 2024	3,599	2,839
Türk lirəsi ilə qısamüddətli vəsaitlər	11.90% - 37.00%	yanvar 2024 − iyun 2024	7,089	427
Gürcüstan larisi ilə qısamüddətli vəsaitlər	8.25% - 16.25%	yanvar 2024 − noyabr 2024	356	207
Avro ilə qısamüddətli vəsaitlər	1.64% - 8.50%	yanvar 2024 − mart 2024	39	114
Sair valyutalarda qısamüddətli vəsaitlər	4.00% - 23.00%	mart 2024 − avqust 2024		86
Uzunmüddətli vəsaitlərin cari hissəsi				2,034
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				**5,707**

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakı vəsaitlərdən ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	**Faiz dərəcəsi**	**Ödəniş tarixi**	**İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi**	**31 dekabr 2023-cü il tarixində balans**
ABŞ dolları ilə uzunmüddətli vəsaitlər	0.10% - 12.27%	yanvar 2025 – oktyabr 2031	8,560	10,905
Avro ilə uzunmüddətli vəsaitlər	2.25% - 3.58%	avqust 2026 − May 2027	916	1,068
AZN ilə uzunmüddətli vəsaitlər	0.16%	yanvar 2041	144	64
Sair valyutalarda uzunmüddətli vəsaitlər	1.5%	aprel 2039		90
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri				**12,127**

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	**Faiz dərəcəsi**	**Ödəniş tarixi**	**İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi**	**31 dekabr 2022-ci il tarixində balans**
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	1.00%-12.00%	yanvar 2023-cü il − dekabr 2023-cü il	3,114	4,812
Türk lirəsi ilə qısamüddətli vəsaitlər	11.90%-37.00%	yanvar 2023-cü il − dekabr 2023-cü il	7,467	727
Gürcüstan larisi ilə qısamüddətli vəsaitlər	8.25%-16.25%	yanvar 2023-cü il − dekabr 2023-cü il	317	180
Avro ilə qısamüddətli vəsaitlər	1.64%-8.50%	yanvar 2023-cü il – dekabr 2023-cü il	102	88
Sair valyutalarda qısamüddətli vəsaitlər	4.00%-23.00%	yanvar 2023-cü il − dekabr 2023-cü il		179
Uzunmüddətli vəsaitlərin cari hissəsi				1,760
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				**7,746**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

21. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakı vəsaitlərdən ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2022-ci il tarixində balans
ABŞ dolları ilə uzunmüddətli vəsaitlər	0.10% - 11.36%	fevral 2024 – dekabr 2030	8,273	9,763
Avro ilə uzunmüddətli vəsaitlər	2.25% - 3.58%	avqust 2026 − may 2027	917	1,124
AZN ilə uzunmüddətli vəsaitlər	0.16%	yanvar 2041	148	68
Sair valyutalarda uzunmüddətli vəsaitlər	1.5% - 14.00%	avqust 2024 - aprel 2039		179
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri				**11,134**

22. Ödəniləcək vergilər

	2023	2022
Mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğ	406	754
Cəmi mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğ	**406**	**754**
Hesablanmış ƏDV	500	458
Sosial sığorta ayırmaları	18	18
Sair ödəniləcək vergilər	227	261
Cəmi sair ödəniləcək vergilər	**745**	**737**
Cəmi ödəniləcək vergilər	**1,151**	**1,491**

Qrupun Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi əsasında fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri olan komponentləri ödəyəcəkləri vergi məbləğlərini alınacaq vergilər və vergi üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirmək hüququna malikdirlər. Ödəniləcək sair vergilər qalığına ƏDV, əmlak vergisi, aksiz vergisi, gəlir vergisi, qiymət marjası üzrə vergi öhdəliklərinin alınacaq vergilər və vergi üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirilməsi daxildir.

23. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup neft-qaz hasilatı və saxlama avadanlıqlarının istismardan çıxarılması və ətraf mühitin təmizlənməsi ilə bağlı hüquqi və konstruktiv baxımından öhdəlik daşıyır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə müvafiq öhdəliklər üçün ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	2023	2022
1 yanvarda balans dəyəri	**1,143**	**2,066**
Əlavələr	47	117
ŞD HPBS-də əlavə 4.35% payın alınması	−	160
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	77	91
Hesablamalardakı dəyişikliyin təsiri	(35)	(842)
Məzənnə fərqləri	7	−
Satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklərə köçürmə	(29)	(449)
31 dekabrda balans dəyəri	**1,210**	**1,143**

HPBS-lərə aid aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər podratçılar tərəfindən çəkilmiş əsaslı məsrəflərə əsasən müəyyən edilir və bunların ödənilməsi müvafiq HPBS-lərin başa çatma müddətləri ilə məhdudlaşır.

Qrupun aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlikləri ilə bağlı maksimal xərcləri, əsasən, Azərbaycan Respublikasında aşağıdakı neft-qaz kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi və işlənməsi yataqları ilə təmsil olunur:

23. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə istifadə edilən istehsal avadanlığının istismardan çıxarılması ilə bağlı Azneft İstehsalat Birliyinin ("Azneft İB") qiymətləndirilmiş xərcləri 1,832 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 1,802 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 8.50 faiz diskont dərəcəsindən (2022-ci il: 8.90 faiz) istifadə etmişdir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Azərbaycan (ACG) Limited ("AzAÇG") layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı AzAÇG-nin maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 1,966 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 1,901 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.76 faiz diskont dərəcəsindən (31 dekabr 2022-ci il: 7.03 faiz) istifadə etmişdir.

31 mart 2023-cü il tarixinə Şah Dəniz layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Azərbaycan Şah Dəniz ("AzŞD") şirkətinin maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 907 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 896 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.87 faiz diskont dərəcəsindən (31 dekabr 2022-ci il: 6.99 faiz) istifadə etmişdir.

31 mart 2022-ci il tarixində AzŞD-nin aktivlərin ləğv edilməsi öhdəlikləri satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklərə yenidən təsnif edilmişdir. Köçürmə baş verənədək öhdəlik balansında sonrakı hərəkət satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklərdə tanınır. 31 mart 2023-cü il tarixinə bu öhdəlik qalığının balans dəyəri sıfırdır (CQD-yə köçürülmüşdür).

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Abşeron layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Qrupun maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 240 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 286 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.93 faiz diskont dərəcəsindən istifadə etmişdir (31 dekabr 2022-ci il: 7.20 faiz). 2023-cü ilin avqust ayında Qrup Abşeron yatağında 15 faiz iştirak payının satışı ilə bağlı aktivlərin ləğv olunması öhdəliyini satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli öhdəliklərə təsnif etmişdir (Qeyd 13). 31 dekabr 2023-cü il tarixinədək öhdəlik qalığının sonrakı hərəkəti birbaşa satış üçün saxlanılan aktivlərlə əlaqəli olan öhdəliklərin tərkibində tanınmışdır.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Ümid-Babək Kəşfiyyat və İstehsalat layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Qrupun maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 184 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 175 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.93 faiz diskont dərəcəsindən istifadə etmişdir (31 dekabr 2022-ci il: 6.99 faiz).

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun neft-qaz əmlakı və avadanlığının xalis balans dəyərinə neft-qaz hasilatı obyektləri, boru kəmərləri, müvafiq emal avadanlıqları və saxlama avadanlıqlarının istismardan çıxarılması, o cümlədən ləğvetmə və ərazinin bərpası ilə bağlı 282 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 519 AZN) məbləğində xərclər daxil edilmişdir (Qeyd 16).

Aktivlərin ləğv edilməsi üzrə öhdəliklər Qrup tərəfindən aktivlərin istismardan çıxarılması üçün təxmin edilən gələcək xərclərin cari dəyərindən istifadə etməklə ölçülür. Rəhbərlik, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və lazım gəldikdə, öhdəliyə uyğun riskləri əks etdirən diskont dərəcələrini müəyyən edir. Diskont dərəcələri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və ləğvetmə və sahənin bərpası xərclərini diskontlaşdırmaq üçün istifadə olunur. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə istifadə edilən diskont dərəcəsi 6.76-8.50 faiz (31 dekabr 2022-ci il: 6.99-8.90 faiz) aralığında olmuşdur.

Ləğvetmə və sahənin bərpası xərcləri ilə bağlı diskont edilmiş nağd pul hərəkətlərinin hesablanması zamanı aşağıdakı inflyasiya dərəcələri tətbiq edilmişdir (Azərbaycanın diskont dərəcəsi Azərbaycanın defolt riski və ABŞ ilə inflyasiya fərqini nəzərə almaqla düzəliş edilmiş ABŞ dövlət istiqrazlarının gəlirliliyindən əldə edilən risksiz dərəcəyə əsaslanır).

23. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı)

Azərbaycan:

İl	2024	2025	2026	2027	2028	2029 və sonra
İnflyasiya dərəcəsi	6.04%	5.52%	4.81%	4.65%	4.51%	3.43%

ABŞ:

İl	2024	2025	2026	2027	2028	2029 və sonra
İnflyasiya dərəcəsi	2.63%	1.99%	2.29%	2.13%	2.11%	2.09%

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş inflyasiya dərəcələri rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 102 AZN çox / 62 AZN az olardı. Ehtiyat gələcək xərclərin və qurğuların və boru kəmərlərinin iqtisadi müddətinin ən yaxşı təxminlərinə əsaslansa da, bu xərclərin həcmi və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

24. Təxirə salınmış gəlir

	2023	2022
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	**70**	**65**
Mənfəət və ya zərərə aid edilmiş	(6)	(6)
İl ərzində alınmış	55	11
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	**119**	**70**

31 dekabr 2023-cü il tarixinə təxirə salınmış gəlirin uzunmüddətli hissəsi, əsasən, Azərbaycan Respublikasında və Gürcüstanda şəhərətrafı və kənd ərazilərinin qazlaşdırılması məqsədilə alınmış, müvafiq olaraq, 26 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 32 AZN) və 93 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 38 AZN) məbləğində dövlət qrantlarından ibarətdir.

25. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər

Sair öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2023	2022
Törəmə öhdəliklər	862	2,198
Payların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında öhdəliklər	580	626
Sair öhdəliklər	54	40
Cəmi sair maliyyə öhdəlikləri	**1,496**	**2,864**
O cümlədən:		
Cari	1,012	667
Uzunmüddətli	484	2,197
Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödəniş	82	102
Müqavilə üzrə öhdəlik (Qeyd 20)	112	107
Birgə müəssisələrdən alınmış avanslar	219	–
Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəlik	42	52
Sair öhdəliklər	39	160
Cəmi sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə öhdəlikləri	**494**	**421**
Cəmi sair öhdəliklər	**1,990**	**3,285**

25. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər (davamı)

Törəmə öhdəliklər

Qrupun 112 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 105 AZN) məbləğində marjinal tələblərə dair maliyyə öhdəlikləri, 633 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 1,633 AZN) məbləğində sənəd mövqeli qiymətli kağızlar üzrə reallaşdırılmamış zərərləri və 95 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 381 AZN) məbləğində fiziki mövqeli qiymətli kağızlar üzrə reallaşdırılmamış zərərləri var. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə bu öhdəliklərin cari hissəsi 705 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 584 AZN) olmuşdur.

Payların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında öhdəliklər

2017-ci ilin fevral ayında Abşeron HPBS-nin kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsi uğurla başa çatdırılmış və Qrup işlənmə mərhələsi başlayana qədər payların ötürülməsi haqqında saziş əsasında digər tərəfin saxladığı Abşeron Ofşor 2 HPBS-də ("Abşeron HPBS") iştirak payı ilə əlaqədar öhdəliyin tanınmasına başlamışdır. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun Abşeron HPBS əsasında daşıdığı öhdəlik 410 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 470 AZN) olmuşdur.

Əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar – Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə plan

Qrup, Türkiyə Respublikasının Əmək Qanununa uyğun olaraq, bir il əmək fəaliyyəti göstərmiş və kifayət qədər əsaslandırılmamış səbəbə görə əmək müqaviləsinə xitam verilmiş, hərbi xidmətə çağırılmış, vəfat etmiş və ya 25 illik əmək fəaliyyətindən (qadınlar üçün 20 il) sonra təqaüdə çıxmış hər bir işçiyə əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı mükafatlandırmalar ödəməlidir. Ehtiyat işçilərin təqaüdə çıxması ilə bağlı Qrupun gələcəkdə yaranması ehtimal edilən öhdəliyinin cari dəyərinin təxmin edilməsi vasitəsilə hesablanır. 19 saylı MUBS-yə uyğun olaraq, müəssisələrin pensiya planlarında nəzərdə tutulan öhdəliyini hesablamaq üçün aktuari üsulları tətbiq edilməlidir. Müvafiq olaraq, ümumi öhdəliyin hesablanması üçün aşağıdakı aktuari fərziyyələri istifadə edilmişdir:

	2023	**2022**
Diskont dərəcəsi (faiz)	1.98	0.5
Təqaüdə çıxma ehtimalı (faiz)	97.8	97.8

Əmək fəaliyyətinin hər bir ili üçün maksimal öhdəliyin inflyasiyaya görə artması əsas fərziyyə hesab edilir. Buna görə, tətbiq edilmiş diskont dərəcəsi gələcəkdə baş verəcək inflyasiyanın gözlənilən təsirinə görə düzəliş etdikdən sonra gözlənilən faktiki dərəcəni əks etdirir.

26. Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi

31 dekabr 2023-cü ildə Qrupun SOCAR Petroleum QSC-nin 49 faizlik payının və SOCAR Trading-in 50 faizlik payının alınması üçün hər biri üçün 65 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 65 AZN) məbləğində cari təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi olmuşdur.

Bundan əlavə Qrupun TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-nin 7 faizlik payının alınması üçün 316 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 456 AZN) məbləğində təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi olmuşdur (Qeyd 7), bundan 146 AZN cari öhdəlik kimi təsnif edilmişdir (31 dekabr 2022-ci il: sıfır).

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

27. İcarələr

Aşağıdakı cədvəllərdə Qrupun istifadə hüququ olan aktivləri və icarə öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətlər göstərilir:

İstifadə hüququ olan aktivlər	**Binalar və tikililər**	**Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları**	**Maşın və avadanlıqlar**	**Gəmilər və liman avadanlıqları**	**Sair**	**Cəmi**
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	**186**	**133**	**95**	**320**	**73**	**807**
Əlavələr	47	1	–	139	6	**193**
Dəyişkən icarə ödənişinə düzəliş	(1)	–	2	–	1	**2**
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(34)	(1)	–	–	(6)	**(41)**
Dəyərsizləşmə (Qeyd 30)	–	(48)	–	–	–	**(48)**
İcarə müqaviləsinin dəyişdirilməsi	11	2	–	(15)	–	**(2)**
İl üzrə köhnəlmə xərci (Qeyd 30)	(28)	(11)	(1)	(102)	(15)	**(157)**
Hesabat valyutasına çevirmə	16	149	(22)	–	(2)	**141**
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	**197**	**225**	**74**	**342**	**57**	**895**
Əlavələr	123	24	–	–	8	**155**
İcarə müqaviləsinin dəyişdirilməsi	3	–	9	(1)	2	**13**
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	–	(9)	–	(5)	(1)	**(15)**
Dəyərsizləşmə (Qeyd 30)	–	(94)	–	–	–	**(94)**
İl üzrə köhnəlmə xərci (Qeyd 30)	(78)	(9)	(1)	(76)	(11)	**(175)**
Hesabat valyutasına çevirmə	13	17	(24)	–	2	**8**
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	**258**	**154**	**58**	**260**	**57**	**787**

94 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 48 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə zərəri istifadə hüququ olan aktivlərdə tanınmış və Türkiyədə yerləşən anbarlarla bağlıdır (Qeyd 30).

İcarə öhdəlikləri	**Binalar və tikililər**	**Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları**	**Maşın və avadanlıqlar**	**Gəmilər və liman avadanlıqları**	**Sair**	**Cəmi**
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	**225**	**229**	**169**	**389**	**54**	**1,066**
Əlavələr	47	1	–	139	6	**193**
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(34)	(1)	–	–	(6)	**(41)**
İcarə müqaviləsinin dəyişdirilməsi	11	2	–	(15)	–	**(2)**
Faiz xərci	14	19	1	15	6	**55**
Ödənişlər	(40)	(44)	(8)	(116)	(9)	**(217)**
Məzənnə fərqindən zərərlər, xalis	3	134	–	4	–	**141**
Hesabat valyutasına çevirmə	(7)	(89)	(49)	(1)	3	**(143)**
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	**219**	**251**	**113**	**415**	**54**	**1,052**
Əlavələr	123	24	–	–	8	**155**
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	–	(9)	–	(5)	(1)	**(15)**
İcarə müqaviləsinin dəyişdirilməsi	3	–	9	(1)	2	**13**
Faiz xərci	20	16	2	19	2	**59**
Ödənişlər	(79)	(28)	(2)	(85)	(11)	**(205)**
Məzənnə fərqindən zərər/(gəlir), xalis	2	174	(1)	–	3	**178**
Hesabat valyutasına çevirmə	8	(129)	(38)	(2)	(1)	**(162)**
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	**296**	**299**	**83**	**341**	**56**	**1,075**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

27. İcarələr (davamı)

	2023	**2022**
O cümlədən:		
Cari icarə öhdəlikləri	215	178
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	860	874

Aşağıda konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirdə tanınmış məbləğlər göstərilir:

	2023	**2022**
İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci (Qeyd 33)	59	55
Məzənnə fərqindən zərərlər, xalis	178	141
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlmə xərci (Qeyd 30)	175	157
Dəyişkən icarə ödənişləri ilə bağlı xərc (ümumi və inzibati xərclərə daxil edilmişdir)	60	13
Dəyərsizləşmə (Qeyd 30)	94	48
Hesabat valyutasına çevirmə, xalis	(170)	(284)
Qısamüddətli icarələrlə bağlı xərclər (satışların maya dəyərinə daxil edilmişdir)	147	145
Cəmi	**543**	**275**

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda tanınmış məbləğlər göstərilir:

	2023	**2022**
Maliyyələşdirmə fəaliyyətlərinin tərkibində icarə öhdəliyinin əsas məbləği üçün nağd ödənişlər	(100)	(151)
Əməliyyat fəaliyyətlərinin tərkibində ödənilmiş faiz üçün icarə öhdəliyinin faiz məbləği üçün nağd ödənişlər	(105)	(66)
Əməliyyat fəaliyyəti tərkibində qısamüddətli icarə ödənişləri	(123)	(162)
Əməliyyat fəaliyyəti tərkibində dəyişən icarə ödənişləri	(8)	(5)
Cəmi	**(336)**	**(384)**

Qrup icarədar qismində

Qrup əmlak, tikili və avadanlıq daxilində bina və tikililər kimi təsnifləşdirilən, əsasən 155 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 165 AZN) məbləğində qazma qurğularından ibarət əməliyyat icarəsi müqavilələri bağlamışdır. Qazma qurğuları Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı neft və qaz yataqlarında qazma işlərinin aparılması üçün istifadə edilir.

28. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir

Nizamnamə kapitalı

SOCAR, Qrupun bir holdinq şirkəti olaraq, dövlət müəssisəsi hüquqi statusuna malikdir. 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan ildə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən nizamnamə kapitalında artım qeydiyyata alınmış və müvafiq olaraq, 254 AZN məbləğində əlavə ödənilmiş kapital nizamnamə kapitalına köçürülmüşdür (31 dekabr 2022-ci il: 12 AZN).

Əlavə ödənilmiş kapital ("ƏÖK")

31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan ildə Dövlət Qrupun nizamnamə kapitalına 320 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 267 AZN) məbləğində vəsait yatırmışdır. Nizamnamə kapitalında artım qeydiyyata alınana qədər bu məbləğ ƏÖK-ə daxil edilmişdir.

28. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir (davamı)

Dövlətə ayırmalar

Hökumətin qərarlarına əsasən, Qrupdan vaxtaşırı olaraq birbaşa nağd qoyuluşlar etmək və ya Hökumət üçün aparılan tikinti və təmir işlərini maliyyələşdirmək (o cümlədən aktivlərin köçürülməsi) tələb olunur. 2023-cü il ərzində birbaşa Hökumətə köçürülən pul vəsaitlərinin məbləği 770 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 527 AZN) təşkil etmiş və əsasən, Azərbaycan Respublikasında istirahət, nəqliyyat, təhsil və tibb infrastrukturunun təmiri, tikintisi və yenidən qurulması üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Dövlətə ödənilmiş dividend

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup Dövlətə 200 AZN məbləğində dividend ödəmişdir. Qrup 2023-cü il ərzində heç bir dividend bəyan etməmiş və ödəməmişdir.

Qeyri-nəzarət payları ilə əməliyyatlar

2023-cü il ərzində STEAŞ Rafineri Holding A.Ş.-dəki ("RHAS") 20 faizlik payını Petkim-ə (STEAŞ-ın 51 faizlik pay saxladığı törəmə müəssisə) satmışdır. Nəticədə, alınmış investisiyanın Petkim-in qeyri-nəzarət payına aid olan hissəsi (satılmış 20 faizin 49 faizi) bölüşdürülməmiş mənfəətdən və məcmu məzənnə fərqlərindən müvafiq olaraq 233 AZN və 334 AZN məbləğində birbaşa Kapital vasitəsilə qeyri-nəzarət payına düzəliş kimi tanınmışdır.

29. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili

	2023	2022
Xalis xam neft	48,923	67,571
Xalis neft məhsulları	18,990	24,281
Xalis təbii qaz	9,581	17,762
Neft-kimya məhsulları	4,649	6,779
Kirayə gəliri	341	25
Sair gəlirlər	2,717	2,810
Cəmi gəlirlər	**85,201**	**119,228**

Xam neftin və təbii qazın satışından əldə olunan gəlirlər, beynəlxalq bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiymət arasındakı fərqə, ixrac üzrə Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunan vergi çıxılmaqla göstərilir. Bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiymət arasındakı fərqə 30 faiz dərəcəsində vergi tətbiq edilir və vergi məbləği Dövlət Büdcəsinə köçürülür.

Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər 725 AZN (2022-ci il: 667 AZN) məbləğində aksiz vergisi çıxılmaqla göstərilir.

AÇG HPBS və Şah Dəniz HPBS daxil olmaqla, bütün HPBS-lər üzrə gəlirlərdən yuxarıda göstərilən aksiz və ixrac vergiləri tutulmur.

30. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili

Qrupun xərclərinin növlərinə görə bölgüsü aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2023	2022
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	11	71,845	99,347
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri		2,444	2,352
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi		2,105	1,847
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	3,16	1,936	605
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət		1,653	2,828
Təmir və texniki xidmət xərcləri		592	585
Kommunal xərclər		550	603
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər		208	410
GKZ		203	245
Satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərə yenidən qiymətləndirmə üzrə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri	13	192	−
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	27	175	157
Mədən vergisi		144	151
Amortizasiya xərcləri	17	99	78
İstifadə hüququ olan aktivlərin dəyərsizləşməsi	27	94	48
Birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi	3, 18	−	26
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlarda dəyişiklik		10	21
Sair		1,315	1,347
Cəmi satışların maya dəyəri, kəşfiyyat və qiymətləndirmə, paylaşdırma, ümumi və inzibati xərclər, GKZ, və sair əməliyyat xərcləri		**83,565**	**110,650**

"Sair" sətrinə əsasən sabit qaimə məsrəfləri, qısamüddətli və aşağı qiymətli icarə, sığorta, məsləhət, audit, təhlil, digər əminliyin təmin edən tapşırıqla bağlı xidmətlər, qeyri-audit, yeni biznesin inkişafı ilə bağlı uğur haqları, satış və marketinq, rabitə və İT xidmətləri və s. ilə bağlı xərclər daxildir.

Maliyyə hesabatlarının əhatə etdiyi il ərzində EY şəbəkəsinin şirkətləri tərəfindən Qrupa göstərilən xidmətlər üçün haqlar audit, təhlil və əminliyin təmin edilməsini nəzərdə tutan digər xidmətlər üçün 12 AZN, qeyri-audit xidmətləri üçün isə 8 AZN (2022-ci il: müvafiq olaraq 12 AZN və 5 AZN) təşkil edir. Bundan əlavə, hesabat tarixindən sonra qeyri-audit xidmətləri üçün 1 AZN məbləğində hesab-faktura kəsilmişdir. Qrupun audit komitəsi EY-in qeyri-audit xidmətlərinin göstərilməsinə cəlb edilməsi üçün təsdiqdən öncə yerinə yetirilməli olan prosedurlar tətbiq etmişdir.

"Sosial xərclər"ə əsasən dövlət orqanlarına 300 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 214 AZN) məbləğində maliyyə dəstəyi və sponsorluqla bağlı xərclər daxildir.

31. Sair əməliyyat gəliri

	Qeyd	2023	2022
MZƏD ilə kapital alətləri üzrə ədalətli dəyər gəlirləri	6	263	243
ŞD HPBS və CQBK-də iştirak payının satışından əldə edilən gəlir	13	207	−
Dəyərsizləşmə xərcinin qaytarılması üzrə gəlir	3,16,18	72	97
Dövlət qrantı		6	6
Satış üçün saxlanılan asılı müəssisədən alınmış dividend	7, 19	−	247
Diskont dərəcəsində dəyişiklik		−	196
Sair		295	210
Cəmi sair əməliyyat gəliri		**843**	**999**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

32. Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri

	2023	2022
Əlaqəli tərəflərdən kredit borcları üzrə faiz gəlirləri	216	113
Müddətli depozitlər və bank hesabları üzrə faiz gəlirləri	238	220
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə faiz gəlirləri	79	–
Sair	131	34
Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri, cəmi	**664**	**367**

33. Maliyyə xərcləri

	Qeyd	2022	2021
Faiz xərcləri		1,653	1,365
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş		104	102
İcarə öhdəliyi: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	27	59	55
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş		11	10
İşçilərə ödənişlər üzrə faiz xərcləri		4	3
Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş		2	2
Cəmi maliyyə xərcləri		**1,833**	**1,537**

34. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Cari vergi xərcləri	922	1,298
Təxirə salınmış vergi (faydası)/ xərci	(316)	141
Mənfəət və ya zərərdə mənfəət vergisi xərci	**606**	**1,439**
SMG-də uçota alınmış təxirə salınmış vergi	**(12)**	**(30)**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

34. Mənfəət vergisi (davamı)

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin üzləşdirilməsi aşağıda göstərilir:

	2023	2022
Vergidən əvvəl mənfəət	**2,679**	**10,863**
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsi ilə nəzəri vergi xərci	**536**	**2,173**
Müəyyən törəmə müəssisələr üzrə müxtəlif vergi dərəcələrinin təsiri (22, 25 və 27 faiz)	44	3
Vergitutma məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilə bilməyən maddələrin vergiyə təsiri:		
- vergidən azad edilən gəlir	(378)	(1,139)
- çıxılmayan xərclər	256	210
Tanınmayan təxirə salınmış vergi aktivi	601	271
MHBS-də tanınmayan gəlir	108	60
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin tanındığı istifadə olunmamış investisiya güzəştləri	(34)	(72)
Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivinin tanınması	(95)	(36)
Yenidən hesablanmış vergi	(175)	14
Mənfəət vergi dərəcəsi ilə dividendlər üzrə ödəmə mənbəyindən vergi dərəcəsi arasındakı fərqin təsiri	(119)	(99)
Törəmə müəssisələrdən kənar fərqlər üzrə tanınan təxirə salınmış vergi (faydası)/xərci (Qeyd 3)	(100)	251
Vergi uçotunda ƏTA-nın yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan təxirə salınmış vergi effekti	(79)	(245)
Sair	41	48
Mənfəət və ya zərərdə təqdim olunan mənfəət vergisi xərci	**606**	**1,439**

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsasən sosial yönümlü, işçilər üzrə xərclər və maliyyə xərclərin gəlirdən çıxıla bilməsi üzrə məhdudiyyətlərdən ibarətdir. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri əsasən, Qrupun törəmə müəssisələrinin cari ilin vergi zərərlərini, habelə ƏTA üzrə dəyərsizləşmə xərclərini əks etdirir və bu vergi zərərlərinin istifadəsi gözlənilmir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə tanınmamış təxirə salınmış cəmi vergi aktivinin məbləği 1,545 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 1,039 AZN) təşkil etmişdir.

Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərindən yaranan faydalar il ərzində cari vergi xərclərini 95 AZN məbləğində (2022-ci il: 36 AZN) azaltmaq üçün istifadə edilmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

34. Mənfəət vergisi (davamı)

MHBS və müvafiq vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə məlumatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergiyə təsiri aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2023-cü il	Mənfəətə/ (zərərə) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/ (zərərə) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq	31 dekabr 2023
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Keçmiş illərin vergi zərərləri	62	(1)	–	2	63
Hesablamalar	27	10	–	4	41
Ticarət və sair debitor borcları	(18)	(13)	–	–	(31)
Ticarət və sair kreditor borcları	(4)	6	–	–	2
Mal-material ehtiyatları	30	(15)	–	(2)	13
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	581	230	7	(3)	815
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	56	(6)	–	(4)	46
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	99	(5)	–	5	99
Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəlik	1	(10)	2	9	2
Sair	152	(44)	(3)	5	110
Təxirə salınmış vergi aktivləri	**986**	**152**	**6**	**16**	**1,160**

	1 yanvar 2023-cü il	Mənfəətə/ (zərərə) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/ (zərərə) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq	31 dekabr 2023
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Hesablamalar	48	(10)	–	(1)	37
Törəmə müəssisələr və asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(652)	73	3	3	(573)
Qeyri-maddi aktivlər	(70)	(2)	–	(5)	(77)
Ticarət və sair kreditor borcları	11	(1)	–	–	10
Ticarət və sair debitor borcları	(71)	40	–	–	(31)
Mal-material ehtiyatları	(41)	5	–	(1)	(37)
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	(1,591)	36	–	(22)	(1,577)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	198	22	4	(3)	221
Sair	(52)	39	(1)	(1)	(15)
Təxirə salınmış vergi aktivləri üzrə ehtiyat	–	(38)	–	–	(38)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	**(2,220)**	**164**	**6**	**(30)**	**(2,080)**

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

34. Mənfəət vergisi (davamı)

	1 yanvar 2022-ci il	Mənfəətə/ (zərərə) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/ (zərərə) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsin-dən yaranan fərq	31 dekabr 2022-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Keçmiş illərin vergi zərərləri	23	42	–	(3)	62
Hesablamalar	–	26	(8)	9	27
Ticarət və sair debitor borcları	1	(5)	–	–	(4)
Ticarət və sair kreditor borcları	11	(29)	–	–	(18)
Mal-material ehtiyatları	24	9	–	(3)	30
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	681	67	–	(167)	581
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	112	(54)	–	(2)	56
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	27	70	11	(9)	99
Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəlik	1	–	–	–	1
Sair	56	86	27	(17)	152
Təxirə salınmış vergi aktivləri	**936**	**212**	**30**	**(192)**	**986**

	1 yanvar 2022-ci il	Mənfəətə/ (zərərə) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/ (zərərə) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsin-dən yaranan fərq	31 dekabr 2022-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Hesablamalar	50	–	–	(2)	48
Törəmə müəssisələr və asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(395)	(252)	(4)	(1)	(652)
Qeyri-maddi aktivlər	(68)	6	–	(8)	(70)
Ticarət və sair kreditor borcları	28	(13)	–	(4)	11
Ticarət və sair debitor borcları	(68)	(3)	–	–	(71)
Mal-material ehtiyatları	(67)	26	–	–	(41)
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	(1,401)	(24)	–	(166)	(1,591)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	262	(60)	(3)	(1)	198
Sair	(29)	(33)	7	3	(52)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	**(1,688)**	**(353)**	**–**	**(179)**	**(2,220)**

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından, Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun sair müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və vergilər konsolidasiya olunmuş vergi zərəri olduğu halda belə hesablana bilər. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bir dövrdə yaranmış vergi zərərləri beş ilədək davam edən sonrakı dövrlərə keçirilə bilər.

Qrup, törəmə müəssisəsi olan AzAÇG vasitəsilə AÇG HPBS-nin iştirakçısıdır. 2023-cü il ərzində AzAÇG 25 faiz dərəcəsində mənfəət vergisini hesablamış və ödəmişdir.

34. Mənfəət vergisi (davamı)

Azərbaycan Respublikası, Türkiyə və Gürcüstan hökumətləri, Qrupun törəmə müəssisəsi AzBTC və BTC Layihəsinin digər iştirakçıları Tranzit Ərazisinə Malik Ölkənin Hökuməti ilə Sazişlər ("TƏMÖHS") imzalamışlar. TƏMÖHS-lər BTC Layihəsi üzrə hüquq və maliyyə rejimlərini və sərmayəçilərə BTC Layihəsinin müvəffəqiyyətini təmin etmək məqsədilə tələb edilən məsələlərlə bağlı müvafiq dövlətlərdən hüquq və zəmanətlərin verilməsi daxil olmaqla, tərəflərin qarşılıqlı hüquq və vəzifələrini müəyyənləşdirir. TƏMÖHS-lərin müddəalarına müvafiq olaraq, BTC Layihəsi iştirakçılarının hər biri fərdi olaraq Azərbaycan və Gürcüstanda mənfəət vergisi ödənişlərinə görə öhdəlik daşıyır və hər vergi müddəti üçün bəyannamələrin təqdim edilməsinə görə cavabdehdir. Müvafiq olaraq, Şirkət BTC Layihəsində iştirakı ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. TƏMÖHS müddəalarına uyğun olaraq, Azərbaycanda mənfəət vergisi dərəcəsi 31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə iyirmi yeddi faiz (27 faiz) təşkil edir.

Bundan əlavə, Qrupun asılı müəssisəsi CQD vasitəsilə Şah Dəniz HPBS-nin dolayı iştirakçısıdır. Şah Dəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, CQD mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. Buna baxmayaraq, HPBS-yə uyğun olaraq, Dövlət podratçı tərəflərin adından Dövlətə aid olan mənfəət neftinin satışları üzrə gəlirdən vergilərin ödənilməsini aparır. Buna görə də 2023-cü və 2022-ci illər üzrə Şah Dəniz layihəsi ilə əlaqədar mənfəət vergisi tanınmamışdır.

Qrup, törəmə müəssisəsi olan STEAŞ şirkəti vasitəsilə Türkiyənin vergi sistemində fəaliyyət göstərir.

2023-cü il ərzində qəbul edilmiş yeni qanunla 2023-cü ildə və sonrakı illərdə əldə edilən gəlir üçün mənfəət vergi dərəcəsi 23 faizdən 25 faizə artırılmışdır. Dəyişikliklər həmçinin yenidən qiymətləndirilmiş aktivlər satıldıqda vergiyə cəlb olunan kapital gəlirlərini azaldır. Bundan əlavə, Türkiyədə vergi kitabları 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə İstehsalçı Qiymətləri İndeksi ("İQİ") əsasında hiperinflyasiyanın təsirini nəzərə almaqla indeksləşdirilmişdir.

Qrup İsveçrənin vergi sistemində törəmə şirkətləri olan SOCAR Energy Holdings AG və SOCAR Trading vasitəsilə fəaliyyət göstərir. SOCAR Energy Holding AG-yə tətbiq edilən Sürix kantonundakı mənfəət vergisi dərəcəsi 19.7 faiz (31 dekabr 2022-ci il: 19.7 faiz) olmuşdur. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Cenevrə kantonunda qeydiyyata alınmış SOCAR Trading-ə tətbiq edilən vergi dərəcəsi 13.9 faiz (31 dekabr 2022-ci il: 13.9 faiz) olmuşdur.

Qrupun törəmə müəssisələri − SOCAR Overseas MMC, Gacrux Middle East Investments Holding LTD, Azərbaycan (CQBK) LTD və Sermaye Investment Limited vergilərdən azad edilmişdir.

Qrupun törəmə müəssisələri – "SOCAR Polymer" MMC, Karbamid Zavodu Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının, "Bakı Gəmiqayırma Zavodu" MMC isə Qaradağ Sənaye Parkının üzvüdür. Bu parkların rezidentləri mənfəət vergisi, əmlak vergisi, torpaq vergisi və ƏDV-nin ödənilməsi öhdəliyindən azad edilir. Karbamid Zavodu və Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC üçün bu imtiyazlar müvafiq olaraq 2027-ci və 2025-ci illərdə başa çatacaq. 2023-cü ildə başa çatmış korporativ mənfəət vergisi istisna olmaqla, "SOCAR Polymer" MMC üçün qalan güzəştlər 2024-cü ildə başa çatacaq.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun törəmə müəssisələrindən əmələ gələn bölüşdürülməmiş mənfəətdən irəli gələn ümumi 197 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 201 AZN) məbləğində tanınmamış təxirə salınmış vergi öhdəliyi olmuşdur. Qrup, törəmə müəssisələrinin bölüşdürülməmiş mənfəətinin yaxın gələcəkdə bölüşdürülməyəcəyini müəyyən etmişdir. Bundan əlavə, Qrup müəyyən etmişdir ki, onun müəyyən törəmə müəssisələrini yaxın gələcəkdə satmaq və ya ləğv etmək planı yoxdur. Müvafiq olaraq, Qrupun 774 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 803 AZN) məbləğində əlavə tanınmamış təxirə salınmış vergi öhdəliyi vardır.

Əlavə olaraq, Qara Dəniz Terminalı ilə Gürcüstan Maliyyə Nazirliyi arasında qəbul edilmiş qərara əsasən, kapitalın Qara Dəniz Terminalı tərəfindən Qrupa qaytarılması 134 AZN məbləğində vergi öhdəliyi yarada bilərdi. Qrup yaxın gələcəkdə kapital üzrə gəliri bölüşdürməyəcəyini müəyyən etmişdir və buna görə də təxirə salınmış vergi öhdəliyini uçota almamışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

34. Mənfəət vergisi (davamı)

SOCAR-ın MHBS-yə əsasən konsolidə edilmiş maliyyə hesabatı məqsədləri üçün 12 saylı MUBS-nin tələblərinə uyğun olaraq "GloBE Model Qaydalarının" SOCAR-a mümkün təsirinin müəyyən edilməsi üçün keyfiyyət və kəmiyyət təhlili aparılmalıdır. SOCAR 2023-cü il üçün "BEPS 2.0 Pillar Two" əsasında "GloBE" minimum verginin tətbiqinin mümkün təsirinin qiymətləndirilməsi üçün təhlil aparmışdır. Təhlil nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, SOCAR-ın şirkətlərinin rezident olduğu ölkələrdən heç biri 2023-cü il üçün "GloBE Model Qaydalarını" tətbiq etməmişdir. 2024-cü il üzrə BEPS 2.0 Pillar Two əsasında "GloBE" minimum verginin tətbiqinin mümkün təsirini hazırda qiymətləndirmək üçün SOCAR ölkələr səviyyəsində "GloBE Model Qaydaları"nın tətbiqini izləyir. 2024-cü il üzrə SOCAR-ın şirkətlərinin rezident olduğu ölkələrdən yalnız Rumıniya, Lüksemburq, Böyük Britaniya, İsveçrə və Niderland krallığı ölkə səviyyəsində "BEPS 2.0 Pillar Two" əsasında "GloBE" minimum verginin tətbiqi qaydalarını ("domestic top-up tax regulations") tətbiq etmişdir. Niderland krallığı əlavə olaraq "BEPS 2.0 Pillar Two" əsasında "Income Inclusion Rules" qaydalarını tətbiq etmişdir. 2023-cü il üçün MHBS-yə əsasən konsolidə edilmiş maliyyə hesabatı məqsədləri üçün əhəmiyyətli olan ölkələr üzrə 2022-ci ilin məlumatları əsasında müəyyən edilmiş effektiv vergi dərəcəsi "GloBE" minimum vergi həddindən (15%) aşağı deyil, qalan ölkələr üçün "GloBE" minimum verginin tətbiqinin mümkün təsiri isə 2023-cü il üçün MHBS-yə əsasən konsolidə edilmiş maliyyə hesabatı məqsədləri üçün əhəmiyyətli deyil.

35. Mühüm nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabata daxil edilməyən və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları göstərilmişdir:

	Qeyd	2023	2022
Nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları			
HPBS və asılı müəssisədə payların satılması üçün alınmış avanslar	13	5,270	–
Nağdsız əsaslı məsrəflər		814	559
Nizamnamə kapitalında artım	28	254	12
Payların ötürülməsi haqqında razılaşmalar əsasında öhdəliklərin yerinə yetirilməsi	25	(60)	–
ŞD HPBS-də əlavə 4.35% payın alınması		–	160
İcarəyə alınmış aktivlərə əlavələr	27	155	193
Əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsi		(347)	(28)
CQD tərəfindən Qrupun adından ödənilən nağd pul tələblərinə görə TANAP-dan kredit üzrə debitor borclarında azalma		(162)	(159)
Qrupun adından ödənilən nağd pul tələblərinə görə CQD-yə ödəniləcək təxirə salınmış vəsaitdə azalma		162	159
Qeyri-nəzarət payları ilə əməliyyatlar	28	(567)	–
Birgə müəssisələrə əlavə yatırım	18	46	–
Nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları		**5,565**	**896**

36. Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

	1 yanvar 2023-cü il	Pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərci	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Sair	31 dekabr 2023
Faizli borc öhdəlikləri	18,880	(2,196)	1,392	(242)	–	17,834
İcarə öhdəlikləri	1,052	(205)	59	16	153	1,075
Təxirə salınmış ödəniləcək kompensasiya	586	–	23	(1)	(162)	446
QNP-yə ödəniləcək dividend	39	(7)	–	–	(32)	–
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər	**20,557**	**(2,408)**	**1,474**	**(227)**	**(41)**	**19,355**

36. Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər (davamı)

Ödəniləcək dividendin “Sair” sütununda Hökumətə və qeyri-nəzarət payına malik səhmdarlara elan edilmiş dividend daxildir. Təxirə salınmış borc öhdəliyinin “Sair” sütununa TANAP tərəfindən CQD-yə Qrupun adından aparılan nağd ödənişin məbləği daxil edilmişdir. İcarə öhdəliklərinin “Sair” sütununa yeni icarələr və icarə üzrə yenidən qiymətləndirmələr daxildir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	1 yanvar 2022-ci il	Pul vəsait-lərinin hərəkəti	Maliyyə xərci	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Sair	31 dekabr 2022
Faizli borc öhdəlikləri	21,366	(3,356)	1,291	(472)	51	18,880
İcarə öhdəlikləri	1,066	(217)	55	(2)	150	1,052
Təxirə salınmış ödəniləcək kompensasiya	812	(72)	35	(30)	(159)	586
QNP-yə ödəniləcək dividend	39	(1)	–	–	1	39
Dövlətə ödəniləcək dividend (Qeyd 28)	–	(200)	–	–	200	–
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər	**23,283**	**(3,846)**	**1,381**	**(504)**	**243**	**20,557**

Faizli borc öhdəliklərinin “Digər” sütunu müvafiq olaraq 29 AZN və 22 AZN məbləğlərinin satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli öhdəliklərdən qısamüddətli və uzunmüddətli faizli borc öhdəliklərinə yenidən təsnifləşdirilməsi ilə təmsil olunur. Ödəniləcək dividendlərin “Digər” sütununda Hökumətə və qeyri-nəzarət səhmdarlarına bəyan edilmiş dividendlər daxildir.

Təxirə salınmış borc öhdəliyinin “Sair” sütununa TANAP tərəfindən CQD-yə Qrupun adından aparılan nağd ödənişin məbləği daxil edilmişdir. İcarə öhdəliklərinin “Sair” sütununa yeni icarələr və icarə üzrə yenidən qiymətləndirmələr daxildir.

37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti

Azərbaycan

Qrupun əməliyyatları əsas etibarı ilə Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilir. Azərbaycan iqtisadiyyatı neft-qaz qiymətlərinə xüsusilə həssasdır. Son illər Azərbaycan hökuməti daha tarazlaşdırılmış iqtisadiyyata keçidi sürətləndirmək və neft-qaz sektorundan asılılığı azaltmaq üçün ciddi iqtisadi və sosial islahatları həyata keçirir.

Qlobal təchizat zəncirlərinin pozulması, Rusiya Federasiyası ilə Ukrayna arasındakı münaqişə, eləcə də istehlakçıların mallara olan tələbatının artması 2022-ci ildə qlobal iqtisadiyyata mühüm inflyasiya təzyiqlərinin yaranması, o cümlədən əmtəə qiymətlərinin kəskin artması ilə nəticələnmişdir. 2023-cü il ərzində yuxarıda qeyd olunan amillərin qlobal iqtisadiyyata təsiri bir qədər azalmışdır. Bunun səbəblərindən biri neft və qazın bazar qiymətinin aşağı düşməsi tendensiyası ilə bağlıdır.

İnkişaf etmiş iqtisadiyyatı olan bir çox ölkələrdə siyasətçilər 2022-ci ildə balanslarını azaltmaq və faiz dərəcələrini aqressiv şəkildə artırmaqla pul siyasətlərini sərtləşdirməyə çalışmışlar. 2023-cü ildə bütün dünyada pul siyasətində nisbi sabitlik dövrü başlamışdır.

37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Beynəlxalq kredit reytinqi agentlikləri mütəmadi olaraq Azərbaycanın və Qrupun kredit reytinqini qiymətləndirir. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Fitch Azərbaycan Respublikasının və Qrupun reytinqini “BB+” səviyyəsində, lakin S&P, Azərbaycan Respublikasının reytinqini “BB+”, Qrupun reytinqini isə “BB-” səviyyəsində qiymətləndirmişdir. Moody’s İnvestors Service agentliyi Azərbaycanın və Qrupun kredit reytinqini “Ba1” səviyyəsində müəyyən etmişdir.

Türkiyə iqtisadiyyatı

Qrupun Türkiyədəki fəaliyyətinə 2023-cü ildə Türkiyə iqtisadiyyatının qeyri-sabitliyi, mühüm inflyasiya və yerli valyutanın əsas xarici valyutalara nisbətdə devalvasiyası təsir göstərmişdir. 2023-cü ildə inflyasiya meylləri davam etmişdir.

Belə ki, Türk lirəsi (TL) 2023-cü il ərzində AZN də daxil olmaqla, əsas valyutalara nisbətdə 37 faiz dəyər itirmişdir (31 dekabr 2022-ci il: 32 faiz).

2023-cü ilin ikinci yarısında Türkiyə Cümhuriyyətinin Mərkəzi Bankı (“TCMB”) ilin əvvəlində 8,5 faiz olan yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini ilin sonunda 42,50 faizə qədər artırmışdır. Görülən bu tədbirlərə baxmayaraq, inflyasiya nisbətən yüksək səviyyədə qalmışdır.

TCMB proqnozlarına uyğun olaraq, 2024-cü ilin sonunda inflyasiyanın 36%-ə düşəcəyi və azalma tendensiyasını saxlayaraq 2025-ci ilin sonuna kimi 14%-ə enəcəyi gözlənilir. Bu arada, Ümumi Daxili Məhsul (ÜDM) 2023-cü il ərzində əsasən idxalın artması hesabına 4.5 faiz artmışdır.

Qrupun rəhbərliyi mövcud şəraitdə baş verən hadisələri izləyir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi ehtiyat tədbirləri görür. Qrup likvidlik mövqeyini gündəlik monitorinq edir və onun davamlı fəaliyyəti üçün kifayət hesab edir.

Rusiya və Ukrayna arasında hərbi münaqişə

Hesabat tarixinə Qrupun Rusiya Federasiyasında və Ukraynada törəmə müəssisələri olmuşdur.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Rusiya Federasiyasında yerləşən törəmə müəssisənin ümumi aktivləri və öhdəlikləri, müvafiq olaraq, 168 AZN və 153 AZN təşkil etmişdir. Aktivlər əsasən ticarət debitor borcları və mal-material ehtiyatlarından ibarət olmuşdur. Öhdəliklər əsasən ticarət kreditor borcları və qısamüddətli borc öhdəliklərindən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun Rusiya Federasiyasında üçüncü tərəflərlə sair qalıqları olmuşdur ki, bunlar əsasən cəmi 4,495 AZN məbləğində Rusiya banklarına və müəssisələrə kreditlər üzrə ödəniləcək məbləğlərdən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Ukraynada yerləşən törəmə müəssisənin cəmi aktivləri və öhdəlikləri, müvafiq olaraq, 144 AZN və 94 AZN təşkil etmişdir. Aktivlər əsasən əmlak, tikili və avadanlıqlar, ticarət debitor borcları, mal-material ehtiyatları və istifadə hüququ olan aktivlərdən ibarət olmuşdur. Öhdəliklər əsasən qısamüddətli borc öhdəlikləri, müqavilə öhdəlikləri və ticarət kreditor borclarından ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun Ukraynada üçüncü tərəflərlə sair qalıqları olmuşdur ki, bunlar əsasən cəmi 73 AZN məbləğində bir üçüncü tərəfdən alınacaq qalıqdan ibarət olmuş və bunun üçün 100 faiz GKZ yaradılmışdır.

24 fevral 2022-ci il tarixində Rusiya ilə Ukrayna arasında hərbi münaqişə yaranmışdır. Bunun ardınca bir sıra qərb və digər ölkələr Rusiya iqtisadiyyatına qarşı sanksiyalar tətbiq etməyə başlamışlar. Sanksiyalar kifayət qədər geniş olmuş və banklar, bizneslər, valyuta mübadiləsi, bank köçürmələri, ixrac və idxal kimi sahələri əhatə etmişdir. Münaqişə başlayandan etibarən Rusiya və xüsusilə xarici bazarlarda Rusiyanın kapital və borc qiymətli kağızlarının dəyərində mühüm azalma müşahidə olunmuşdur.

37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Sanksiyaların ağırlığına baxmayaraq, Rusiya iqtisadiyyatında bu günədək tənəzzül gözlənildiyindən daha aşağı olmuşdur. Bu, Rusiya üçün əsas gəlir mənbəyi olan neft və qaz qiymətlərinin artması və müəyyən dərəcədə Rusiya üçün karbohidrogen ixracı həcmlərinin sabitliyini qoruyan qlobal neft və qaz nəqli marşrutlarına edilən düzəlişlərlə bağlıdır.

31 dekabr 2023-cü ildə başa çatan il ərzində Ukrayna iqtisadiyyatı insan kapitalının miqrasiyası, nəqliyyat şəbəkələrində pozuntular və hərbi istehsala diqqətin artırılması kimi amillərin mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Ötən il müşahidə olunan yüksək inflyasiya göstəricilərindən sonra inflyasiyanın sürətli artması 2023-cü ilin sonuna qədər səngimişdir (12.9 faizə enmişdir).

Müharibədən əvvəl, Ukraynaya yanacaq idxalının əsas hissəsi Rusiya və Belarusun payına düşürdü. Bu tədarükün kəsilməsi Ukraynada xüsusilə pərakəndə satış üçün yanacağın müvəqqəti çatışmazlığına səbəb olmuşdur.

Müharibə nəticələrinin davam edəcəyi, istehsal gücünün mühüm azalması, əkin sahələrinə ziyan vurulması və işçi qüvvəsinin azalması nəticəsində iqtisadiyyata mənfi təsirlər edəcəyi gözlənilir.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrup müharibənin təsirləri ilə əlaqədar onun dəyərsizləşməsinə, gözlənilən kredit zərəri və ədalətli dəyər qiymətləndirmələrinə dair ən yaxşı təxminlərini istifadə etmişdir.

Qrupun rəhbərliyi cari mühitdəki dəyişiklikləri izləyir və yaxın gələcəkdə Qrupun biznesinin davamlılığını və inkişafını dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görür.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər

Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır.

Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə yaradılmış ehtiyatdan artıq mühüm öhdəliklər mövcud deyil.

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və sair fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən, Qrup və ya sair müəssisələr tərəfindən əvvəlki illərdə kimyəvi və ya neft maddələrinin ləğv edilməsi və ya tullantısı nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmalıdır. Qrup cərimələrin tətbiqinə gətirə biləcək pozuntu risklərinin qarşısını almaq üçün ətraf mühitin qorunması ilə bağlı fəaliyyətini izləyir. Bu cür vəziyyətlər neftayırma zavodları, kimya müəssisələri, neft mədənləri, xidmət məntəqələri, terminallar və tullantıların ləğv edilməsi məntəqələri kimi müxtəlif ərazilərdə mövcud ola bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək mahiyyətcə çətindir. Lakin, ətraf mühit üzrə məlum öhdəliklərin qiymətləndirilmiş dəyəri Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmişdir.

Gələcək xərclərin məbləğinin mühüm ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq, bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər (davamı)

Qrup həmçinin neft və təbii qaz hasilatı obyektlərinin və əlaqəli kəmərlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər daşıyır. Bu fəaliyyət növləri ilə bağlı təxmin edilmiş xərclər üzrə ehtiyat yaradılır, lakin həmin öhdəliklərin uzunmüddətli olmasına görə, bu cür xərclərin məbləği və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

Qrup, bu cür ehtiyatlar üzrə dəqiqliklə təxmin edilə biləcək hər hansı dəyişikliyin Qrupun əməliyyat nəticələri, maliyyə vəziyyəti və ya likvidliyinə təsirinin əhəmiyyətli olmayacağını hesab edir.

İqlim dəyişikliyi ilə bağlı risk və imkanlar

Korporativ riskin idarəedilməsi və daxili nəzarət sistemləri çərçivəsində Qrup illik əsasla onun işgüzar fəaliyyətinin iqlim dəyişikliyinə təsiri ilə bağlı risk və imkanları müəyyən edir və qiymətləndirir. İnvestisiya qərarlarını verərkən sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi və ətraf mühit (SƏTƏM), ekologiya və iqlim dəyişikliyi ilə bağlı risklər təhlil edilir.

İri layihələr üçün Qrupun strateji məqsədlərinə, ekoloji standartlara və Azərbaycan və beynəlxalq qanunvericiliyin tələblərinə uyğunluğun təhlili, eləcə də ətraf mühitə təsirlə bağlı xarici risklərin (qanunvericilikdə dəyişikliklər, texnologiyalarda dəyişikliklər, bazar riskləri, reputasiya riskləri və s.) təhlili və qiymətləndirilməsi həyata keçirilir. Bundan əlavə, Qrupun uzunmüddətli strateji idarəetmə və biznes planlaşdırma proseslərində iqlim dəyişikliyi və aşağı karbonlu enerjiyə keçidlə bağlı risk və imkanlar nəzərə alınır.

Müvafiq olaraq, hesabat tarixinə dəyərsizləşmənin təhlili məqsədləri üçün iqlim dəyişikliyi ilə bağlı hər hansı xüsusi planlar/öhdəliklər gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti proqnozları çərçivəsində, daha qeyri-müəyyən uzunmüddətli planların/öhdəliklərin təsirləri isə diskont dərəcəsində nəzərə alınmışdır.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərhlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fiskal fəaliyyət dövrü yoxlanıla bilər. Xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhi düzgündür və vergi, valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaq və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə alınmış məbləğlərdən artıq olmayacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

SOCAR İsveçrənin öhdəlikləri

Qrupun növbəti illərə aid bir neçə kapital öhdəliyi vardır. Qrup kapital öhdəliklərini 50 AZN (25 milyon İsveçrə frankı) məbləğində qiymətləndirir (31 dekabr 2022-ci il: 42 AZN (23 milyon İsveçrə frankı)).

Məhkəmə prosedurları

Vaxtaşırı olaraq və fəaliyyətin adi gedişində Qrupa qarşı iddialar irəli sürülür. Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı müvafiq olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Qaz alışlarına aid məhkəmə prosedurları

Qaz alışları müqavilələrinin şərtlərinə əsasən, müəyyən müqavilə şərtləri qarşılandıqda, Qrupun təbii qazı Türkiyəyə idxal edən təchizatçıları Qrupa retrospektiv qiymət düzəlişləri tətbiq etmək hüququna malikdirlər. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun müqavilə üzrə öhdəlikləri riskinin maksimal həddi 71 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 71 AZN) olmuşdur. 31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda bu öhdəliklərlə bağlı ehtiyat tanınmamışdır.

Maliyyə razılaşmaları ilə uyğunluq

31 dekabr 2023-cü ildə Qrupun investisiya və əməliyyat fəaliyyətini maliyyələşdirmək üçün cəmi 17,834 AZN məbləğində kredit üzrə ödəniləcək məbləğləri olmuşdur. Qrup həmin borc öhdəliklərinə aid olan müəyyən maliyyə razılaşmalarına riayət etməlidir. Bu razılaşmaların yerinə yetirilməməsi Qrup üçün mənfi nəticələrə, o cümlədən borclanmanın bahalaşması və öhdəliklərin pozulmasının bəyan edilməsinə gətirə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə Qrup tətbiq edilən bütün maliyyə razılaşmalarını yerinə yetirmişdir (31 dekabr 2022-ci il: 18,880 AZN).

Maliyyə zəmanətləri, girovlar, təminatlar və ipotekalar

Qrup, əlaqəli tərəfdən alınmış kredit üçün 88 AZN məbləğində təbii qazın və xam neftin satışından əldə olunan gəlirlərlə əlaqədar gələcək pul vəsaitlərinin daxilolmalarını girov qoymuşdur (31 dekabr 2022-ci il: 172 AZN).

SOCAR Baş Ofisi

STAR layihəsinin maliyyələşdirilməsi əməliyyatının bir hissəsi olaraq imzalanmış Səhm Kapitalına Dəstək və Saxlama Razılaşmasına ("SKDSR") uyğun olaraq Qrup müəyyən banklarla akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır (31 dekabr 2022-ci il: 749 AZN (441 milyon ABŞ dolları)). 2023-cü il ərzində STAR layihə maliyyələşdirilməsini tam qaytarmış, bundan sonra layihə maliyyələşdirilməsi üzrə akkreditivlər ləğv edilmişdir (Qeyd 6).

SOCAR Türkiye Enerji A.Ş. ("STEAŞ")

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun STEAŞ ilə əlaqədar aldığı və verdiyi zəmanətlər təqdim edilir:

	31 dekabr 2023	31 dekabr 2022
Alınmış zəmanətlər		
Birbaşa sifarişlərin toplanması sistemi çərçivəsində bank zəmanətləri	260	329
Sığorta üzrə alınacaq məbləğ	1,311	823
Müştərilərdən alınmış zəmanət məktubları	271	340
Alınmış akkreditivlər	9	2
Təchizatçılardan alınmış zəmanət məktubları	88	87
Sair	2	3
Cəmi alınmış zəmanətlər	**1,941**	**1,584**
Verilmiş zəmanətlər		
Verilmiş zəmanətlər	152	134
Cəmi verilmiş zəmanətlər	**152**	**134**
Girovlar, təminatlar və ipotekalar (GTİ)		
Petkim tərəfindən Petlim krediti üzrə təqdim edilmiş GTİ*	242	280
Petkim üçün təqdim edilmiş GTİ	1	40
Petkim tərəfindən təqdim edilmiş cəmi GTİ	**243**	**320**

* *2015-ci il ərzində Qrupun törəmə müəssisəsi Petkim-in 70 faiz paya sahib olduğu Petlim Limancılık Ticaret A.Ş, konteyner portu layihəsinin kənardan maliyyələşdirilməsi məqsədilə maliyyə təşkilatı ilə 360 AZN (212 milyon ABŞ dolları) məbləğində ödəmə müddəti 13 il olan layihənin maliyyələşdirilməsi haqqında kredit razılaşması imzalamışdır. Razılaşmada ilk 3 illik müddətdə ödənişlərin aparılmayacağı nəzərdə tutulur. Kredit alınana Petkim kreditin qaytarılmasına zəmanət olaraq, 162 AZN (2,818 milyon TL) məbləğində Petlimdə olan səhmlərini və 595 AZN (350 milyon ABŞ dolları) məbləğində ipoteka krediti girov qoymuşdur. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Petlim-in 241 AZN (142 milyon ABŞ dolları) məbləğində kredit qalığı olmuşdur. Layihə əməliyyat dövrü ərzində qüvvədə olan maliyyə razılaşmalarını nəzərdə tutur.*

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Maliyyə zəmanətləri, girovlar, təminatlar və ipotekalar (davamı)

SOCAR Trading Holding

31 dekabr 2023-cü il tarixinə SOCAR Trading Holding neft və neft məhsullarının alınması üçün banklar tərəfindən SOCAR Trading Holding-ə verilmiş akkreditivlər qarşılığında 991 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 2,275 AZN) məbləğində müəyyən aktivləri girov qoymuşdur. Girov qoyulmuş aktivlər əsasən ticarət debitor borcları və mal-material ehtiyatları ilə təmsil olunmuşdur.

Kapital öhdəlikləri

AÇG HPBS-də iştirak payı

31 dekabr 2023-cü il tarixinə AÇG HPBS-nin Operatoru olan Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti bir sıra kapital öhdəlikləri üzrə müqavilələr imzalamışdır. Qrup həmin öhdəliklərdə 25 faiz payını (31 dekabr 2022-ci il: 25 faiz), 819 AZN (482 milyon ABŞ dolları) məbləğində təxmin etmişdir (31 dekabr 2022-ci il: 806 AZN (474 milyon ABŞ dolları)).

Azərbaycan Qaz Təchizat Şirkətində ("AQTŞ") iştirak payına aid olan öhdəliklər

Qrup AQTŞ-də 20 faiz birbaşa və 8,24 faiz dolayı (asılı müəssisə vasitəsilə) paya malikdir. Eyni zamanda, Qrupun CQBK layihəsində və ŞD HPBS-də 10,30 faiz dolayı (asılı müəssisəsi vasitəsilə) payı vardır. AQTŞ-nin razılaşmalarına uyğun olaraq, Qrup AQTŞ-nin fəaliyyəti ilə bağlı aşağıdakı öhdəliklərdə paya malikdir.

BOTAŞ Rollover qaz satışlarına dair razılaşmalar ("QSR")

30 sentyabr 2021-ci il tarixində AQTŞ və BOTAŞ (birinci il yarım-çatdırılma 0.64 milyard müqavilə üzrə kub metr (mmkm), ikinci il çatdırılma 2.55 mmkm, 2024-cü ilin sonuna qədər sabitləşmə dövründə 3.7 mmkm) müəyyən həcmdə qazın Gürcüstan-Türkiyə sərhədində AQTŞ tərəfindən BOTAŞ-a satılmasına dair yeni qaz alqı-satqısı müqaviləsini imzalamışdır.

BOTAŞ ASR 2

25 oktyabr 2011-ci il tarixində Qrup və BOTAŞ Qrup tərəfindən BOTAŞ-a müəyyən həcmdə (birinci il 2 mmkm, ikinci çatdırılma ili 4 mmkm, sabitləşmə dövründə 6 mmkm) Şah Dəniz Mərhələ 2 Qazının satılması ilə əlaqədar BOTAŞ ASR 2 imzalamışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında Qrup BOTAŞ ASR 2 alqı-satqı razılaşması üzrə hüquq və öhdəliklərini AQTŞ-yə ötürmüşdür. BOTAŞ ASR 2 əsasında başlanğıc tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

BOTAŞ-ın BTC yanacaq qazına dair müqaviləsi (BIL QSR)

BOTAŞ ilə 25 oktyabr 2011-ci il tarixli "Təbii qazın alqı-satqısı haqqında müqavilə"yə *("*BIL QSR*")* əsasən, AQTŞ hər il 0.15 mmkm qazı müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

OptionCo ilə alqı-satqı razılaşması

OptionCo ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ hər müqavilə ili ərzində əvvəlki təqvim ilində CQBK vasitəsilə Gürcüstan ərazisindən tranzit edilmiş AQTŞ həcmlərinin maksimum beş faizini müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanan qiymətə təqdim etməyə borcludur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər

Gürcüstanda GNQK ilə əlavə qaz alqı-satqısı razılaşması

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış razılaşmaya əsasən, AQTŞ 2024-cü ildən 2026-cı ilin sonunadək hər il müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə ildə 0.5 mkm qaz tədarük etməlidir.

Avropa İttifaqı (Aİ) ilə Şahdəniz layihəsinin 2-ci Mərhələsi üzrə uzunmüddətli qaz satışları haqqında müqavilələr (QSM)

2013-cü ilin sentyabr ayında Qrup Aİ-nin alıcıları ilə (cari alıcılar: DEPA, Bulgargaz Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, Edison, Enel, Hera) Aİ QSM-lər imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSM-lər ŞD HPBS-nin müddəti bitənədək AQTŞ-ə ötürülmüşdür (Şah Dəniz üzrə istehsal həcmi azalan zaman Qrupa ötürmək şərti ilə).

DEPA, Uniper, Shell (1ci müqavilə), Axpo (iki müqavilə) və Bulgargaz QSM-lər üçün başlanğıc tarixi 31 dekabr 2020-ci il olmuşdur. Hera və Enel üçün başlanğıc tarixi 1 aprel 2021-ci il və Edison üçün 30 iyun 2021-ci il olmuşdur. Shell (2ci müqavilə) və Engie üçün birinci qaz tarixi 1 iyun 2022-ci il olmuşdur.

Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti ilə nəqletmə razılaşması

AQTŞ Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti ("CQBKŞ") ilə 27 fevral 2003-cü il tarixli Qazın Nəql edilməsi haqqında Razılaşmanı ("QNR") imzalamış ("CQBK QNR"), həmin Razılaşma Şahdəniz Mərhələ 2 həcmləri ilə əlaqədar əlavə nəqletmə xidmətlərini göstərmək məqsədilə 17 dekabr 2013-cü il tarixində qüvvəyə minən düzəlişlər edilməklə yeni redaksiyada təqdim edilmişdir. CQBK QNR 1 oktyabr 2006-cı il (başlanğıc) tarixindən etibarən, AQTŞ CQBKŞ-yə bu müqaviləyə uyğun olaraq hesablanmış müəyyən tarifləri ödəməlidir. AQTŞ boru kəmərini doldurmaq və planlaşdırılmış istismar təzyiqini təmin etmək üçün CQBKŞ-ni tələb olunan təbii qazla və yanacaq qazı ilə təmənnasız təmin etməlidir. CQBK QNR, təbii qazın nəql edilib edilməməsindən asılı olmayaraq, QNR-nin müddətinin başa çatması və ya bitməsinədək hər müqavilə ili üçün AQTŞ-nin CQBKŞ-yə ödəməli olduğu Minimal Aylıq Ödənişi ("MAÖ") nəzərdə tutur.

Çərçivə müqaviləsi

Uzunmüddətli QSM-lərin yenilənməsinə və 2036-cı ildən sonra QNR həcmini AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə aid olan yekun çərçivə müqaviləsi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmış və sonradan 28 sentyabr 2018-ci ildə ona düzəliş və əlavələr edilmişdir.

Transanadolu Boru Kəməri qaz nəqletmə razılaşması (TANAP QNR)

AQTŞ illik ehtiyat tutumu müqavilədə müəyyən edilməklə TANAP QNR-ni imzalamışdır. QNR üzrə başlanma tarixi 1 iyul 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmaları 31 dekabr 2020-ci ildə başlamışdır.

Trans Adriatik Boru Kəməri qaz nəqletmə razılaşması (TABK QNR)

AQTŞ və Qrup illik tutumu müqavilələrdə müəyyən edilməklə TABK QNR-ni imzalamışlar. TABK QNR əsasında başlanğıc tarixi 15 noyabr 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın fiziki kommersiya çatdırılması 31 dekabr 2020-ci il tarixindən başlamışdır.

Societa Nazionale Metanodotti QNR (SNAM QNR)

AQTŞ SNAM QNR-nin tərəfidir, illik ehtiyat həcmi müqavilədə müəyyən edildiyi kimidir. Başlanğıc tarixi (habelə təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmalarının başlaması) 31 dekabr 2020-ci il olmuşdur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər (davamı)

TABK və SNAM genişlənmə QNR-ləri

TABK AG tərəfindən bəyan edilmiş 2021-ci il üzrə Artan Tutum Prosesinin məcburi mərhələsi çərçivəsində və TABK AG, SNAM və DESFA tərəfindən 14 noyabr 2022-ci ildə dərc edilmiş Layihə Təklifinə uyğun olaraq, TABK AG 2023-cü ilin yanvar ayında genişlənmənin birinci səviyyəsini işə salmış və 2026-cı ildən başlayaraq uzunmüddətli müqavilələr vasitəsilə ildə 1,2 milyard kubmetr əlavə tutum ayıracaqdır. Bununla əlaqədar AQTŞ, TABK AG və SNAM ilə 2026-2028 illər üzrə hər biri üzrə 1 milyard kubmetr nəzərdə tutan yeni Qaz nəqletmə razılaşmaları imzalamışdır.

BTC ASR

AQTŞ, BTC Co ilə imzalanmış razılaşmaya əsasən müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə illik tədarükləri azaltmaq (BTC Co-nun hüququ) hüququnu nəzərə alaraq 2024-cü ildə və müqaviləyə xitamın verilənədək sonrakı illərdə illik 0.15 mkm həcmində qazı tədarük etmək öhdəliyini daşıyır.

TAP Əməliyyat Qaz satışları Razılaşması

TAP Əməliyyat Qaz satışları Razılaşmasına (TAP ƏQSR) uyğun olaraq, AQTŞ 2024-cü ildə TAP-ın nəql sisteminin istismarı üçün lazım olan təxminən 0.18 milyard kubmetr, 2025-ci ildə isə 0.14 milyard kubmetrə qədər qazı təmin etməlidir.

BOTAŞ qaz nəqletmə razılaşması (“BOTAŞ QNR”)

TANAP BOTAŞ QNR-nin tərəfidir. Müqavilədə müəyyən edildiyi kimi, artım dövrü ərzində illik ehtiyat gücü 1.9 mkm (başlanğıc tarixindən etibarən 12 aylıq dövr), növbəti 12 aylıq dövrdə 3.8 mkm və başlanğıc tarixindən 24 ay sonra sabit 5.7 mkm təşkil edir. Başlanğıc tarixi 30 iyun 2018-ci ildir.

Azəri ASR

AQTŞ “Azərkontrakt” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti (“Azərkontrakt”) ilə bağlanmış müqaviləyə əsasən 2024-cü ildə və daha sonra müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə hər il minimum təxminən 1,5 mkm qaz təmin etməlidir.

Azərbaycan Rollover QSR

AQTŞ və Azərkontrakt arasında imzalanmış 16 aprel 2021-ci il tarixli qaz alqı-satqısı müqaviləsinə uyğun olaraq AQTŞ Şahdəniz qazının müəyyən həcmlərinin müqavilədə müəyyən edilmiş düstura (2024-cü ildə və daha sonra 3.0 mkm) uyğun olaraq hesablanmış qiymətə satmalı, Azərkontrakt isə almalıdır.

SOCAR ASR və SOCAR Rollover QSR-nin SOCAR-dan Azərkontrakta ötürülməsi

Azərbaycan Hökuməti Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmiş, səhmləri 100 faiz dövlətə məxsus Azərbaycan Respublikasının Dövlət Kontrakt Korporasiyası “Azərkontrakt” Açıq Səhmdar Cəmiyyətini (“Azərkontrakt”) Nazirlər Kabinetinin 28 dekabr 2020-ci il tarixli, 513 saylı Qərarına uyğun olaraq yerli bazarda təbii qazın alqı-satqısı ilə məşğul olan müəssisə təyin etmişdir. Hökumətin müvafiq tapşırıqlarını icra etmək və Nazirlər Kabinetinin qərarının tələblərini yerinə yetirmək üçün Qrup, 11 iyun 2021-ci il tarixindən etibarən Azəri ASR və Azərbaycan Rollover QSR üzrə bütün hüquq və öhdəliklərini “Azərkontrakt”a ötürmüşdür.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər (davamı)

CQD ilə Təxirə salınmış alqı-satqı razılaşması

CQD Upstream MMC və CQD Midstream MMC ilə bağlanan Təxirə Salınmış Alqı-Satqı razılaşmasına ("TSASR") əsasən, Qrup 2023-cü ilin martında Şah Dəniz HPBS, AQTŞ və CQBKŞ-dəki bütün iştirak paylarının satılmasına, satışdan əvvəl aşağıdakı şərtlərin yerinə yetirilməsi şərtilə, razılaşır:

- Avrobond müqavilələrinə əsasən, SOCAR tərəfindən veksellərin tam və şərtsiz ödənilməsi və digər öhdəliklərin yerinə yetirilməsi; və
- Müqavilə şərtlərinə əsasən ödəniş məbləğinin tam həcmdə ödənilməsinin təsdiq edilməsi.

2023-cü ilin mart ayında Qrup yuxarıda göstərilən şərtlərə əməl etmiş və satışlar həyata keçirilmişdir. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə Qrupun bununla bağlı əlavə öhdəliyi olmamışdır.

Azəriqaz İstehsalat Birliyinin (Azəriqaz İB) öhdəliyi

Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhəri və ətraf rayonları və Respublikanın regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına yönəldilmiş ölkə Prezidentinin 27 fevral 2014-cü il tarixli 118 saylı Sərəncamına uyğun olaraq, Azəriqaz İB sözügedən ərazilərin qazlaşdırılması imkanlarının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı müəyyən öhdəliklər daşıyır. 2014-2018 illəri əhatə edən birinci qazlaşdırma proqramını tamamladıqdan sonra, Qrup qazlaşdırma prosesini yeni "Azərbaycan Respublikasının regionlarının 2019-2023-cü illər üçün sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramı" çərçivəsində davam etdirir. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə ölkədə qazlaşdırma 96.46 faiz tamamlanmışdır (31 dekabr 2022-ci il: 96.29 faiz).

Rəhbərlik hesab edir ki, ölkədə qalan qazlaşdırma işləri ilə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsi Dövlət tərəfindən kapitala yatırımlar vasitəsilə davam etdiriləcək.

Digər öhdəlilklər

Neftin daşınması üzrə öhdəliklər

1 avqust 2002-ci il tarixində Qrup və AÇG HPBS-nin sair iştirakçıları ("İxracatçılar Qrupu") BTC Co şirkəti ilə AÇG yatağında Məhsulların Nəqli haqqında Müqavilə ("AÇG MN") bağlamışdır və 3 fevral 2004-cü il tarixində bu Müqaviləyə əlavələr edilmişdir. Bu Müqaviləyə əsasən, İxracatçılar Qrupu hər bir iştirakçı tərəfindən Qərb İxrac Marşrutu ilə göndərilən hər hansı məhsul istisna olmaqla, AÇG yatağından bütün xam neftin BTC neft boru kəməri vasitəsilə daşınması üzrə öhdəlik götürmüşdür. Qrup BTC Co tam istehsal həcmi ilə işləyənədək xam neftin dəmir yolu vasitəsilə daşınmamasına razılıq vermişdir. AÇG MN-ə uyğun olaraq, Qrup BTC-nin nəql həcminin kifayət qədər olduğu halda, sair daşınma imkanlarından istifadə edilməməsinə dair razılıq vermişdir.

BTC neft boru kəməri 2006-cı ilin may ayında istismara verilmişdir. Gündəlik nəql həcmi 1,200,000 bareldən artıq olan BTC neft boru kəməri İxracatçılar Qrupunun əsas ixrac marşrutu kimi istifadə edilir. Məhsulların Nəqli haqqında Müqaviləyə uyğun olaraq, İxracatçılar Qrupu, Qrupun Nümayəndəsi, BTC-nin kreditorları və təminat üzrə zamini, eləcə də AÇG İxracatçılar Qrupunun müəyyən iştirakçılarının kreditorları və təminat üzrə zamini BTC tarifinin ödənişini neftin satışından gəlirlər üzrə birinci dərəcəli ödəniş olmasını təsdiqləmişlər.

SOCAR Energy Ukraynanın təəhhüdləri

- *Vergi qanunvericiliyi*

Qrup rəhbərliyin ən yaxşı təxminlərinə əsaslanaraq maliyyə hesabatlarında tanınması tələb olunmayan mümkün vergi və hüquqi hadisələri üzrə ehtiyatları müəyyən etmişdir. Bu cür mümkün hadisələr baş verdiyi halda, Qrupdan əlavə vergi və digər tutumların ödənilməsi tələb oluna bilər. 31 dekabr 2023-cü il tarixinə rəhbərlik bu cür mümkün hadisələrin 12 AZN-dən (261 milyon UAH) (31 dekabr 2022-ci il: 11 AZN-dən (247 milyon UAH)) çox olmayacağını təxmin edir.

37. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Digər öhdəlilklər (davamı)

STAR Emal zavoduna aid xam neft təchizatı haqqında müqavilə əsasında təəhhüdlər

- *Xam neft təchizatı*

29 may 2014-cü il tarixində SOCAR və STAR Emal zavodu, STAR Emal zavoduna xam neftin satışı və çatdırılması haqqında Xam neftin Təchizatı haqqında müqavilə imzalamışlar. Müqaviləyə uyğun olaraq, SOCAR, müqavilənin başlanğıcından etibarən STAR Emal zavodunun xammal tələbini təmin etmək öhdəliyini daşıyır. Təchizat çatışmazlığı halında, SOCAR STAR Emal zavodu tərəfindən əsaslı olaraq çəkilmiş əlavə xərcləri ödəməlidir. Xam neft təchizatının kəsilməsi STAR-a əməliyyat və ya iqtisadi təsir göstərərsə, bu cür pul vəsaitlərinin xaric olunması ehtimalı yarana bilər.

Məhsulların alınması və ehtiyat məhsullarının alınması

SOCAR-ın STAR neft emalı zavodunda istehsal olunan nafta və qarışıq ksilenləri bazar qiymətləri ilə almaq öhdəliyi mövcuddur. Sair neft məhsulları isə Türkiyə bazarında STAR neft emalı zavodu tərəfindən satılmalıdır. STAR neft emalı zavodu həmin məhsulları Türkiyə bazarında sata bilmədikdə, SOCAR həmin məhsulları satın alaraq Türkiyə və ya beynəlxalq bazarlarda təkrar satmalıdır. Həmin məhsullar üçün SOCAR-ın STAR Neft Emalı Zavoduna ödəyəcəyi məbləğlər bazar qiymətləri əsasında müəyyən ediləcək. Bundan əlavə, SOCAR çatışmayan məhsulların alınmamış həcminin tam qiymətinə tələb olunan həcmlərin qəbul edilməməsinə görə cərimələnmir. Əksinə, SOCAR tərəfindən ödənilməli zərərlər SOCAR-ın çatışmayan məhsulları qəbul etməməsi nəticəsində STAR Neft Emalı Zavodunun marjinal itkiləri ilə məhdudlaşır.

Azərbaycan Respublikasında qaz satışları

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 dekabr 2020-ci il tarixli 513 nömrəli qərarına əsasən təsdiq olunmuş Dövlət Yanacaq-Enerji Balansına uyğun olaraq ixrac öhdəlikləri yerinə yetirildikdən sonra “Azneft” İB və HPBS-lər (“SOCAR Qaz İstehsalçıları”) tərəfindən hasil edilən təbii qazın ümumi həcmləri dövlətə məxsus “Azərkontrakt” ASC-yə satılmalıdır.

38. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər

Qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər

Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşmə üzrə yoxlama məqsədləri ilə 31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə PVYV-yə aşağıdakı kimi aid edilmişdir:

	SOCAR Trading		SOCAR Energy Holdings AG		Petkim		Sair	
	2023	**2022**	**2023**	**2022**	**2023**	**2022**	**2023**	**2022**
Qudvil	106	106	141	128	144	135	18	22
Ticarət adı	–	–	–	–	46	48	–	–

38. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Qudvilin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2023	**2022**
1 yanvarda balans dəyəri	**391**	**284**
Çevrilmədən yaranan fərq	18	108
Sair	–	(1)
31 dekabrda balans dəyəri	**409**	**391**

Qudvilin 31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə balans dəyərinə, müvafiq olaraq, 4 AZN və 4 AZN məbləğində yığılmış qudvilin dəyərsizləşməsi daxildir.

Petkim-ə aid qudvilin və ticarət adının balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2023-cü il tarixinə qudvilin və ticarət adının balans dəyəri fond birjasında bazar dəyəri nəzərə alınmaqla dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Əgər səhm qiyməti rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox/az olsaydı, bərpa edilə bilən dəyərin ümumi məbləği, müvafiq olaraq, 31 AZN çox / 31 AZN az olardı. Həssaslıq təhlili nəticəsində məntiqi baxımdan mümkün dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

SOCAR Energy Holdings AG-nın alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2023-cü il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Energy Holdings AG və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq, 31 dekabr 2023-cü il tarixinə 1,063 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş 5 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər dəqiq və etibarlı proqnozları əks etdirir. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 1.5 faiz yekun artım dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra 6 faiz diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOQ-ni tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir (31 dekabr 2022-ci il: 6 faiz). Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOQ-yə və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 194 AZN az / 307 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 53 AZN çox / 46 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində məntiqi baxımdan mümkün dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2023-cü il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Trading və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq, 31 dekabr 2023-cü il tarixinə 1,953 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş 5 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər dəqiq və etibarlı proqnozları əks etdirir. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 1 faiz yekun artım dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra 12 faiz (2022-ci il: 12 faiz) diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOQ-ni tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir. Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOQ-ni və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması (davamı)

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 150 AZN az / 176 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 25 AZN çox / 25 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində məntiqi baxımdan mümkün dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

39. Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr üzrə maliyyə məlumatları aşağıda təqdim edilir:

Qeyri-nəzarət payına düşən səhmlərin payı:

Adı	Təsis edildiyi ölkə	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	2023	2022
Petkim	Türkiyə	Türkiyə	49%	49%
"SOCAR Polymer" MMC	Azərbaycan	Azərbaycan	43%	43%

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət paylarının yığılmış qalıqları:

Adı	2023	2022
Petkim	818	948
"SOCAR Polymer" MMC	169	138

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət paylara bölüşdürülmüş (zərər) /mənfəət:

Adı	2023	2022
Petkim	(117)	(68)
"SOCAR Polymer" MMC	31	(28)

Bu törəmə müəssisələrin ümumi maliyyə məlumatı aşağıda göstərilir. Bu məlumat müəssisələr arası eliminasiyalardan əvvəlki məlumatlara əsaslanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

2023-cü il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	**SOCAR Polymer MMC**
Gəlirlər	3,481	512
Satışların maya dəyəri	(3,664)	(341)
Ümumi və inzibati xərclər	(165)	(17)
Paylaşdırma xərcləri	(67)	(26)
Sair əməliyyat gəliri	64	–
Sair əməliyyat xərci	(16)	–
Effektiv faiz metodu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	49	–
Maliyyə xərcləri	(218)	(51)
Məzənnə fərqindən zərərlər, xalis	(158)	–
Monetar zərər	205	–
Birgə müəssisələrin nəticələrində pay	251	–
Vergidən əvvəlki (zərər)/mənfəət	**(238)**	**77**
Mənfəət vergisi xərci	(1)	(6)
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə (zərər)/mənfəət	**(239)**	**71**
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif ediləcək sair məcmu zərər	(1)	–
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməyəcək sair məcmu zərər	(27)	–
Ümumi məcmu (zərər)/gəlir	**(267)**	**71**
Qeyri-nəzarət paylarına aiddir	(131)	31

2022-ci il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	**"SOCAR Polymer" MMC**
Gəlirlər	5,413	351
Satışların maya dəyəri	(5,359)	(260)
Ümumi və inzibati xərclər	(133)	(15)
Paylaşdırma xərcləri	(56)	(19)
Sair əməliyyat gəliri	24	–
Sair əməliyyat xərci	(14)	(30)
Effektiv faiz metodu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	95	–
Maliyyə xərcləri	(183)	(88)
Məzənnə fərqindən gəlirlər/(zərərlər), xalis	29	(1)
Monetar zərər	(101)	–
Vergidən əvvəlki zərər	**(285)**	**(62)**
Mənfəət vergisi faydası/(xərci)	146	(3)
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə zərər	**(139)**	**(65)**
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməyəcək sair məcmu zərər	(18)	–
Ümumi məcmu zərər	**(157)**	**(65)**
Qeyri-nəzarət paylarına aiddir	(77)	(28)
Qeyri-nəzarət payları üzrə bəyan edilmiş dividendlər	(1)	–

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi hesabat:

	Petkim	**SOCAR Polymer MMC**
Cari aktivlər	**1,167**	**233**
O cümlədən:		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	235	32
Ticarət və sair debitor borcları	482	98
Mal-material ehtiyatları	349	85
Sair cari aktivlər	101	18
Uzunmüddətli aktivlər	**2,942**	**1,062**
O cümlədən:		
Əmlak, tikili və avadanlıq	1,728	985
Qeyri-maddi aktivlər	18	18
Sair uzunmüddətli aktivlər	162	59
Birgə müəssisələrə investisiyalar	1,034	–
Cari öhdəliklər	**(1,539)**	**(49)**
O cümlədən:		
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(962)	–
İcarə öhdəliyi, cari	(9)	–
Ticarət və sair kreditor borcları	(498)	(49)
Sair cari öhdəliklər	(70)	–
Uzunmüddətli öhdəliklər	**(901)**	**(852)**
O cümlədən:		
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(754)	(802)
Təxirə salınmış gəlir	(73)	–
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	(43)	–
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	–	(49)
İcarə öhdəliyi, uzunmüddətli	(31)	(1)
Cəmi kapital	**(1,669)**	**(394)**
Kapital aiddir		
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	(851)	(225)
Qeyri-nəzarət payların sahiblərinə	(818)	(169)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi hesabat:

	Petkim	"SOCAR Polymer" MMC
Cari aktivlər	**3,152**	**193**
O cümlədən:		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,205	25
Ticarət və sair debitor borcları	485	37
Mal-material ehtiyatları	421	106
Sair cari aktivlər	1,041	25
Uzunmüddətli aktivlər	**2,024**	**1,183**
O cümlədən:		
Əmlak, tikili və avadanlıq	1,856	1,063
Qeyri-maddi aktivlər	20	20
Sair uzunmüddətli aktivlər	148	100
Cari öhdəliklər	**(2,837)**	**(24)**
O cümlədən:		
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(2,330)	–
İcarə öhdəliyi, cari	(8)	–
Ticarət və sair kreditor borcları	(429)	(24)
Sair cari öhdəliklər	(70)	–
Uzunmüddətli öhdəliklər	**(403)**	**(1,030)**
O cümlədən:		
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(242)	(980)
Təxirə salınmış gəlir	(76)	–
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	(47)	–
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(5)	(48)
İcarə öhdəliyi, uzunmüddətli	(33)	(2)
Cəmi kapital	**(1,936)**	**(322)**
Kapital aiddir		
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	(988)	(184)
Qeyri-nəzarət payların sahiblərinə	(948)	(138)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	"SOCAR Polymer" MMC
2023		
Əməliyyat	444	221
İnvestisiya	(126)	(2)
Maliyyələşdirmə	(989)	(212)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi	(299)	–
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım	**(970)**	**7**

39. Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	**"SOCAR Polymer" MMC**
2022		
Əməliyyat	460	187
İnvestisiya	(449)	(5)
Maliyyələşdirmə	982	(158)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi	(275)	(1)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım	**718**	**23**

40. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Abşeron HPBS-də payın satışı

1 fevral 2024-cü ildə Qrup Abşeron HPBS-də 15 faiz iştirak payını ADNOC-a ötürmüşdür (Qeyd 13).

Borc öhdəlikləri

Hesabat dövründən sonra Qrup bir sıra yerli və beynəlxalq banklar qarşısında 3,976 AZN məbləğində qalıq borc öhdəliklərini ödəmişdir. Bu məbləğə 80 AZN məbləğində istiqraz ödənişləri daxildir.

Hesabat tarixindən sonra Qrup maliyyə təşkilatlarından 2,529 AZN məbləğində yeni uzunmüddətli və qısamüddətli kreditlər əldə etmişdir.